

JENESIS

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38
39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50							

ISI 1

Na mbu Chineke kere elu-igwe na uwa.

² Uwa we buru ihe toboro n'efu na ihe toboro nkiti; ochichiri di kwa n'elu obu-miri: Mo Chineke nerughari kwa n'elu miri.

³ Chineke we si, Ka ihe di: ihe we di.

⁴ Chineke we hu ihe ahu, na o di nma: Chineke we kpa okè n'etiti ihe ahu na ochichiri ahu.

⁵ Chineke we kpo ihe ahu Ehihie, ochichiri ahu ka O kpokwara Abali. Anyasi we di, ututu we di, buru otu ubochi.

⁶ Chineke we si, Ka mbara di n'abata miri ahu, ka o no kwa nakpa okè n'etiti miri na miri.

⁷ Chineke we me mbara ahu, kpa okè n'etiti miri ahu nke di n'okpuru mbara ahu na miri ahu nke di n'elu mbara ahu: o we di otu a.

⁸ Chineke we kpo mbara ahu Elu-igwe. Anyasi we di, ututu we di, buru ubochi nke-abua.

⁹ Chineke we si, Miri ahu nke di n'okpuru elu-igwe, ka achikota ha n'otu ebe, ka ahú kwa ala-akoró: o we di otu a.

¹⁰ Chineke we kpo ala-akoró ahu Ala; nchikota miri ahu ka O kpokwara Oké Osimiri: Chineke we hu na o di nma.

¹¹ Chineke we si, Ka ala puputa ahihia ndu, ihe-okukú nke namiputa nkpuru-oghigha, osisi mkpuru nke nami mkpuru di iche iche, nke mkpuru-oghi-gha-ya di nime ya, n'elu ala: o we di otu a.

¹² Ala we weputa ahihia ndu, ihe-okukú nke namiputa nkpuru-oghigha di iche iche, ya na osisi nke nami mkpuru di iche iche, nke nkpuru-oghigha-ya di nime ya: Chineke we hu na o di nma.

¹³ Anyasi we di, ututu we di, buru ubochi nke-ató.

¹⁴ Chineke we si, Ka ihe nke nēnye ihe di na mbara elu-igwe ikpa okè n'etiti ehihie na abali; ka ha buru kwa ihe igosi ihe-iriba-ama di iche iche, na igu mbe akara akà, na igu ubochi na aró:

¹⁵ ka ha buru kwa ihe nēnye ihe nime mbara elu-igwe inye ihe n'elu uwa: o we di otu a.

¹⁶ Chineke we kpua ihe uku abua ahu nke nēnye ihe; O kpuru ihe ahu nēnye ihe nke ka uku ka o nāchi ehihie, na ihe ahu nēnye ihe nke ka ntà ka o nāchi abali: O kpukwara kpakpando nile,

¹⁷ Chineke we tinye ha nime mbara elu-igwe inye ihe n'elu uwa,

- ¹⁸ na ichi ehie na ichi abali, na ikpa ókè n'etiti ìhè na ọchichiri: Chineke we hu na ọ di nma.
- ¹⁹ Anyasi we di, ututu we di, buru ubochi nke-anọ.
- ²⁰ Chineke we si, Ka miri nuputa ihe nēnuputa enuputa, bú anu nwere nkpuru-obi di ndu, ka anu-ufe feghari kwa n'elu uwa n'iru mbara elu-igwe.
- ²¹ Chineke we kè ogologo anu uku nile di na miri, na anu nile ọ bula nwere nkpuru-obi di ndu nke nākpụ akpu, nke miri nuputara, di ichie ichie, na anu-ufe nile ọ bula di ichie ichie nke nwere nku: Chineke we hu na ọ di nma.
- ²² Chineke we gozie ha, si, Muanu ọmùmù, banu uba, juputa miri di n'oké osimiri nile, ka anu-ufe ba kwa uba n'uwa.
- ²³ Anyasi we di, ututu we di, buru ubochi nke-ise.
- ²⁴ Chineke we si, Ka ala weputa anu di ichie ichie nwere nkpuru-obi di ndu, anu-ulo, na ihe nākpụ akpu, na anu-ọhia di ichie ichie nke uwa: o we di otú a.
- ²⁵ Chineke we me anu-ọhia di ichie ichie nke uwa, na anu-ulo di ichie ichie, na ihe nile ọ bula di ichie ichie nke nākpụ akpu n'ala: Chineke we hu na ọ di nma.
- ²⁶ Chineke we si, Ka ayi kpua madu n'onnyinyo-ayi, dika oyiyi-ayi si di: ka ha nwe kwa ike n'aru azù nke oké osimiri, na n'aru anu-ufe nke elu-igwe, na n'aru anu-ulo, na n'aru uwa nile, na n'aru ihe nile ọ bula nākpụ akpu nke nākpụ akpu n'elu uwa.
- ²⁷ Chineke we kè madu n'onnyinyo-Ya, n'onnyinyo Chineke ka O kere ya: nwoke na nwayi ka O kere ha.
- ²⁸ Chineke we gozie ha: Chineke we si ha, Muanu ọmùmù, banu uba, juputa uwa, buda ya n'okpuru onwe-unu; nwekwanu ike n'aru azù nke oké osimiri, na n'aru anu-ufe nke elu-igwe, na n'aru anu nile ọ bula di ndu nke nākpụ akpu n'elu uwa.
- ²⁹ Chineke we si, Le, enyewom unu ihe-ọkukú nile ọ bula nāmiputa nkpuru-ọghigha, nke di n'elu uwa nile, na osisi nile ọ bula, nke nkpuru osisi nāmiputa nkpuru-ọghigha di nime ya; unu ka ọ diri ibu ihe-oriri:
- ³⁰ o bu kwa anu-ọhia nile ọ bula nke uwa ka M'nyeworo akwukwọ ihe-ọkukú nile ọ bula, nye kwa anu-ufe nile ọ bula nke elu-igwe, nye kwa ihe nile ọ bula nke nākpụ akpu n'elu uwa, nke nkpuru-obi di ndu di nime ya, ibu ihe-oriri: ọ we di otú a.
- ³¹ Chineke we hu ihe nile ọ bula O mere, ma, le, ọ di nma nke-uku. Anyasi we di, ututu we di, buru ubochi nke-isi.

ISI 2

Ewe kesia elu-igwe na uwa, na usu-ha nile.

- ² Chineke we jesia ozi-Ya n'ubochi nke-asa, bú nke O jere; O we kwusi n'ubochi nke-asa ahu n'ozi-Ya nile nke O jere.
- ³ Chineke we gozie ubochi nke-asa ahu, do kwa ya nsọ: n'ihì na ọ bu nime ya ka O kwusiri n'ozi-Ya nile nke Chineke kereri ekè n'ije ya.
- ⁴ Ndia bu usoro okike elu-igwe na uwa m̀be ekere ha, n'ubochi ahu m̀be Jehova, bú Chineke, mere uwa na elu-igwe.
- ⁵ Ma osisi ntà ọ bula nke ọhia akādighi n'uwa, ihe-ọkukú ọ bula nke ọhia akēpughi kwa: n'ihì na Jehova, bú Chineke, akēmeghi ka miri zo n'elu uwa, ọ dighi kwa madu di ilu ọlu ubi;
- ⁶ ma alulu nēsi n'ala kwugo n'elu, nēdè kwa iru nile nke ala miri.
- ⁷ Jehova, bú Chineke, we were ájá sitere n'ala kpuọ madu, O we kuo ume ndu nye

n'oghere-imi-ya abua; madu ahu we ghọ nkpuru-obi di ndu.

⁸ Jehova, bú Chineke, we kua ubi nke aḅara ogige n'Iden, n'Iru-anyanwu; O we tinye madu ahu n'ebe ahu, bú onye Ọ kpururi.

⁹ Jehova, bú Chineke, we me ka osisi nile ọ bula si n'ala pue, bú nke anāchọsi ike n'ile anya, nke di kwa nma ihe-oriri; osisi nke ndu dikwa n'etiti ubi ahu aḅara ogige, na osisi nke ima ezi ihe na ihe ọjọ.

¹⁰ Osimiri nēsi kwa n'Iden puta idè ubi ahu aḅara ogige miri; ewe site n'ebe ahu kewa ya, ọ we ghọ isi miri anọ.

¹¹ Aha osimiri nke-mbu bu Paishon: nke ahu bu nke nāga ala Havila nile gburugburu, ebe ọla-edo di;

¹² ọla-edo ala ahu di nma: n'ebe ahu ka bdellium na nkume onyx di.

¹³ Aha osimiri nke-abua bu Gaihon: nke ahu bu nke nāga ala Etiopia nile buruburu.

¹⁴ Aha osimiri nke-atọ bu Hidekel: nke ahu bu nke nāga Asiria n'Iru-anyanwu. Osimiri nke-anọ bu Yufretis.

¹⁵ Jehova, bú Chineke, we were madu ahu me ka ọ nọdu n'ubi Iden aḅara ogige ilu ọlu-ya na idebe ya.

¹⁶ Jehova, bú Chineke, we nye madu ahu iwu, si, Nkpuru nke sitere n'osisi nile ọ bula nke ubi a aḅara ogige ka i ganēri eri:

¹⁷ ma nkpuru nke sitere n'osisi ima ezi ihe na ihe ọjọ, gi erila nkpuru sitere na ya: n'ihì na n'ubọchi i gēri nkpuru sitere na ya i ghaghi inwu anwu.

¹⁸ Jehova, bú Chineke, we si, Ọ dighi nma ka madu ahu nọ nání ya; M'gēmere ya onye-iyè-aka kwesiri ya.

¹⁹ Jehova, bú Chineke, we site n'ala kpu anu-ọhia nile ọ bula, na anu-ufe nile ọ bula nke elu-igwe; O we me ka ha biakute madu ahu, ihu ihe ọ gākpọ ha: ma aha ọ bula madu ahu nākpọ anu nwere nkpuru-obi di ndu, nke ahu bu aha-ya.

²⁰ Madu ahu we kpọ anu-ulo nile na anu-ufe nke elu-igwe na anu-ọhia nile ọ bula aha; ma madu, ahughi onye-iyè-aka kwesiri ya.

²¹ Jehova, bú Chineke, we me ka oké ura dakwasi madu ahu, o we raru ura; O we weputa otù nime ọgiriga-ya, mechie anu-arụ n'ọnọdu-ya:

²² ọgiriga ahu, bú nke O weputara n'aru madu ahu, Jehova, bú Chineke, we wue ya dika ulo ka ọ ghọ nwanyi, O me ka ọ biakute madu ahu.

²³ Madu ahu we si, Ehe! nka bu nọ ọkpukpu si n'ọkpukpum puta, na anu-arụ si n'anuarum puta: nka ka agākpọ Nwayi, n'ihì na eweputara nka n'aru Nwoke.

²⁴ N'ihì nka ka nwoke gārapu nna-ya na nne-ya, rapara n'aru nwunye-ya: ha ewe ghọ otù anu-arụ.

²⁵ Ha abua we buru ndi ọa ọtọ, nwoke ahu na nwunye-ya, ma ihere adighi-eme ha.

ISI 3

Na mbu Chineke kere elu-igwe na uwa.

² Uwa we buru ihe tọbọrọ n'efu na ihe tọbọrọ nkití; ọchichiri di kwa n'elu oḅu-miri: Mọ Chineke nērughari kwa n'elu miri.

³ Chineke we si, Ka ihè di: ihè we di.

⁴ Chineke we hu ihè ahu, na ọ di nma: Chineke we kpa ókè n'etiti ihè ahu na ọchichiri ahu.

⁵ Chineke we kpọ ihè ahu Ehihie, ọchichiri ahu ka Ọ kpọkwara Abali. Anyasi we di, ututu

we di, buru otù ubọchi.

⁶ Chineke we si, Ka mbara di n'abata miri ahu, ka ọ nọ kwa nākpá ókè n'etiti miri na miri.

⁷ Chineke we me mbara ahu, kpa ókè n'etiti miri ahu nke di n'okpuru mbara ahu na miri ahu nke di n'elu mbara ahu: ọ we di otú a.

⁸ Chineke we kpọ mbara ahu Elu-igwe. Anyasi we di, ututu we di, buru ubọchi nke-abua.

⁹ Chineke we si, Miri ahu nke di n'okpuru elu-igwe, ka achikọta ha n'otù ebe, ka ahú kwa ala-akọrọ: ọ we di otú a.

¹⁰ Chineke we kpọ ala-akọrọ ahu Ala; nchikọta miri ahu ka Ọ kpọkwara Oké Osimiri: Chineke we hu na ọ di nma.

¹¹ Chineke we si, Ka ala puputa ahihia ndu, ihe-ọkukú nke nāmiputa nkpuru-oghigha, osisi mkpuru nke nāmi mkpuru di iche iche, nke mkpuru-oghi-gha-ya di nime ya, n'elu ala: o we di otú a.

¹² Ala we weputa ahihia ndu, ihe-ọkukú nke nāmiputa nkpuru-oghigha di iche iche, ya na osisi nke nāmi mkpuru di iche iche, nke nkpuru-oghigha-ya di nime ya: Chineke we hu na ọ di nma.

¹³ Anyasi we di, ututu we di, buru ubọchi nke-atọ.

¹⁴ Chineke we si, Ka ihe nke nēnye ìhè di na mbara elu-igwe ikpa ókè n'etiti ehihie na abali; ka ha buru kwa ihe igosi ihe-iriba-ama di iche iche, na igu m̀be akara àkà, na igu ubọchi na aro:

¹⁵ ka ha buru kwa ihe nēnye ìhè nime mbara elu-igwe inye ìhè n'elu uwa: o we di otú a.

¹⁶ Chineke we kpua ihe uku abua ahu nke nēnye ìhè; Ọ kpuru ihe ahu nēnye ìhè nke ka uku ka ọ nāchi ehihie, na ihe ahu nēnye ìhè nke ka ntà ka ọ nāchi abali: Ọ kpukwara kpakpando nile,

¹⁷ Chineke we tinye ha nime mbara elu-igwe inye ìhè n'elu uwa,

¹⁸ na ichi ehihie na ichi abali, na ikpa ókè n'etiti ìhè na ọchichiri: Chineke we hu na ọ di nma.

¹⁹ Anyasi we di, ututu we di, buru ubọchi nke-anọ.

²⁰ Chineke we si, Ka miri nuputa ihe nēnuputa enuputa, bú anu nwere nkpuru-obi di ndu, ka anu-ufe feghari kwa n'elu uwa n'iru mbara elu-igwe.

²¹ Chineke we kè ogologo anu uku nile di na miri, na anu nile ọ bula nwere nkpuru-obi di ndu nke nākpú akpu, nke miri nuputara, di iche iche, na anu-ufe nile ọ bula di iche iche nke nwere nku: Chineke we hu na ọ di nma.

²² Chineke we gozie ha, si, Muanu ọmùmù, banu uba, juputa miri di n'oké osimiri nile, ka anu-ufe ba kwa uba n'uwa.

²³ Anyasi we di, ututu we di, buru ubọchi nke-ise.

²⁴ Chineke we si, Ka ala weputa anu di iche iche nwere nkpuru-obi di ndu, anu-ulo, na ihe nākpú akpu, na anu-ọhia di iche iche nke uwa: o we di otú a.

²⁵ Chineke we me anu-ọhia di iche iche nke uwa, na anu-ulo di iche iche, na ihe nile ọ bula di iche iche nke nākpú akpu n'ala: Chineke we hu na ọ di nma.

²⁶ Chineke we si, Ka ayi kpua madu n'onyinyo-ayi, dika oyiyi-ayi si di: ka ha nwe kwa ike n'aru azù nke oké osimiri, na n'aru anu-ufe nke elu-igwe, na n'aru anu-ulo, na n'aru uwa nile, na n'aru ihe nile ọ bula nākpú akpu nke nākpú akpu n'elu uwa.

²⁷ Chineke we kè madu n'onyinyo-Ya, n'onyinyo Chineke ka O kere ya: nwoke na nwayi ka O kere ha.

²⁸ Chineke we gozie ha: Chineke we si ha, Muanu ọmùmù, banu uba, juputa uwa, buda ya n'okpuru onwe-unu; nwekwanu ike n'aru azù nke oké osimiri, na n'aru anu-ufe nke elu-

igwe, na n'aru anu nile ọ bula di ndu nke nākpụ akpu n'elu uwa.

²⁹ Chineke we si, Le, enyewom unu ihe-ọkukú nile ọ bula nāmiputa nkpuru-oghigha, nke di n'elu uwa nile, na osisi nile ọ bula, nke nkpuru osisi nāmiputa nkpuru-oghigha di nime ya; unu ka ọ diri ibu ihe-oriri:

³⁰ o bu kwa anu-ohia nile ọ bula nke uwa ka M'nyeworo akwukwọ ihe-ọkukú nile ọ bula, nye kwa anu-ufe nile ọ bula nke elu-igwe, nye kwa ihe nile ọ bula nke nākpụ akpu n'elu uwa, nke nkpuru-obi di ndu di nime ya, ibu ihe-oriri: ọ we di otú a.

³¹ Chineke we hu ihe nile ọ bula O mere, ma, le, ọ di nma nke-uku. Anyasi we di, ututu we di, buru ubochi nke-isi.

ISI 4

Madu ahu we mara aru Iv, bú nwunye-ya; o we turu ime, mua Ken, si, Enwetawom nwoke site n'ie-aka Jehova.

² Ọzọ kwa, ọ mua nwa-nne-ya nwoke, bú Ebel. Ebel we buru onye nāzù ìgwè ewu na aturu, ma Ken bu onye nālu ọlu ubi.

³ O rue, n'ogwugwu ubochi ufodu, na Ken wetara ufodu nime nkpuru ala ibu onyinye-inata-iru-oma enyere Jehova.

⁴ Ebel kwa, ya onwe-ya wetakwara ufodu nime umu eburu uzọ mu nke ìgwè ewu na aturu ya, na ufodu nime iberibe-ha mara abuba. Jehova we le Ebel, le kwa onyinye-inata-iru-oma-ya, anya oma:

⁵ ma Ken na onyinye-inata-iru-oma-ya, O legi ha anya oma. Ken we we iwe di ọku nke-uku, iru-ya we ọarua.

⁶ Jehova we si Ken, N'ihì gini ka i nēwe iwe di ọku? ọ bu kwa n'ihì gini ka iru-gi ọaruru?

⁷ Ọ buru na i nēme nke-oma, ọ bugi nbasara-iru ka i gēnwe? ọ buru kwa na i meghe nke-oma, n'onu-uzọ ka nmehie nāma-kpu dika anu-ohia: ọ bu kwa n'ebe i nọ ka ọchichọ-ya di, ma ọ kwesiri ka gi onwe-gi chia ya.

⁸ Ken we si Ebel, bú nwa-nne-ya, Ka ayi je n'ohia. O rue, mbe ha nọ n'ohia, na Ken biliri imegide Ebel, bú nwa-nne-ya, we ọue ya.

⁹ Jehova we si Ken, Òle ebe Ebel, bú nwa-nne-gi, nọ? Ọ we si, Amaghm: ọ bu onye-nche nwa-nnem ka m'bu?

¹⁰ Ọ si, Gini ka i meworo? ge nti! ọlu ọbara nwa-nne-gi nētikum site n'ala.

¹¹ Ma ọbu a, onye anābu onu ka i bu site n'ala, nke saghere onu-ya inara ọbara nwa-nne-gi n'aka-gi;

¹² mbe i nālu ọlu ubi, ọ gaghi-enye gi ike-ya ọzọ; onye nānaghari na ọsọ ka i gābu n'uwa.

¹³ Ken we si Jehova, Ahuhu ajọ omumem di uku kari obubu.

¹⁴ Le, I chupuwom ta n'iru ala; ọ bu kwa n'iru-Gi ka agēzopum; m'gābu kwa onye nānaghari na ọsọ n'uwa; o gēru kwa na onye ọ bula nke nāhum gēbum.

¹⁵ Jehova we si ya, N'ihì nka onye ọ bula nke nēbu Ken, okpukpu asa ka agābọ ọbọ n'aru ya. Jehova we doro Ken ihe-iriba-ama, ka onye ọ bula nke nāhu ya we ghara itibu ya.

¹⁶ Ken we si n'iru Jehova pua, biri n'ala Nod, n'Iru-anyanwu Iden.

¹⁷ Ken we mara aru nwunye-ya; ọ we turu ime, mua Inok: ma Ken nọ nēwu obodo, o we kpọ aha obodo ahu, dika aha nwa-ya nwoke si di, Inok.

¹⁸ Ewe mua Irad nye Inok: Irad we mua Mehujael: Mehujael we mua Metushael: Metushael we mua Lemek.

¹⁹ Lemek we lutara onwe-ya ndinyom abua: aha otù onye nime ha bu Eda, aha nwayi ibe-

ya bu Zila.

²⁰ Eda we mua Jebel: onye ahu bu nna ndi bi n'ulo-ikwū, ndi nwe-kwa-ra anu-ulo.

²¹ Aha nwa-nne-ya nwoke bu Jubal: onye ahu bu nna ndi nile nākpọ ubọ-akwara, nēbu kwa òjà.

²² Zila kwa, nwayi ahu mu-kwa-ra Tubal-ken, onye nākpọ ihe-ọlu nile ọ bula nke ọla na nke ígwè: ma nwa-nne-nwayi Tubal-ken bu Neama.

²³ Lemek we si ndinyom-ya: Eda na Zila, nurunu olum; Ndinyom Lemek, genu nti n'okwu-ọnum: N'ihì na nwoke ka m'buworo n'ihì oḅuḅu-mmam, Ọ bu kwa nwata-nwoke ka m'buworo n'ihì ubiri-utarim:

²⁴ Asi na ọ bu okpukpu asa ka agābọ Ken óbọ, Agābọ kwa Lemek ọgu okpukpu atọ na iri na asa.

²⁵ Adam we mara aru nwunye-ya ọzọ; nwunye-ya we mua nwa-nwoke, kpọ aha-ya Set, si, N'ihì na Chineke dowerom nkpuru ọzọ n'ọṇọdu Ebel; n'ihì na Ken ọburu ya.

²⁶ Set kwa, ya onwe-ya ka amu-kwa-ra nwa-nwoke nye; ọ kpọ aha-ya Enosh: mḅe ahu ka amalitere ikpọku aha Jehova.

ISI 5

Nka bu akwukwọ osuso-ọmumu nile nke Adam. N'ubọchi Chineke kere madu, n'oyiyi Chineke ka O mere ya;

² nwoke na nwayi ka O kere ha; Ọ gọzie ha, kpọ aha-ha Madu, n'ubọchi ekere ha.

³ Adam we di ndu ọgu arọ isi na iri, ọ mua nwa n'oyiyi-ya, dika onyinyo-ya si di; ọ kpọ aha-ya Set:

⁴ ubọchi nile nke Adam, mḅe ọ musiri Set, bu nnù arọ abua: ọ mua umu-ndikom na umu-ndinyom.

⁵ Ubọchi nile nke Adam di ndu we buru nnù arọ abua na ọgu isi na iri: o we nwua.

⁶ Set di ndu ọgu arọ ise na ise, ọ mua Enosh:

⁷ Set di ndu, mḅe ọ musiri Enosh, nnù arọ abua na asa, ọ mua umu-ndikom na umu-ndinyom:

⁸ ubọchi nile nke Set we buru nnù arọ abua na ọgu ise na iri na abua: o we nwua.

⁹ Enosh di ndu ọgu arọ anọ na iri, ọ mua Kenan:

¹⁰ Enosh di ndu, mḅe ọ musiri Kenan, nnù arọ abua na iri na ise, ọ mua umu-ndikom na umu-ndinyom:

¹¹ ubọchi nile nke Enosh we buru nnù arọ abua na ọgu ise na ise: o we nwua.

¹² Kenan di ndu ọgu arọ atọ na iri, ọ mua Mahalalel:

¹³ Kenan di ndu, mḅe ọ musiri Mahalalel, nnù arọ abua na ọgu abua, ọ mua umu-ndikom na umu-ndinyom:

¹⁴ ubọchi nile nke Kenan we buru nnù arọ abua na ọgu ise na iri: o we nwua.

¹⁵ Mahalalel di ndu ọgu arọ atọ na ise, ọ mua Jered:

¹⁶ Mahalalel di ndu, mḅe ọ musiri Jered, nnù arọ abua na oru na iri, ọ mua umu-ndikom na umu-ndinyom:

¹⁷ ubọchi nile nke Mahalalel we buru nnù arọ abua na ọgu anọ na iri na ise: o we nwua.

¹⁸ Jered di ndu ọgu arọ asatọ na abua, ọ mua Inok:

¹⁹ Jered di ndu, mḅe ọ musiri Inok, nnù arọ abua, ọ mua umu-ndikom na umu-ndinyom:

²⁰ ubọchi nile nke Jered we buru nnù arọ abua na ọgu asatọ na abua: o we nwua.

- ²¹ Inok di ndu ọgu arọ atọ na ise, ọ mua Metusela:
- ²² Inok na Chineke we yikọ nējeghari, m̀be ọ musiri Metusela, ọgu arọ iri-na-ise, ọ mua umu-ndikom na umu-ndinyom:
- ²³ ubochi nile nke Inok we buru ọgu arọ iri-na-asatọ na arọ ise:
- ²⁴ Inok na Chineke we yikọ nējeghari: ọ noghi kwa: n'ihì na Chineke kuru ya la.
- ²⁵ Metusela di ndu ọgu arọ iteghete na asa, ọ mua Lemek:
- ²⁶ Metusela di ndu, m̀be ọ musiri Lemek, nnù arọ na ọgu iri-na-iteghete na arọ abua, ọ mua umu-ndikom na umu-ndinyom:
- ²⁷ ubochi nile nke Metusela we buru nnù arọ abua na ọgu asatọ na iteghete: o we nwua.
- ²⁸ Lemek di ndu ọgu arọ iteghete na abua, ọ mua nwa-nwoke:
- ²⁹ ọ kpọ aha-ya Noa, si, Onye a gākasi ayi obi banyere ọlu-ayi, banyekwara ndọbu ayi ji aka-ayi adọbu onwe-ayi n'ọlu, bú nke putara n'ala Jehova buworo ọnu.
- ³⁰ Lemek di ndu, m̀be ọ musiri Noa, nnù arọ na ọgu iteghete na iri na ise, ọ mua umu-ndikom na umu-ndinyom:
- ³¹ ubochi nile nke Lemek we buru nnù arọ na ọgu iri-na-asatọ na arọ iri na asa: o we nwua.
- ³² Noa we ́ba nnù arọ na ọgu ise: Noa we mua Shem, na Ham, na Jefet.

ISI 6

- O** rue, m̀be madu malitere iba uba n'elu ala, m̀be amukwara umu-ndinyóm nye ha,
- ² na umu-ndikom nke Chineke huru umu-ndinyom nke madu na ha mara nma; ha we lutara onwe-ha ndinyom site na ndi nile ha ọputara.
- ³ Jehova we si, M̀m agaghi-achi achi nime madu rue m̀be ebighi-ebi, n'ihì na ya onwe-ya bu kwa anu-arù: ma ubochi-ya nile gābu ọgu arọ isi.
- ⁴ Nefilim nọ n'uwa na m̀be ahu, ha nọ kwa ma emesia, m̀be umu-ndikom nke Chineke nābakuru umu-ndinyom nke madu, m̀be ha nāmukwara ha umu: ndi ahu bu ndi-dike ahu ndi nọri site na m̀be ebighi-ebi gara aga, ndi amara aha-ha.
- ⁵ Jehova we hu na ihe ọjọ nke madu riri nne n'uwa, Ọ hu kwa na ncheputa nile ọ bula nke echiche obi-ya bu nání ihe ọjọ ogologo ubochi nile.
- ⁶ Jehova we chegharia na O mere madu n'uwa, ọ we wute Ya n'obi-Ya.
- ⁷ Jehova we si, M'gēkpochapu madu n'elu ala, bú ndi M'keworo; ma madu, ma anu-ulo, ma ihe nākpu akpu, ma anu-ufe nke elu-igwe: n'ihì na echeghariwom na emerem ha.
- ⁸ Ma Noa hutara amara n'iru Jehova.
- ⁹ Ndia bu osuso-omumu Noa. Noa bu onye ezi omume, onye zuru okè n'ọbọ-ya nile: Noa na Chineke yikọrọ nējeghari.
- ¹⁰ Noa we mua umu-ndikom atọ, Shem, na Ham, na Jefet.
- ¹¹ Ma ebibiri uwa n'iru Chineke, uwa juputakwara n'ihe-ike.
- ¹² Chineke we hu uwa, ma, le, ebibiri ya; n'ihì na anu-arù nile, bú madu, bibiri uzọ-ya n'elu uwa.
- ¹³ Chineke we si Noa, Ọgwugwu anu-arù nile abiawo n'irum; n'ihì na uwa juputara n'ihe-ike site na ha; ma, le, M'gēbibì ha na uwa.
- ¹⁴ Mere onwe-gi ubọ nke osisi gopher; ulo-nwubi di iche iche ka i gēme n'ubọ ahu, were kwa bitumen techie ya ime na azu.
- ¹⁵ Nka bu kwa otú i gēme ya: ọgú cubit iri-na-ise ka ogologo ubọ ahu bu, ọgu cubit abua

na iri bu obosara-ya, orú cubit na iri bu idi-elu-ya.

¹⁶ Oghere inye ìhè ka i gēmere uḅọ ahu, rue otù cubit ka i gēmesi kwa ya site n'elu; ọnu-uzọ uḅọ ahu ka i gētiye kwa n'akuku-ya; okpukpu nke-ala na nke-abua na nke-atọ ka i gēme ya.

¹⁷ Ma Mu onwem, le, anameme ka iju-miri biakwasi uwa, ibibi anu-arụ nile, nke ume nke ndu di nime ya, ka ọ pua n'okpuru elu-igwe; ihe nile nke di n'uwa gēkubi ume.

¹⁸ Ma M'gēme ka ọḅuḅa-ndum guzosi ike n'ebe i nọ; i gābata kwa n'uḅọ ahu, gi onwe-gi, na umu-gi ndikom, na nwunye-gi, na nwunye nile nke umu-gi ndikom tiyere onwe-gi.

¹⁹ Ọ bu kwa ufodu nime anu nile ọ bula nke di ndu, nime anu-arụ nile, abua abua n'aha nile ọ bula, ka i gēme ka ha bata n'uḅọ, idebe ha ndu tiyere onwe-gi; oke na nwunye ka ha gābu.

²⁰ Nime anu-ufe di iche iche, na nime anu-ulo di iche iche, nime ihe nile ọ bula di iche iche nke nākpụ n'ala, abua abua n'aha nile ọ bula gābiakute gi, idebe ha ndu.

²¹ Gi onwe-gi kwa, were n'onwe-gi ufodu nime ihe-oriri nile nke anēri eri, gi chikọta ya n'ebe i nọ; ọ gāburu gi, bukwara ha, ihe-oriri.

²² Noa we me ya; dika iwu nile si di nke Chineke nyere ya, otú a ka o mere.

ISI 7

Jehova we si Noa, Ba n'uḅọ ahu, gi onwe-gi na ulo-gi nile; n'ihì na gi ka M'huworo bu onye ezi omume n'irum n'ọḅọ a.

² Nime anu nile ọ bula di ọcha i gāchiputara onwe-gi asa asa, oke na nwunye ya; chiputa kwa abua abua n'anụ nādighi ọcha, oke na nwunye-ya;

³ ufodu kwa nime anu-ufe nke elu-igwe, asa asa, oke na nwunye: idebe nkpuru ndu n'elu uwa nile.

⁴ N'ihì na ọ fọduru ubochi asa, Mu onwem gaje ime ka miri zosa n'uwa ọgu ubochi abua ehihie na abali; M'gēkpochapu kwa n'elu ala ihe nile ọ bula di ndu nke M'meworo.

⁵ Noa we me dika iwu nile si di nke Jehova nyere ya.

⁶ Noa ọara nnù arọ na ọgu iri mḅe iju-miri ahu di n'elu uwa.

⁷ Noa we si n'iru miri nke iju-miri ahu ba n'uḅọ ahu, ya na umu-ya ndikom na nwunye-ya na nwunye nile nke umu-ya ndikom.

⁸ Nime anu di ọcha, na nime anu nke nādighi ọcha, na nime anu-ufe na ihe nile ọ bula nke nākpụ akpu n'elu ala,

⁹ abua abua bakuru Noa n'uḅọ ahu, oke na nwunye, dika Chineke nyere Noa iwu.

¹⁰ O rue, mḅe ubochi asa ahu gasiri, na miri nke iju-miri ahu di n'elu uwa.

¹¹ N'arọ nke-nnù-na-ọgu-iri nke ndu Noa, n'ọnwa nke-abua, n'ubochi nke-iri-na-asa nke ọnwa, n'ubochi ahu ka aḅawara isi-iyi nile nke oké ọḅu-miri, emeghe-kwa-ra window nile nke elu-igwe.

¹² Oké miri-ozuzo ahu we di n'elu uwa ọgu ubochi abua ehihie na abali.

¹³ N'otù ubochi ahu ka Noa, na Shem na Ham na Jefet, bú umu-ndikom Noa, na nwunye Noa, ha na nwunye nile nke umu-ya ndikom, bara n'uḅọ ahu;

¹⁴ ha onwe-ha, na anu-ọhia nile ọ bula di iche iche, na anu-ulo nile ọ bula di iche iche, na ihe nile ọ bula di iche iche nākpụ akpu nke nākpụ akpu n'elu uwa, na anu-ufe nile ọ bula di iche iche, aha nnunu nile ọ bula.

¹⁵ Ha we bakuru Noa n'uḅọ ahu, abua abua nime anu-arụ nile nke ume nke ndu di nime ya.

- ¹⁶ Ndi nāba n'ụbọ bara oke na nwunye sitere n'anụ-arụ nile, dika Chineke nyere ya iwu: Jehova we mechibido ya ụzọ nime.
- ¹⁷ Iju-miri ahu we di n'elu uwa ọgu ụbọchi abua; miri ahu we ba uba, bulie ụbọ ahu, ewe si n'elu uwa bulie ya elu.
- ¹⁸ Miri ahu di ike, ba uba nke-uku n'elu uwa; ụbọ ahu we nāgaghari n'elu miri.
- ¹⁹ Miri ahu di ike nke-uku n'elu uwa; ewe kpuchie ugwu nile di elu nke di n'okpuru elu-igwe nile.
- ²⁰ Cubit iri na ise ka miri ahu di ike site n'elu ugwu; ewe kpuchie ugwu nile.
- ²¹ Anu-arụ nile nke nākpụ akpụ n'elu uwa we kubie ume, nime anu-ufe, na nime anu-ulo, na nime anu-ọhia, na nime ihe nile ọ bula nēnuputa enuputa nke nēnuputa n'elu uwa, na madu nile ọ bula:
- ²² ihe ọ bula nke ume nke mọ nke ndu di n'oghere-imi-ya abua, nime ihe nile ọ bula nke di n'ala-ọkpọ-nku, ọ nwuru anwu.
- ²³ O we kpochapu ihe nile ọ bula di ndu nke di n'elu ala, ma madu, ma anumanu, ma ihe nākpụ akpụ, ma anu-ufe nke elu-igwe: ewe kpochapu ha n'uwa: ọ we ọdu nání Noa na ndi ya na ha nọ n'ụbọ ahu.
- ²⁴ Miri we di ike n'elu uwa ọgu ụbọchi asa na iri.

ISI 8

Chineke we ọzie Noa na umu-ya ndikom, si ha, Muanu ọmụmụ, banu uba, juputa uwa.

- ² Egwù-unu na ụjọ-unu gādikwasi n'anụ nile ọ bula nke uwa nke di ndu, na n'anụ-ufe nile ọ bula nke elu-igwe; tiyere ihe nile ọ bula nke ala nēnuputa, tiye-kwa-ra azù nile nke oké osimiri, n'aka-unu ka enyeworo ha.
- ³ Ihe nile ọ bula nke nākpụ akpụ, nke di ndu, gāburu unu ihe-oriri; dika akwukwọ ihe-ọkukú ka M'nyeworo unu ha nile.
- ⁴ Nání anu-arụ nke ndu-ya, bú ọbara-ya, di nime ya ka unu nāgaghi-eri.
- ⁵ N'ezie ọbara-unu, bú nke diri ndu-unu, ka M'gajuta kwa; n'aka anu nile ọ bula di ndu ka M'gājuta ya: ọ bu kwa n'aka madu, n'aka nwa-nne madu ọ bula, ka M'gājuta ndu madu.
- ⁶ Onye nāwusi ọbara madu, site n'aka madu ka agāwusi ọbara-ya: n'ihì na ọ bu n'onyinyo Chineke ka O mere madu.
- ⁷ Unu onwe-unu kwa, muanu ọmụmụ, banu uba; nuputanu umu n'uwa, ba uba nime ya.
- ⁸ Chineke we gwa Noa, gwa kwa umu-ya ndikom tiyere ya, okwu, si,
- ⁹ Mu onwem kwa, le, M'ganēme ka ọbụba-ndum guzosi ike n'ebe unu nọ, na n'ebe nkpuru-unu nọ, bú ndi gānọchi unu;
- ¹⁰ na n'ebe anu nile ọ bula nke nwere nkpuru-obi di ndu di nke dinyere unu, nime anu-ufe, na nime anu-ulo, na nime anu-ọhia nile ọ bula nke uwa nke dinyere unu; bú nke sitere n'ihe nile nēsi n'ụbọ ahu puta, bú anu-ọhia nile ọ bula nke uwa.
- ¹¹ M'gēme kwa ka ọbụba-ndum guzosi ike n'ebe unu nọ: agaghi-ebipụ kwa anu-arụ nile ọzọ site na miri nke iju-miri ahu; iju-miri agaghi-adi kwa ọzọ ibibi uwa.
- ¹² Chineke we si, Nka bu ihe-iriba-ama nke ọbụba-ndu ahu nke Mu onwem nāba n'etiti Mu na unu na anu nile ọ bula nwere nkpuru-obi di ndu nke diyere unu, rue ọbọ nile ebighi-ebi:
- ¹³ eke na ogwurugwu m ka tinyeworo n'igwe-oji, ọ gāghọ kwa ihe-iriba-ama nke ọbụba-ndu di n'etiti Mu na uwa.
- ¹⁴ Ọ gēru kwa, mbe M'nēme ka igwe-oji puta n'elu uwa, na agāhu eke-na-ogwurugwu ahu n'igwe-oji ahu,

- ¹⁵ M'we cheta ọbụba-ndum, nke di n'etiti mu na unu na anu nile ọ bula nwere nkpuru-obi di ndu nime anu-arụ nile; miri agaghi-aghọ kwa iju-miri ọzọ ibibi anu-arụ nile.
- ¹⁶ Eke-na-ogwurugwu ahu gādi kwa n'igwe-oji; M'gāhu kwa ya anya, icheta ọbụba-ndu ebighi-ebi di n'etiti Chineke na anu nile ọ bula nwere nkpuru-obi di ndu nime anu-arụ nile nke di n'elu uwa.
- ¹⁷ Chineke we si Noa, Nka bu ihe-iriba-ama nke ọbụba-ndu ahu nke M'meworo ka o guzosie ike n'etiti Mu na anu-arụ nile nke di n'elu uwa.
- ¹⁸ Umu-ndikom Noa, ndi siri n'ụbọ ahu pua, bu Shem, na Ham, na Jefet: ma Ham bu nna Kenean.
- ¹⁹ Ndia atọ bu umu-ndikom Noa: ọ bu kwa site na ndia ka uwa nile ịasara.
- ²⁰ Noa, bú onye-ọlu-ubi, we malite iku ubi-vine:
- ²¹ ọ we nua ufodu nime manya-vine-ya, nhubiga ókè, ịaba onwe-ya ọtọ n'etiti ulo-ikwū-ya.
- ²² Ham, bú nna Kenean, we hu ọtọ nna-ya, gosi umu-nne-ya ndikom abua n'èzí.
- ²³ Shem na Jefet we chiri uwe-nhokwasi, tukwasi n'ubu ha abua, were azu-ha je, kpuchie ọtọ nna-ha; ma iru-ha di n'azu, ha ahughi kwa ọtọ nna-ha.
- ²⁴ Noa we teta n'ura manya-vine-ya, mara ihe nwa-ya nwoke nke-ntà mere ya.
- ²⁵ Ọ we si, Onye anābu ọnu ka Kenean bu; Orù nke ndi-orù ka ọ gāburu umu-nne-ya ndikom.
- ²⁶ Ọ si kwa, Onye agọziri agọzi ka Jehova, bú Chineke nke Shem, bu; Ka Kenean ghokwara ha orù.
- ²⁷ Ka Chineke me ka Jefet setia, Ya biri kwa n'ulo-ikwū nile nke Shem; Ka Kenean ghokwara ha orù.
- ²⁸ Noa we di ndu, mbe iju-miri ahu gasiri, ọgu arọ iri-na-asa na arọ iri.
- ²⁹ Ubọchi nile nke Noa we buru nnù arọ abua na ọgu asa na iri: o we nwua.

ISI 9

- C**hineke we gozie Noa na umu-ya ndikom, si ha, Muanu ọmùmù, banu uba, juputa uwa.
- ² Egwù-unu na ụjọ-unu gādikwasi n'anụ nile ọ bula nke uwa nke di ndu, na n'anụ-ufe nile ọ bula nke elu-igwe; tiyere ihe nile ọ bula nke ala nēnuputa, tiye-kwa-ra azù nile nke oké osimiri, n'aka-unu ka enyeworo ha.
- ³ Ihe nile ọ bula nke nākpụ akpu, nke di ndu, gāburu unu ihe-oriri; dika akwukwọ ihe-ọkukú ka M'nyeworo unu ha nile.
- ⁴ Nání anu-arụ nke ndu-ya, bú ọbara-ya, di nime ya ka unu nāgaghi-eri.
- ⁵ N'ezie ọbara-unu, bú nke diri ndu-unu, ka M'gajuta kwa; n'aka anu nile ọ bula di ndu ka M'gājuta ya: ọ bu kwa n'aka madu, n'aka nwa-nne madu ọ bula, ka M'gājuta ndu madu.
- ⁶ Onye nāwusi ọbara madu, site n'aka madu ka agāwusi ọbara-ya: n'ihì na ọ bu n'oniyinyo Chineke ka O mere madu.
- ⁷ Unu onwe-unu kwa, muanu ọmùmù, banu uba; nuputanu umu n'uwa, ba uba nime ya.
- ⁸ Chineke we gwa Noa, gwa kwa umu-ya ndikom tiyere ya, okwu, si,
- ⁹ Mu onwem kwa, le, M'ganēme ka ọbụba-ndum guzosi ike n'ebe unu nọ, na n'ebe nkpuru-unu nọ, bú ndi gānọchi unu;
- ¹⁰ na n'ebe anu nile ọ bula nke nwere nkpuru-obi di ndu di nke dinyere unu, nime anu-ufe, na nime anu-ulo, na nime anu-ọhia nile ọ bula nke uwa nke dinyere unu; bú nke sitere n'ihe nile nēsi n'ụbọ ahu puta, bú anu-ọhia nile ọ bula nke uwa.

- ¹¹ M'gême kwa ka ọbụba-ndum guzosi ike n'ebe unu nọ: agaghi-ebipu kwa anu-arụ nile ọzọ site na miri nke iju-miri ahu; iju-miri agaghi-adi kwa ọzọ ibibi uwa.
- ¹² Chineke we si, Nka bu ihe-iriba-ama nke ọbụba-ndu ahu nke Mu onwem nāba n'etiti Mu na unu na anu nile ọ bula nwere nkpuru-obi di ndu nke diyere unu, rue ọbọ nile ebighi-ebi:
- ¹³ eke na ogwurugwu m ka tinyeworo n'igwe-oji, ọ gāghọ kwa ihe-iriba-ama nke ọbụba-ndu di n'etiti Mu na uwa.
- ¹⁴ Ọ gēru kwa, m̄be M'nēme ka igwe-oji puta n'elu uwa, na agāhu eke-na-ogwurugwu ahu n'igwe-oji ahu,
- ¹⁵ M'we cheta ọbụba-ndum, nke di n'etiti mu na unu na anu nile ọ bula nwere nkpuru-obi di ndu nime anu-arụ nile; miri agaghi-aghọ kwa iju-miri ọzọ ibibi anu-arụ nile.
- ¹⁶ Eke-na-ogwurugwu ahu gādi kwa n'igwe-oji; M'gāhu kwa ya anya, icheta ọbụba-ndu ebighi-ebi di n'etiti Chineke na anu nile ọ bula nwere nkpuru-obi di ndu nime anu-arụ nile nke di n'elu uwa.
- ¹⁷ Chineke we si Noa, Nka bu ihe-iriba-ama nke ọbụba-ndu ahu nke M'meworo ka o guzosie ike n'etiti Mu na anu-arụ nile nke di n'elu uwa.
- ¹⁸ Umu-ndikom Noa, ndi siri n'ubọ ahu pua, bu Shem, na Ham, na Jefet: ma Ham bu nna Kenean.
- ¹⁹ Ndia atọ bu umu-ndikom Noa: ọ bu kwa site na ndia ka uwa nile ̄asara.
- ²⁰ Noa, bú onye-ọlu-ubi, we malite iku ubi-vine:
- ²¹ ọ we nua ufodu nime manya-vine-ya, n̄biga ókè, ̄aba onwe-ya ọtọ n'etiti ulo-ikwū-ya.
- ²² Ham, bú nna Kenean, we hu ọtọ nna-ya, gosi umu-nne-ya ndikom abua n'èzí.
- ²³ Shem na Jefet we chiri uwe-n̄bókwasi, tukwasi n'ubu ha abua, were azu-ha je, kpuchie ọtọ nna-ha; ma iru-ha di n'azu, ha ahughi kwa ọtọ nna-ha.
- ²⁴ Noa we teta n'ura manya-vine-ya, mara ihe nwa-ya nwoke nke-ntà mere ya.
- ²⁵ Ọ we si, Onye anābu ọnu ka Kenean bu; Orù nke ndi-orù ka ọ gāburu umu-nne-ya ndikom.
- ²⁶ Ọ si kwa, Onye agoziri agozi ka Jehova, bú Chineke nke Shem, bu; Ka Kenean ghọkwara ha orù.
- ²⁷ Ka Chineke me ka Jefet setia, Ya biri kwa n'ulo-ikwū nile nke Shem; Ka Kenean ghọkwa-ra ha orù.
- ²⁸ Noa we di ndu, m̄be iju-miri ahu gasiri, ọgu arọ iri-na-asa na arọ iri.
- ²⁹ Ubọchi nile nke Noa we buru nnù arọ abua na ọgu asa na iri: o we nwua.

ISI 10

Ma ndia bu osuso-omumu umu-ndikom Noa, bú Shem na Ham na Jefet: amukwara ha umu-ndikom, m̄be iju-miri ahu gasiri.

- ² Umu-ndikom Jefet; Goma, na Megog, na Madai, na Jevan, na Tubal, na Meshek, na Tiras.
- ³ Umu-ndikom Goma kwa; Ashkenaz, na Rifat, na Togama.
- ⁴ Umu-ndikom Jevan kwa; Elaisha, na Tashish, na Kitim, na Dodanim.
- ⁵ Site na ndia ka ekesara ala nile di oké osimiri buruburu nke mba nile, n'ala nile ha, onye ọ bula dika asusu-ya si di; dika āburu-ha nile si di, nime mba nile ha.
- ⁶ Umu-ndikom Ham kwa; Kush, na Mizraim, na Put, na Kenean.
- ⁷ Umu-ndikom Kush kwa; Seba, na Havila, na Sabta, na Reama, na Sabteka: umu-

ndikom Reama kwa; Sheba, na Dedan.

⁸ Kush muru Nimrod; onye ahu malitere ibu dike n'uwa.

⁹ Ya onwe-ya bu dike n'ichu-ntá n'iru Jehova: n'ihí nka ka anāsi, Dika Nimrod, bú dike n'ichu-ntá n'iru Jehova.

¹⁰ Nmalite ala-eze-ya bu Bebel, na Erek, na Akad, na Kalne, n'ala Shaina.

¹¹ O siri n'ala ahu pua je Asiria, wue Nineve, na Rehobot-la, na Kala,

¹² na Resen n'etiti Nineve na Kala (nke ahu bu obodo uku ahu).

¹³ Mizraim muru Ludim, na Anamim, na Lehabim, na Naftuhim,

¹⁴ na Patrusim, na Kasluhim (ebe ndi Filistia siri puta), na Kaftorim.

¹⁵ Kenean muru Zaidon, bú ọkpara-ya, na Het;

¹⁶ na ndi Jebus, na ndi-Amorait, na ndi-Giagashait;

¹⁷ na ndi-Haivait, na ndi Aka, na ndi Sin;

¹⁸ na ndi Avad, na ndi Zemar, na ndi Hemat: emesia aḅuru nile nke ndi Kenean we ḅasa.

¹⁹ Ókè-ala nke ndi Kenean we buru site na Zaidon, mḅe i nēje Gera, rue Geza: mḅe i nēje Sōdōm na Gōmōra na Adma na Zeboim, rue Leshā.

²⁰ Ndia bu umu-ndikom Ham, dika aḅuru nile ha si di, dika asusu nile ha si di, n'ala nile ha, nime mba nile ha.

²¹ Shem kwa, amukwara umu nye ya onwe-ya, ọ bu nna umu nile nke Iba, nwa-nne nke-okenye nke Jefet.

²² Umu-ndikom Shem; Ilam, na Ashua, na Apakshad, na Lud, na Eram.

²³ Umu-ndikom Eram kwa; Uz, na Hul, na Geta, na Mash.

²⁴ Apakshad muru Shela; Shela muru Iba.

²⁵ Amuru umu-ndikom abua nye Iba: aha otù nime ha bu Peleg; n'ihí na ọ bu n'ubōchi-ya ka ekewara uwa; aha nwa-nne-ya nwoke bu Jōktan.

²⁶ Jōktan muru Almodad, na Shelef, na Hazamavet, na Jera;

²⁷ na Hadoram, na Uzal, na Dikla;

²⁸ na Obal, na Abimael, na Sheba;

²⁹ na Ofia, na Havila, na Jobab: ndia nile bu umu-ndikom Jōktan.

³⁰ Ebe-obibi-ha we buru site na Misha, mḅe i nēje Sefa, ugwu nke Iru-anyanwu.

³¹ Ndia bu umu-ndikom Shem, dika aḅuru nile ha si di, dika asusu nile ha si di, n'ala nile ha, dika mba nile ha si di.

³² Ndia bu aḅuru umu-ndikom Noa, dika osuso-omumu nile ha si di, nime mba nile ha: site kwa na ndia ka ekesara mba nile n'uwa, mḅe iju-miri ahu gasiri.

ISI 11

Uwa nile we nwe otù asusu na otù uzọ okwu.

² O rue, mḅe ha buliri ije n'Iru-anyanwu, na ha chọtara ala di lari n'ala Shaina; ha we biri n'ebe ahu.

³ Ha we sirita ibe-ha, Ngwa, ka ayi kpua brick, kpọ ha ọku nke-oma. Ha we nwe "brick" n'ọnọdu nkume, ọ bu kwa bitumen ka ha nwere n'ọnọdu urọ.

⁴ Ha we si, Ngwa, ka ayi wuere onwe-ayi obodo, na ulo-elu, nke elu-ya gēru n'elu-igwe, ka ayi mekwara onwe-ayi aha; ka ayi we ghara iḅasa n'elu uwa nile.

⁵ Jehova we ridata ihu obodo ahu na ulo-elu ahu, nke umu madu wuru.

- ⁶ Jehova we si, Le, ha bu otù ndi, ọ bu kwa otù asusu ka ha nile nwere; nka bu kwa ihe ha nāmalite ime: ụbụ a agaghi-eḡochiri ha ihe ọ bula nke ha nēzube ime.
- ⁷ Ngwa, ka ayi rida, ghagbue asusu-ha n'ebe ahu, ka ha we ghara inurita asusu ibe-ha.
- ⁸ Jehova we me ka ha si n'ebe ahu ịasa n'elu uwa nile: ha we rapu iwu obodo ahu.
- ⁹ N'ih i nka ka akpọrọ aha-ya Bebel; n'ih i na n'ebe ahu ka Jehova ghaḡburu asusu uwa nile: ọ bu kwa n'ebe ahu ka Jehova mere ka ha si ịasa n'elu uwa nile.
- ¹⁰ Ndia bu usoro-omumu Shem. Shem ịara ọgu arọ ise, mua Apakshad arọ abua ka iju-miri ahu gasiri:
- ¹¹ Shem di ndu, mḡe ọ musiri Apakshad, nnù arọ na ọgu ise, ọ mua umu-ndikom na umu-ndinyom.
- ¹² Apakshad di ndu orú arọ na iri na ise, mua Shela:
- ¹³ Apakshad di ndu, mḡe ọ musiri Shela, nnù arọ na atọ, ọ mua umu-ndikom na umu-ndinyom.
- ¹⁴ Shela di ndu orú arọ na iri, mua Iba:
- ¹⁵ Shela di ndu, mḡe ọ musiri Iba, nnù arọ na atọ, ọ mua umu-ndikom na umu-ndinyom.
- ¹⁶ Iba di ndu orú arọ na iri na anọ, mua Peleg:
- ¹⁷ Iba di ndu, mḡe ọ musiri Peleg, nnù arọ na orú na iri, ọ mua umu-ndikom na umu-ndinyom.
- ¹⁸ Peleg di ndu orú arọ na iri, mua Reu:
- ¹⁹ Peleg di ndu, mḡe ọ musiri Reu, ọgu arọ iri na arọ iteghete, ọ mua umu-ndikom na umu-ndinyom.
- ²⁰ Reu di ndu orú arọ na iri na abua, mua Serug:
- ²¹ Reu di ndu, mḡe ọ musiri Serug, ọgu arọ iri na arọ asa, ọ mua umu-ndikom na umu-ndinyom.
- ²² Serug di ndu orú arọ na iri, mua Nehoa:
- ²³ Serug di ndu, mḡe ọ musiri Nehoa, ọgu arọ iri, ọ mua umu-ndikom na umu-ndinyom.
- ²⁴ Nehoa di ndu orú arọ na iteghete, mua Tira:
- ²⁵ Nehoa di ndu, mḡe ọ musiri Tira, ọgu arọ ise na iri na iteghete, ọ mua umu-ndikom na umu-ndinyom.
- ²⁶ Tira di ndu ọgu arọ atọ na iri, mua Abram, na Nehoa, na Heran.
- ²⁷ Ma ndia bu osuso-omumu Tira. Tira muru Abram na Nehoa na Heran; Heran muru Lot.
- ²⁸ Heran we nwua n'iru nna-ya Tira n'ala amuru ya, n'Ua nke ndi Kaldea.
- ²⁹ Abram na Nehoa we lutara onwe-ha nwunye; aha nwunye Abram bu Serai; aha nwunye Nehoa bu Milka, nwa-nwayi Heran, bú nna Milka na nna Iska.
- ³⁰ Ma Serai bu nwayi-àgà; ọ dighi nwa ọ nwere.
- ³¹ Tira we chiri Abram, bú nwa-ya nwoke, na Lot, bú nwa-nwoke nke Heran, ya bu nwa nwa-ya, na Serai, bú nwunye nwa-ya, bú nwunye Abram nwa-ya nwoke; ha na ha we si n'Ua nke ndi Kaldea pua, ije ala Kenean; ha biarue Heran, biri n'ebe ahu.
- ³² Uḡochi nile nke Tira we buru ọgu arọ iri na arọ ise: Tira we nwua nime Heran.

ISI 12

Jehova we si Abram, Si n'ala-gi, si kwa n'umu-nna-gi, si kwa n'ulo nna-gi, je nke gi rue ala ahu nke M'gēme ka i hu ya anya:

- ² M'gēme kwa gi ka i ghọ mba uku, M'gāgozi kwa gi, me ka aha-gi di uku; gi buru kwa

ngozi:

³ M'gāgozi kwa ndi nāgozi gi, ọ bu kwa onye nākocha gi ka M'gābu ọnu: agāgozi kwa aḅuru nile nke uwa nime gi.

⁴ Abram we je, dika Jehova gwara ya okwu; Lot we so ya je: Abram ḅara ọgu arọ atọ na iri na ise mḅe o siri na Heran pua.

⁵ Abram we chiri Serai, bú nwunye-ya, na Lot, bú nwa nwa-nne-ya, na àkù-ha nile nke ha kpatarari, na madu ndi ha nwetarari nime Heran; ha we pua ije ala Kenean; ha we ba n'ala Kenean.

⁶ Abram we gabiga n'ala ahu rue ebe Shekem, rue osisi terebinth nke More. Ndi Kenean nọ n'ala ahu mḅe ahu.

⁷ Jehova we me ka Abram hu Ya anya, Ọ si, Nkpuru-gi ka M'gēwere ala nka nye: ọ we wuere Jehova, bú Onye ahu Nke mere ka ọ hu Ya anya, ebe-ichu-aja n'ebe ahu.

⁸ Ọ we si n'ebe ahu kwapu je ugwu ahu di n'Iru-anyanwu Bet-el, ọ ma ulo-ikwū-ya, Bet-el di n'Ọdida-anyanwu, Ai di n'Iru-anyanwu: o wuere Jehova ebe-ichu-aja n'ebe ahu, kpọkue aha Jehova.

⁹ Abram we bulie ije, nēje nēbuli kwa ije n'uzọ Negeb.

¹⁰ Oké unwu we di n'ala ahu: Abram we ridarue Ijpt inọ n'ebe ahu dika ọbịa; n'ihì na oké unwu ahu di ike n'ala.

¹¹ O rue, mḅe ọ biaruru nso iba n'Ijpt, na ọ siri Serai, bú nwunye-ya, Biko, le, amaram na nwayi mara nma ile anya ka i bu:

¹² O gēru kwa, mḅe ndi Ijpt gāhu gi, na ha gāsi, Nwunye-ya ka nwayi a bu: ha ewe ḅuem, ma gi ka ha gēdebe ndu.

¹³ Biko, si na ọ bu nwa-nnem nwayi ka i bu: ka ọ we dirim nma n'ihì gi, ka nkpuru-obim we di kwa ndu n'ihì gi.

¹⁴ O rue, mḅe Abram batara n'Ijpt, na ndi Ijpt huru nwayi ahu na nwayi mara nma nke-uku ka ọ bu.

¹⁵ Ndi-isi Fero we hu ya, too ya n'iru Fero: ewe kubata nwayi ahu n'ulo Fero.

¹⁶ Ọ we me Abram nke-oma n'ihì ya: ọ we nwe ìgwè ewu na aturu, na ìgwè ehi, na oke-inyinya-ibu, na ndi-orù ndikom, na ndinyom nēje ozi, na nne-inyinya-ibu, na kamel.

¹⁷ Ma Jehova were ihe-ọjọọ uku di iche iche tie Fero na ulo-ya n'ihì okwu bayere Serai, bú nwunye Abram.

¹⁸ Fero we kpọ Abram, si, Gini bu nka i meworom? n'ihì gini ka a nēgosighm na nwunye-gi ka ọ bu?

¹⁹ N'ihì gini ka i siri, Nwa-nnem nwayi ka ọ bu? m'we luta ya n'onwem na nwunye: ma uḅu a, le nwunye-gi, kuru ya, la.

²⁰ Fero we nye ndikom ufodu iwu bayere ya: ha we zilaga ya na nwunye-ya na ihe nile nke ọ nwere.

ISI 13

Abram we si n'Ijpt rigo, ya onwe-ya, na nwunye-ya, na ihe nile ọ nwere, na Lot tiyere ya, rue Negeb.

² Abram bu kwa ọgaranya nke-uku n'anụ-ulo na n'ọla-ọcha, na n'ọla-edo.

³ O si na Negeb je na nbuli-ije-ya we rue Bet-el, rue ebe ahu ebe ulo-ikwū-ya diri site na nmalite, n'etiti Bet-el na Ai;

⁴ rue ọnoḁu nke ebe-ichu-aja ahu nke ọ mereri n'ebe ahu na mbu: Abram we kpọkue aha

Jehova n'ebe ahu.

⁵ Ọzọ kwa, Lot, onye ya na Abram nāyikọ je, ọ nwere igwè ewu na aturu, na igwè ehi, na ọtutu ulo-ikwū.

⁶ Ala ahu anagideghi ha, ibikọ n'otù: n'ihì na àkù-ha riri nne, ha apughi kwa ibikọ n'otù.

⁷ Ise-okwu we di n'etiti ndi-ọzùzù anu-ulo Abram na ndi-ọzùzù anu-ulo Lot: ndi Kenean na ndi-Perizait nēbi kwa n'ala ahu m̀be ahu.

⁸ Abram we si Lot, Biko, ka ise-okwu ghara idi n'etiti mu na gi, na n'etiti ndi-ọzùzù anu-ulo nkem na ndi-ọzùzù anu-ulo nke gi; n'ihì na nwa-nne ka ayi bu.

⁹ Ala nka nile, ọ dighi n'iru gi? biko, kewapu onwe-gi n'arum: ọ buru aka-ekpe, m'gēje kwa n'aka-nri: ma ọ buru aka-nri, m'gēje kwa n'aka-ekpe.

¹⁰ Lot we welie anya-ya abua, hu Gburugburu-ala nile nke Jōdan, na ala ahu nile bu ala miri nēdè nke-oma, tupu Jehova ebibie Sōdōm na Gōmōra, dika ubi Jehova aḅara ogige, dika ala Ijìpt, m̀be i nēje Zoa.

¹¹ Lot we rọputara onwe-ya Gburugburu-ala nile nke Jōdan; Lot we bulie ije je n'Iru-anyanwu: ha we kewapu onwe-ha otù n'aru nwa-nne-ya.

¹² Abram biri n'ala kenean, ma Lot biri n'obodo nke Buruburu-ala ahu, ropu ulo-ikwū-ya je rue Sōdōm.

¹³ Ma ndi Sōdōm bu ndi ọjọ na ndi-nmehie megide Jehova nke-uku.

¹⁴ Ma Jehova siri Abram, m̀be Lot kewapusiri onwe-ya n'ebe ọ nọ, Biko, welie anya-gi abua, si n'ọnọdu a, ebe gi onwe-gi nọ, le anya n'Ugwu na na Ndida na n'Iru-anyanwu na n'Ọdida-anyanwu:

¹⁵ n'ihì na ala nka nile nke gi onwe-gi nāhu anya, gi ka M'gēnye ya, nye kwa nkpuru-gi rue m̀be ebighi-ebi.

¹⁶ M'gēme kwa ka nkpuru-gi di ka ájá nke ala: ya bu na, ọ buru na madu puru iguta ájá nke ala, agāguta kwa nkpuru-gi.

¹⁷ Bilie, jegharia n'ala nka n'ogologo-ya na n'obosara-ya; n'ihì na gi ka M'gēnye ya.

¹⁸ Abram we ropu ulo-ikwū-ya, bia biri n'etiti osisi terebinth nke Mamre, nke di nime Hebron, o wuere Jehova ebe-ichu-aja n'ebe ahu.

ISI 14

Abram we si n'Ijìpt rigo, ya onwe-ya, na nwunye-ya, na ihe nile ọ nwere, na Lot tiyere ya, rue Negeb.

² Abram bu kwa ọgaranya nke-uku n'anụ-ulo na n'ọla-ọcha, na n'ọla-edo.

³ O si na Negeb je na nbuli-ije-ya we rue Bet-el, rue ebe ahu ebe ulo-ikwū-ya diri site na nmalite, n'etiti Bet-el na Ai;

⁴ rue ọnọdu nke ebe-ichu-aja ahu nke ọ mereri n'ebe ahu na mbu: Abram we kpọkue aha Jehova n'ebe ahu.

⁵ Ọzọ kwa, Lot, onye ya na Abram nāyikọ je, ọ nwere igwè ewu na aturu, na igwè ehi, na ọtutu ulo-ikwū.

⁶ Ala ahu anagideghi ha, ibikọ n'otù: n'ihì na àkù-ha riri nne, ha apughi kwa ibikọ n'otù.

⁷ Ise-okwu we di n'etiti ndi-ọzùzù anu-ulo Abram na ndi-ọzùzù anu-ulo Lot: ndi Kenean na ndi-Perizait nēbi kwa n'ala ahu m̀be ahu.

⁸ Abram we si Lot, Biko, ka ise-okwu ghara idi n'etiti mu na gi, na n'etiti ndi-ọzùzù anu-ulo nkem na ndi-ọzùzù anu-ulo nke gi; n'ihì na nwa-nne ka ayi bu.

⁹ Ala nka nile, ọ dighi n'iru gi? biko, kewapu onwe-gi n'arum: ọ buru aka-ekpe, m'gēje kwa

n'aka-nri: ma ọ buru aka-nri, m'gēje kwa n'aka-ekpe.

¹⁰ Lot we welie anya-ya abua, hu Gburugburu-ala nile nke Jōdan, na ala ahu nile bu ala miri nēdè nke-oma, tupu Jehova ebibie Sōdōm na Gōmōra, dika ubi Jehova abara ogige, dika ala Ijpt, m̀be i nēje Zoa.

¹¹ Lot we rọputara onwe-ya Gburugburu-ala nile nke Jōdan; Lot we bulie ije je n'Iru-anyanwu: ha we kewapu onwe-ha otù n'aru nwa-nne-ya.

¹² Abram biri n'ala kenean, ma Lot biri n'obodo nke Buruburu-ala ahu, ropu ulo-ikwū-ya je rue Sōdōm.

¹³ Ma ndi Sōdōm bu ndi ọjọ na ndi-nmehie megide Jehova nke-uku.

¹⁴ Ma Jehova siri Abram, m̀be Lot kewapusiri onwe-ya n'ebe ọ nọ, Biko, welie anya-gi abua, si n'ọnọdu a, ebe gi onwe-gi nọ, le anya n'Ugwu na na Ndida na n'Iru-anyanwu na n'Ọdida-anyanwu:

¹⁵ n'ih i na ala nka nile nke gi onwe-gi nāhu anya, gi ka M'gēnye ya, nye kwa nkpuru-gi rue m̀be ebighi-ebi.

¹⁶ M'gēme kwa ka nkpuru-gi di ka ájá nke ala: ya bu na, ọ buru na madu puru iguta ájá nke ala, agāguta kwa nkpuru-gi.

¹⁷ Bilie, jegharia n'ala nka n'ogologo-ya na n'obosara-ya; n'ih i na gi ka M'gēnye ya.

¹⁸ Abram we ropu ulo-ikwū-ya, bia biri n'etiti osisi terebinth nke Mamre, nke di nime Hebron, o wuere Jehova ebe-ichu-aja n'ebe ahu.

ISI 15

M̀be ihe ndia gasiri, okwu Jehova ruru Abram nti n'ọhù, si, Atula egwu, Abram: Mu onwem bu ọta diri gi, ugwọ-ọlu-gi riri nne nke-uku.

² Abram we si, Onye-nwe-ayi, bú Jehova, gini ka I gēnyem, ebe mu onwem gaje iha aka nwa si n'uwa la, ma onye gēnweta ulom bu Damesek Elieza?

³ Abram si kwa, Le, mu ka I nēnyeghi nkpuru: le kwa, nwa-ulom bu onye nēnweta ihem.

⁴ Ma, le, okwu Jehova ruru ya nti, si, Nwoke a agaghi-enweta ihe-gi; kama onye gēsi n'afọ-gi puta, onye ahu gēnweta ihe-gi.

⁵ O me ka ọ puta n'èzí, Ọ si, Biko, legide anya n'ebe elu-igwe di, gua kpakpando, ọ buru na i puru igu ha: Ọ si ya, Otú a ka nkpuru-gi gādi.

⁶ Ọ we kwere na Jehova; Ọ we gua ya nye ya n'ezi omume.

⁷ Ọ si ya, Mu onwem bu Jehova Nke mere ka i si n'Ua nke ndi Kaldea puta, inye gi ala nka inweta ya.

⁸ Ọ si, Onye-nwe-ayi, bú Jehova, #m'gēji gini mara na m'gēnweta ya?

⁹ Ọ si ya, Chirim nwa-abọghọ-ehi nke bara arọ atọ, na nne-ewu nke bara arọ atọ, na ebulu nke bara arọ atọ, na nduru, na nwa-kpalakwukwu.

¹⁰ O we chiri Ya ihe ndia nile, kpọwa ha n'etiti abua, tiye otù nkpọwa na ncherita-iru ibe-ya: ma ọ kpọwaghi nnunu abua ahu.

¹¹ Udele we fedakwasi ozu-anu ahu, ma Abram chuliri ha.

¹² O rue, m̀be anyanwu gaje ida, na oké ura dakwasiri Abram; ma, le, oké ujọ, bú ọchichiri uku, nādakwasi ya.

¹³ Ọ si Abram, Mara nke-oma na nkpuru-gi gābu ọbia n'ala nābughi nke ha, ha gēfè kwa ha; ha gēweda ha ala nnù arọ;

¹⁴ ọzọ kwa, mba ahu nke ha gēfè ka M'ganēkpe ikpe: emesia ha gāchiri àkù uku puta.

¹⁵ Ma gi onwe-gi gālakuru nna-gi-hà n'udo; agēlì gi n'ezi isi-awọ.

- ¹⁶ Ma n'ọbọ nke-anọ ka ha gālata n'ebe a: n'ihì na ajọ omume ndi-Amorait akēzughi.
- ¹⁷ O rue na, m̀be anyanwu dasiri, m̀be ọ ịa-kwa-ra ọchichiri, le, ite-ọku nke nākwu anwuru, na ọwa nke nēnwu ọku nke gabigara n'etiti iberibe anu ahu.
- ¹⁸ N'ubọchi ahu ka Jehova ịara ọbụba-ndu nye Abram, si, Nkpuru-gi ka M'nyeworo ala nka, site n'osimiri Ijipt rue osimiri uku ahu, bú osimiri Yufretis:
- ¹⁹ ndi-Kinait, na ndi-Kenizait, na ndi-Kadmonait,
- ²⁰ na ndi Het, na ndi-Perizait, na Refaim,
- ²¹ na ndi-Amorait, na ndi Kenean, na ndi-Giagashait, na ndi Jebus.

ISI 16

Ma Serai, bú nwunye Abram, amughi nwa nye ya: ma ọ nwere otù nwayi nējere ya ozi, bú onye Ijipt, onye aha-ya bu Hega.

² Serai we si Abram, Biko, le, Jehova eḅochiwom imu nwa; biko, bakuru nwayi nējerem ozi; eleghi anya agēsìte na ya wuliem elu dika ulo. Abram we ge nti n'olu Serai.

³ Serai, bú nwunye Abram, we were Hega, bú onye Ijipt, bú nwayi nējere ya ozi, nye Abram, bú di-ya, na nwunye, n'ọgwugwu arọ nke-iri Abram biri n'ala Kenean.

⁴ O we bakuru Hega, o we turu ime: o we hu na ọ turu ime, ewe leda nwayi-nwe-ya n'anya-ya.

⁵ Serai we si Abram, Ihe-ikem di n'aru gi: mu onwem nyere nwayi nējerem ozi n'obi-gi; o we hu na ọ turu ime, ewe ledam n'anya-ya: ka Jehova kpe ikpe n'etiti mu na gi.

⁶ Abram we si Serai, Le, nwayi nējere gi ozi di n'aka-gi; me ya ihe di nma n'anya-gi. Serai we weda ya ala, o we ịapu n'iru-ya.

⁷ Mọ-ozì nke Jehova we hu ya n'akuku isi-iyi miri ahu di n'ọzara, n'akuku isi-iyi ahu di n'uzọ Shua.

⁸ Ọ si, Hega, nwayi nējere Serai ozi, òle ebe i siri bia? ọ bu kwa ole ebe i nēje? Ọ si, Ọ bu n'iru Serai, bú nwayi-nwem, ka m'nāịapu.

⁹ Mọ-ozì nke Jehova we si ya, Laghachikuru nwayi-nwe-gi, weda kwa onwe-gi ala n'okpuru aka-ya.

¹⁰ Mọ-ozì nke Jehova si kwa ya, M'gēme ka nkpuru-gi ba uba nke-uku, agaghi-aguta kwa ya n'ihì ọtutu ọ di.

¹¹ Mọ-ozì nke Jehova si kwa ya, Le, gi onwe-gi di ime, i gaje imu nwa-nwoke; i gākpọ kwa aha-ya Ishmael, n'ihì na Jehova egewo nti na nweda-gi.

¹² Ya onwe-ya gābu kwa madu yiri inyinya-ibu-ọhia; aka-ya gēmegide madu nile ọ bula, aka madu nile ọ bula gēmegide kwa ya; ọ bu kwa n'iru umu-nne-ya nile ka o gēbi.

¹³ Ọ we kpọ aha Jehova Nke nāgwa ya okwu, Gi onwe-gi bu Chineke nāhu uzọ: n'ihì na ọ siri, Ọ bu kwa n'ebe a ka m'leworu azu Onye nāhum anya?

¹⁴ N'ihì nka ka akpọrọ ọlùlù-miri ahu Bia-lahai-roi; le, ọ di n'etiti Kedesha na Bered.

¹⁵ Hega we muara Abram nwa-nwoke: Abram we kpọ aha nwa-ya nwoke, nke Hega muru, Ishmael.

¹⁶ Abram ịara ọgu arọ anọ na isi, m̀be Hega muru Ishmael nye Abram.

ISI 17

M̀be Abram ́bara ọgu arọ anọ na iri na iteghete, Jehova mere ka Abram hu Ya anya, Ọ si ya, Mu onwem bu Chineke Nke puru ime ihe nile; gi jegharia n'irum, buru kwa onye zuru okè.

² M'gētiye kwa ọ́bụ́ba-ndum n'etiti Mu na gi, me ka i ba uba nke-uku nke-uku.

³ Abram we da kpu iru-ya n'ala: Chineke we kpayere ya uka, si,

⁴ Mu onwem, le, ọ́bụ́ba-ndum di n'ebe i nọ, i gāghọ kwa nna nke ìgwè mba.

⁵ Agaghi-akpọ kwa aha-gi Abram ọzọ, ma aha-gi gābu Abraham; n'ihì na nna nke ìgwè mba ka M'meworo gi.

⁶ M'gēme kwa ka i mua ọmùmù nke-uku nke-uku, M'gēme kwa ka i ghọ mba di iche iche, ndi-eze gēsi kwa nime gi puta.

⁷ M'gēme kwa ka ọ́bụ́ba-ndum guzosi ike n'etiti Mu na gi na nkpuru-gi, ndi gānọchi gi, rue ọ́ọ- ha nile, ka ọ buru ọ́bụ́ba-ndu ebighi-ebi, na M'gāburu gi, buru kwa nkpuru-gi, ndi gānọchi gi, Chineke.

⁸ M'gēnye kwa gi, nye kwa nkpuru-gi gānọchi gi, ala ọ́nọdu-ọ́bì-a-gi nile, bú ala Kenean nile, ka ọ buru ihe-onwunwe ebighi-ebi; M'gābu-kwa-ra ha Chineke.

⁹ Chineke we si Abraham, Gị onwe-gi kwa, i gēdebe ọ́bụ́ba-ndum, gi onwe-gi, na nkpuru-gi, ndi gānọchi gi, rue ọ́ọ- ha nile.

¹⁰ Nka bu ọ́bụ́ba-ndum, nke unu gēdebe, nke di n'etiti Mu na unu na nkpuru-gi, ndi gānọchi gi; agēbì nwa-nwoke ọ bula n'etiti unu úgwù.

¹¹ Agēbì unu úgwù n'anu-arụ nke apí-unu; ọ gābu kwa ihe-iriba-ama nke ọ́bụ́ba-ndu di n'etiti Mu na unu.

¹² Agēbì onye ruru ubọchi asatọ úgwù n'etiti unu, nwa-nwoke ọ bula rue ọ́ọ-unu nile, onye amuru n'ulo, na onye eji ego ́bata n'aka onye ala ọzọ ọ bula, nke nēsighi na nkpuru-gi puta.

¹³ Aghaghi ibì onye amuru n'ulo-gi, na onye eji ego-gi ́bata, úgwù: ọ́bụ́ba-ndum gādi kwa n'anu-arụ-unu ka ọ buru ọ́bụ́ba-ndu ebighi-ebi.

¹⁴ Ma nwoke anēbighi úgwù, nke anēbighi úgwù n'anu-arụ nke apí-ya, agēbipụ nkpuru-obi ahu n'etiti umu-nna-ya; ọ mebiwo ọ́bụ́ba-ndum.

¹⁵ Chineke we si Abraham, Serai, bú nwunye-gi, i gaghi-akpọ aha-ya Serai, n'ihì na Sera bu aha-ya.

¹⁶ M'gāgọzi ya, ọzọ kwa, M'gēnye gi nwa-nwoke site na ya: M'gāgọzi kwa ya, ọ gāghọ kwa mba di iche iche; ndi-eze nke ndi di iche iche gēsìte na ya di.

¹⁷ Abraham we da kpue iru-ya n'ala, chì kwa ọchì, si n'obi-ya, Ọ bu onye ́bara ọgu arọ ise ka agā-muru nwa? Sera kwa, nke ́bara ọgu arọ anọ na iri, ọ gāmu nwa?

¹⁸ Abraham we si Chineke, Biko, ka Ishmael di ndu n'iru Gị!

¹⁹ Chineke we si, Kama, Sera, bú nwunye-gi, gaje imuru gi nwa-nwoke; i gākpọ aha-ya Aisak: M'gēme kwa ka ọ́bụ́ba-ndum guzosi ike n'ebe ọ nọ, ka ọ buru ọ́bụ́ba-ndu ebighi-ebi nye nkpuru-ya gānọchi ya.

²⁰ Ishmael kwa, anurum olu-gi bayere ya: le, agọziwom ya, M'gēme ka ọ mua ọmùmù, M'gēme kwa ka ọ ba uba nke-uku nke-uku; ndi-isi iri na abua ka ọ gāmu, M'gēme kwa ya ka ọ ghọ mba uku.

²¹ Ma ọ́bụ́ba-ndum ka M'gēme ka o guzosi ike n'ebe Aisak nọ, bú nke Sera gāmuru gi na m̀be nka akara àkà gaeru.

²² Ọ we rapu ikpayere ya uka, Chineke we si n'ebe Abraham nọ rigo.

²³ Abraham we chiri Ishmael, bú nwa-ya nwoke, na ndi nile amuru n'ulo-ya, na ndi nile eji ego-ya ́bata, nwoke nile ọ bula n'etiti ndikom ulo Abraham, o bìe ha úgwù n'anu-arụ nke

apí-ha n'otù ubòchi ahu, dika Chineke kpayere ya uka.

²⁴ Abraham ịara ọgu arọ anọ na iri na iteghete, m̀be ebiri ya úgwù n'anụ-arụ nke apí-ya.

²⁵ Ishmael, bú nwa-ya nwoke, ịa-kwa-ra arọ iri na atọ, m̀be ebiri ya úgwù n'anụ-arụ nke apí-ya.

²⁶ N'otù ubòchi ahu ka ebiri Abraham na Ishmael nwa-ya nwoke úgwù.

²⁷ Ọ bu kwa ya na ndikom ulo-ya nile, bú ndi amuru n'ulo, na ndi eji ego ịata n'aka ndi ala ọzọ, ka ebiri úgwù.

ISI 18

Jehova we me ka ọ hu Ya anya n'etiti osisi terebinth nke Mamre, m̀be ya onwe-ya nānọdu n'ọnu-uzọ ulo-ikwū-ya n'ikpo-ọku nke ehihie;

² o welie anya-ya abua elu, hu, ma, le, ndikom atọ nēguzo onwe-ha na ncherita-iru ya: m̀be ọ huru ha, o si n'ọnu-uzọ ulo-ikwū ahu ịa ọsọ izute ha, ọ kpọ isi ala,

³ si, Onye-nwem, biko, ọ buru na ahutawom amara n'iru gi, biko, esila n'ebe orù-gi nọ gabiga:

⁴ biko, ka ekute nwanti miri, unu sa ukwu-unu, zuru-kwa-nu ike n'okpuru osisi a:

⁵ ka m'weta kwa iberibe achicha, nwe-kwa-nu ume n'obi-unu; emesia gabi-ganu: n'ihia na ọ bu n'ihia nka ka unu gabigakutere orù-unu. Ha we si, Me otú a, dika i kwuru.

⁶ Abraham we me ngwa ba n'ulo-ikwū-ya, bakuru Sera, si, Me ngwa, weta m̀be utu ọka flour atọ, gwọ ya, me ọbe achicha.

⁷ Abraham we ịaga n'igwè ehi ya, were nwa-ehi nke anu-arụ-ya nākaghi aka nke di kwa nma, nye okorobia nējere ya ozi; o me ngwa idozi ya.

⁸ O were kwa miri-ara-ehi nke raru araru, na miri-ara-ehi, na nwa-ehi ahu nke o doziri, o che ha n'iru ha; ya onwe-ya we nēguzo n'akuku ha n'okpuru osisi ahu, ha we rie.

⁹ Ha si ya, Òle ebe Sera, bú nwunye-gi, nọ? Ọ si, Le, ọ nọ n'ulo-ikwū.

¹⁰ Ọ si, Aghaghim ichigharikute gi dika m̀be a n'arọ ọzọ; le kwa, Sera, bú nwunye-gi, gēnwe nwa-nwoke. Ma Sera nuru n'ọnu-uzọ ulo-ikwū, nke di n'azu ya.

¹¹ Ma Abraham na Sera ghoro agadi, ubochi ndu-ha nāgwu; ọ ghawori idiri Sera dika ọ nādiri ndinyom.

¹² Sera we chọ chọ nime onwe-ya, si, M'gēnwe ihe-utọ m̀be m'kasiri nká, onye-nwem bu kwa agadi?

¹³ Jehova we si Abraham, Ọ bu kwa n'ihia gini ka Sera chiworo ọchị, si, Ọ gābu ezi-okwu na m'gāmu nwa, m̀be mu onwem ghaworo agadi?

¹⁴ Ọ di ihe kariri Jehova ime? Na m̀be akara àkà ka M'gēchigharikute gi, dika m̀be a aka-nile, Sera gēnwe kwa nwa-nwoke.

¹⁵ Sera we gọ, si, Achighm ọchị; n'ihia na ọ nātu egwù. Ọ si, É-è; kama i chiri ọchị.

¹⁶ Ndikom ahu we si n'ebe ahu bilie, le anya n'ebe Sodom di: Abraham nēso kwa ha je idupu ha.

¹⁷ Jehova we si, Mu onwem, M'nēzonari Abraham ihe Mu onwem nēme;

¹⁸ ebe Abraham nāghaghi ighọ mba di uku nwe kwa ume, agāgozi kwa mba nile nke uwa nime ya?

¹⁹ N'ihia na amawom ya, ka o we nye umu-ya na ulo-ya, ndi gānọchi ya, iwu, ka ha we debe uzọ Jehova, ime ezi omume na ihe ekpere n'ikpe; ka Jehova we weta n'isi Abraham ihe O kwuru bayere ya.

²⁰ Jehova we si, Iti-nkpu Sodom na Gomora, o riri nne n'ezie, nmehie-ha kwa, ọ di arọ

nke-uku n'ezie;

21 ka M'rida kwa, hu ma ọ bu dika iti-nkpu ya si di, nke rurum nti, ka ha mezuworo; ọ buru kwa na ọ dighi otú a, ka M'mara.

22 Ndikom ahu we si n'ebe ahu che iru je n'uzọ Sọdọm: ma Abraham nēguzogide n'iru Jehova.

23 Abraham we biarue nso, si, Ọ gābu ezie na I gēkpochapu ndi ezi omume tinyere ndi nēmebi iwu?

24 Eleghi anya ọgu ndi ezi omume abua na iri di n'obodo ahu: ọ gābu ezie na i gēkpochapu ebe ahu ghara iḃaghara ya n'ih i ọgu ndi ezi omume abua na iri nọ nime ya?

25 Ya buru Gi ihe-árú ime dika ihe a si di, ime ka onye ezi omume so onye nēmebi iwu nwua, o we buru na dika ndi ezi omume si di, otú a ka ndi nēmebi iwu di; ya buru Gi ihe-árú: Onye-ikpé uwa nile, Ọ gaghi-eme ihe ekpere n'ikpe?

26 Jehova we si, Ọ buru na achọtam nime Sọdọm ọgu ndi ezi omume abua na iri n'etiti obodo ahu, M'gāḃaghara ebe ahu nile n'ih i ha.

27 Abraham we za, si, Biko, le, ejisiwom ike igwa Onye-nwe-ayi okwu, mu onwem, nke bu ájá na ntu:

28 eleghi anya madu ise agaghi-adi n'ọgu ndi ezi omume abua na iri ahu: Ì gēbibi obodo ahu nile n'ih i madu ise ahu nādighi ya? Ọ si, M'gaghi-ebibi ya, ma M'chọta n'ebe ahu ọgu abua na ise.

29 Ọ gwa kwa Ya okwu ọzọ, si, Eleghi anya agāchọta n'ebe ahu ọgu abua. Ọ si, M'gaghi-eme ya n'ih i ọgu abua ahu.

30 Ọ si, Biko, ka Onye-nwe-ayi ghara iwe iwe di ọku, ka m'kwu kwa okwu: eleghi anya agāchọta n'ebe ahu orú na iri. Ọ si, M'gaghi-eme ya, ma M'chọta n'ebe ahu orú na iri.

31 Ọ si, Biko, le, ejisiwom ike igwa Onye-nwe-ayi okwu: eleghi anya agāchọta n'ebe ahu orú. Ọ si, M'gaghi-ebibi ya n'ih i orú ahu.

32 Ọ si, Biko, ka Onye-nwe-ayi ghara iwe iwe di ọku, ka m'kwu kwa okwu nání otù uḃò a: eleghi anya agāchọta n'ebe ahu iri. Ọ si, M'gaghi-ebibi ya n'ih i iri ahu.

33 Jehova we la, mḃe Ọ gwabisiri Abraham okwu: Abraham we lata n'ọnọdu-ya.

ISI 19

Abua nime ndi-mọ-oz i ahu we biarue Sọdọm n'anyasi; ma Lot nānọdu n'ọnu-uzọ-ama Sọdọm: Lot we hu ha anya, bilie izute ha, ọ da kpue iru-ya n'ala,

2 si, Biko, le, ndi-nwem, biko, sinu n'ije-unu wezuga onwe-unu bà n'ulo orù-unu, nọ ọnọdu-abali, sa kwa ukwu-unu, unu gēbili n'isi-ututu, la, Ha si, É-è, kama ọ bu n'amá ka ayi gānọ ọnọdu-abali.

3 O rugide ha nke-uku; ha we si n'ije-ha wezuga onwe-ha jekuru ya, ba n'ulo-ya; O we mere ha oké oriri, sie achicha ekoghi-eko, ha rie.

4 Ma tutu ha edina, ndikom obodo ahu, bú ndikom Sọdọm, ḃara ulo ahu buru-buru, ma okorobia ma agadi, ndi ala ahu nile site n'akuku ọ bula;

5 ha we kpọ Lot òkù, si ya, Òle ebe ha nọ, bú ndikom ndi bakutere gi n'abali a? me ka ha putakute ayi, ka ayi we mara aru-ha.

6 Lot we pukuru ha rue ọnu-uzọ, mechie uzọ n'azu ya.

7 Ọ si, Biko, umu-nnem, unu emela ihe ojọ.

8 Biko, le, enwerem umu-ndinyom abua ndi akāmaghi aru nwoke: biko, ka m'kuputara unu ha, me-kwa-nu ha dika ọ di nma n'anya-unu: nání unu emela ndikom ahu ihe; n'ih i na ọ bu

n'ihì nka ka ha biara n'okpuru ndò nke ulom.

⁹ Ha si, Pua n'uzọ. Ha si kwa, Otù onye a batara inọ dika ọbia, ọ we nēkpe ikpe nke ukwu: uḅu a ayi gēme gi ihe kari ihe ayi gēme ha. Ha we rugide nwoke ahu, bú Lot, nke-uku, biarue nso itiwa ibo-uzọ.

¹⁰ Ndikom ahu we setipu aka-ha, me ka Lot bakute ha n'ulo, ha we mechie uzọ.

¹¹ Ha we were ikpu-ìsì tie ndikom ahu ndi nọ n'ọnu-uzọ ulo, ma onye ntà ma onye uku: ike we gwu ha ichọta ọnu-uzọ ahu.

¹² Ndikom ahu we si Lot, Ọ di onye i nwere n'ebe a ọzọ? di nwa-gi, na umu-gi ndikom, na umu-gi ndinyom, na onye ọ bula i nwere n'obodo a; me ka ha si n'ebe a pua:

¹³ n'ihì na ndi nēbibì ebe a ka ayi bu, n'ihì na iti-nkpụ-ha aghọwo ihe uku n'iru Jehova; Jehova ezitewo kwa ayi ibibi ya.

¹⁴ Lot we pua, gwa di umu-ya, ndi nālu umu-ya ndinyom, okwu, si, Bilienu, si n'ebe a pua; n'ihì na Jehova nēbibì obodo a. Ma ọ di ka onye nākwa emò n'anya di umu-ya.

¹⁵ Ma mḅe chi bọrọ, ndi-mọ-ozì ahu nukporọ Lot, si, Bilie, chiri nwunye-gi, na umu-gi ndinyom abua ndi ahuru n'ebe a; ka ewe ghara ikpochapu gi n'ahuhu ajọ omume obodo a.

¹⁶ Ma ọ ọbagwojuru ya anya; ndikom ahu we jide aka-ya, jide kwa aka nwunye-ya, jide kwa aka umu-ya ndinyom abua; n'ihì na Jehova nwere ọmiko n'aru ya: ha we me ka ọ puta, me ka ọ nọdu n'azu obodo.

¹⁷ O rue, mḅe ha mesiri ka ha puta n'azu obodo, na ọ siri, Wepuga onwe-gi n'ihì ndu-gi; elekwala anya n'azu gi, eguzokwala na Gburugburu-ala a nile; wepuga onwe-gi je ugwu ahu, ka ewe ghara ikpochapu gi.

¹⁸ Lot we si ha, É-è, biko, onye-nwem:

¹⁹ biko, le, orù-gi ahutawo amara n'iru gi, i mewo kwa ka ebere-gi di uku, nke i meworom n'idebem ndu; mu onwem apughi kwa iwepuga onwem je ugwu, ka ihe ojo ahu we ghara irapara n'arum, m'we nwua:

²⁰ biko, le, obodo a di nso iḅalaga n'ebe ahu, nke ahu bu kwa obodo ntà: biko, ka m'wepuga onwem je ebe ahu, (ọ bughì obodo ntà?) nkpuru-obim gādi kwa ndu.

²¹ Ọ si ya, Le, m'huwo kwa gi iru-oma n'okwu a, na m'gaghi-akwatu obodo a nke i kwuworo okwu bayere ya.

²² Me ngwa, wepuga onwe-gi je ebe ahu; n'ihì na apughm ime ihe rue mḅe i gābà n'ebe ahu. N'ihì nka ka akporọ aha obodo ahu Zoa.

²³ Anyanwu awawo n'elu uwa mḅe Lot batara nime Zoa.

²⁴ Jehova we me ka brimstone na ọku si n'elu-igwe zokwasi Sọdọm na Gọmọra dika miri site n'ebe Jehova nọ;

²⁵ O we kwatue obodo ndia, na Buruburu-ala ahu nile, na ndi nile bi n'obodo ahu nile, na ihe-opupú nke ala.

²⁶ Ma nwunye-ya siri n'azu Lot leghachi anya n'azu, we ghọ ogidi nnú.

²⁷ Abraham we bilie n'isi-ututu je ebe ahu nke o guzorori n'iru Jehova:

²⁸ ọ le anya n'ebe Sọdọm na Gọmọra di, na n'ebe ala nile nke Buruburu-ala ahu di, ọ we hu, ma, le, anwuru-ọku nke ala ahu rigoro dika anwuru-ọku nke oké ọku.

²⁹ O rue, mḅe Chineke bibiri obodo nile nke Buruburu-ala ahu, na Chineke chetara Abraham, we si n'etiti nkwa ahu zipu Lot, mḅe Ọ kwaturu obodo nke Lot biri nime ha.

³⁰ Lot we si na Zoa rigo, biri n'ugwu ahu, ya na umu-ya ndinyom abua; n'ihì na ọ turu egwu ibi nime Zoa: ọ we biri n'ọbà, ya onwe-ya na umu-ya ndinyom abua.

³¹ Ada we si nke-ntà, Nna-ayi aghọwo agadi, ma ọ dighi nwoke n'uwa ibakute ayi, dika uzọ uwa nile si di:

- ³² bia, ka ayi me nna-ayi ka ọ nua manya-vine, ka ayi na ya dina kwa, ka ayi we site na nna-ayi debe nkpuru ndu.
- ³³ Ha we me ka nna-ha nua manya-vine n'abali ahu: ada we ba, ya na nna-ya we dina; ma nna-ya amaghi m̀be o dinara, na m̀be o biliri.
- ³⁴ O rue n'echi-ya, na ada siri nke-ntà, Le, mu na nnam dinara n'abali nyahuru: ka ayi me ka ọ nua kwa manya-vine n'abali a; gi ba kwa, gi na ya dina, ka ayi we site na nna-ayi debe nkpuru ndu.
- ³⁵ Ha we me ka nna-ha nua kwa manya-vine n'abali ahu: nke-ntà we bilie, ya na nna-ya we dina; ma nna-ya amaghi m̀be o dinara, na m̀be o biliri.
- ³⁶ Umu Lot ndinyom abua we turu ime site n'aka nna-ha.
- ³⁷ Ada we mua nwa-nwoke, kpọ aha-ya Moab: onye ahu bu nna ndi Moab rue ta.
- ³⁸ Nke-ntà kwa, ya onwe-ya mu-kwa-ra nwa-nwoke, kpọ aha-ya Ben-ami: onye ahu bu nna umu Amon rue ta.

ISI 20

Abraham we si n'ebe ahu bulie ije n'uzọ ala Negeb, biri n'etiti Kedesh na Shua; ọ we nọ dika ọbịa nime Gera.

² Abraham we kwue okwu bayere Sera, bú nwunye-ya, si, Nwa-nnem nwayi ka ọ bu: Abimelek, bú eze Gera, we zìe ozi, kuru Sera.

³ Ma Chineke biakutere Abimelek na nrọ nke abali, si ya, Le, gi bu onye nwuru anwu, n'ihì nwayi ahu nke i kuruworo; n'ihì na nwayi ahu bu nwunye di luru.

⁴ Ma Abimelek akābiaghi nso ya: ọ we si, Onye-nwe-ayi, Ọ bu kwa mba nke nēme ezi omume ka I gēbu?

⁵ Ọ bughi nwoke ahu sirim, Nwa-nnem nwayi ka ọ bu? nwayi ahu kwa, ọbuná ya onwe-ya siri, Nwa-nnem nwoke ka ọ bu: n'izu-okè nke obim na n'emeghi-ihe-ọjọ nke ọbu-akam abua ka m'meworo nka.

⁶ Chineke we si ya nime nrọ ahu, Mu onwem kwa, amawom na ọ bu n'izu-okè nke obi-gi ka i meworo nka, Mu onwem we ọochi kwa gi ka i ghara ime-hie megidem: n'ihì ya ekweghm i metu ya aka.

⁷ Ma uḅu a me ka nwunye nwoke ahu laghachi; n'ihì na onye-amuma ka ọ bu, ọ gēkpe kwa ekpere bayere gi, i we di ndu: ma ọ buru na i meghe ka ọ laghachi, gi mata na i ghaghi inwu anwu, gi onwe gi, n'ihè nile inwere.

⁸ Abimelek we bilie n'isi-ututu, kpọ ndi-orù-ya nile, kwue okwu ndia nile na nti-ha: ndikom ahu we tua egwu nke-uku.

⁹ Abimelek we kpọ Abraham, si ya, Gini bu ihe i meworo ayi? gini bu kwa ihe m'mehie-woro megide gi, na i mewo ka nmehie uku biakwasim, biakwasi kwa ala-ezem? omume nke nēkwesighi ime ka imeworo m.

¹⁰ Abimelek si kwa Abraham, Gini ka i huru, na i mewo ihe a?

¹¹ Abraham we si, N'ihì na asirim, N'ezie ọ dighi egwù Chineke di n'ebe a; ha gēbukwam n'ihì okwu bayere nwunye.

¹² Ọzọ kwa, ọ bu nwa-nnem nwayi n'ezie, nwa-nwayi nnam ka ọ bu, ọ bu nání na ọ bughi nwa-nwayi nnem; ọ we ghorọm nwunye:

¹³ o rue, m̀be Chineke merem ka m'si n'ulo nnam waghari, na asirim ya, Nka bu ebere-gi nke i gēmerem; n'ebe nile ọ bula nke ayi gābiaru ebe ahu, gi kwue okwu bayerem, si, Nwa-nnem nwoke ka ọ bu.

¹⁴ Abimelek we chiri ìgwè ewu na aturu na ìgwè ehi, na orù-ndikom na ndinyom nēje ozi, nye Abraham, me kwa ka Sera nwunye-ya laghachikute ya.

¹⁵ Abimelek we si, Le, alam di n'iru gi: biri n'ebe di nma n'anya-gi.

¹⁶ Ọ si Sera, Le, enyewom nwa-nne-gi nnù nkpuru-ego ọla-ọcha abua na ọgu iri: le, nke ahu buru gi ihe-nkpuchi anya n'ebe ndi nile nọ, bú ndi gi na ha nọ; ọ bu kwa n'iru madu nile ka emeziworo gi.

¹⁷ Abraham we kpere Chineke: Chineke we me ka aru di Abimelek na nwunye-ya na orù-ya ndinyom nma; ha we mua umu.

¹⁸ N'ihì na Jehova ọochisiri àkpà-nwa nile nke ulo Abimelek ike, n'ihì okwu bayere Sera, bú nwunye Abraham.

ISI 21

Jehova we leta Sera dika Ọ siri, Jehova we me Sera dika O kwuru.

² Sera we turu ime, muara Abraham nwa-nwoke n'agadi-ya, na m̀be ahu akara àkà nke Chineke kpayera Abraham uka bayere ya.

³ Abraham we kpọ aha nwa-ya nwoke nke amuru nye ya, onye Sera muru nye ya, Aisak.

⁴ Abraham we b̀e nwa-ya nwoke, bú Aisak, úgwù m̀be o ru ru ubochi asatọ, dika Jehova nyere ya iwu.

⁵ Abraham ́ara ọgu arọ ise, m̀be amuru ya Aisak, bú nwa-ya nwoke.

⁶ Sera we si, Ichì-ọchì ka Chineke doziworom; onye ọ bula nke nānu ya gāchì ọchì bayerem.

⁷ Ọ si kwa, Ònye gāsiwori Abraham, Sera gēnye umu ara? n'ihì na amuworom ya nwa-nwoke n'agadi-ya.

⁸ Nwa ahu we tó etó, eme ka ọ rapu ara: Abraham we me oké oriri di uku n'ubochi emere ka Aisak rapu ara.

⁹ Sera we hu nwa-nwoke Hega, bú nwayi Ijìpt, nke ọ mururi Abraham, ka ọ nāchì ọchì nke-uku.

¹⁰ Ọ we si Abraham, Chupu orù-nwayi a na nwa-ya nwoke: n'ihì na nwa-nwoke orù-nwayi a agaghi-eso nwam nwoke, bú Aisak, nweta ihe-gi.

¹¹ Ma ihe ahu jọrọ njọ nke-uku n'anya Abraham n'ihì nwa-ya nwoke.

¹² Chineke we si Abraham, Ka ọ ghara ijọ njọ n'anya-gi n'ihì nwa-okoro a, na n'ihì orù-gi nwayi: ihe nile Sera nāsi gi me, ge nti n'olu-ya; n'ihì na ọ bu nime Aisak ka agākpọrọ gi nkpuru.

¹³ Ọzọ kwa, nwa orù-nwayi ahu ka M'gēme ka ọ ghọ mba, n'ihì na nkpuru-gi ka ọ bu.

¹⁴ Abraham we bilie n'isi-ututu, were achicha na karama-akpukpọ miri nye Hega, tukwasi ya n'ubu-ya, ọ nye kwa ya nwa-ya, zilaga ya: ọ we je, nāwaghari n'ọzara Bia-sheba.

¹⁵ Miri we gwu na karama-akpukpọ ahu, ọ we tuda nwa ahu n'okpuru otù nime osisi ntà,

¹⁶ je, nọdu ala n'onwe-ya na ncherita-iru ya n'ebe di anya, dika ndi nā́ba uta gā́baru; n'ihì na ọ siri, Ka m'ghara ilekwasi ọnwu nwam anya. Ọ we nọdu na ncherita-iru ya, welie olu-ya, kwa ákwá.

¹⁷ Chineke we nu olu nwa-okoro ahu; mọ-ozì nke Chineke we si n'elu-igwe kpọ Hega òkù, si ya, Gini nēme gi, Hega? atula egwu; n'ihì na Chineke anuwo olu nwa-okoro ahu n'ebe ọ nọ.

¹⁸ Bilie, palie nwa-okoro ahu, jide ya n'aka-gi; n'ihì na mba uku ka M'gēme ya ka ọ ghọ.

¹⁹ Chineke we meghe anya-ya abua, ọ hu olùlù-miri; ọ we je, ́ajue karama-akpukpọ-ya

na miri, me ka nwa-okoro ahu nua.

²⁰ Chineke we nọyere nwa-okoro ahu, ọ we tó etó, biri n'ọzara, ghọ ọkà-uta, ka o nētó etó.

²¹ O biri n'ọzara Peran: nne-ya we si n'ala Ijipt lutara ya nwunye.

²² O rue na m̀be ahu, na Abimelek na Faikol, bú onye-isi usu-ndi-agha-ya, gwara Abraham okwu, si, Chineke nọyere gi n'ihe nile nke gi onwe-gi nēme:

²³ ma ùbu a were Chineke n̄uaram iyi n'ebe a na i gaghi-agwa mu onwem, ma-ọbu umum, ma-ọbu umu umum, okwu-ugha: ọ bu dika ebere nke m'meworo gi si di ka i gēmerem, mekwaram ala nke i nọworo dika ọb̄ia nime ya.

²⁴ Abraham we si, Mu onwem gān̄u iyi.

²⁵ Abraham we bara Abi-melek mba n'ih̄i ol̄l̄l̄-miri nke ndi-or̄ Abimelek napuru ya-ri n'ike.

²⁶ Abi-melek we si, Amagh̄m onye mere ihe a: ọzọ kwa, gi onwe-gi, i gosigh̄m, ma mu onwem kwa, anugh̄m ya, ma-ọbughi nán̄i taa.

²⁷ Abraham we chiri ìgwè ewu na aturu na ìgwè ehi nye Abimelek; ha abua we ̀ba ndu.

²⁸ Abraham we debe umu-nne-aturu asa n'onwe-ha iche, bú nke ìgwè ewu na aturu.

²⁹ Abimelek we si Abraham, Gini ka umu-nne-aturu asa ndia nke i debere n'onwe-ha iche bu?

³⁰ Ọ we si, Umu-nne-aturu asa ndia ka i gānara n'akam, ka ọ we gh̄or̄m ihe-àm̄a na m'gwuru ol̄l̄l̄-miri a.

³¹ N'ih̄i ya ọ kp̄or̄ ebe ahu Bia-sheba; n'ih̄i na n'ebe ahu ka ha abua n̄uru iyi.

³² Ha we ̀ba ndu na Bia-sheba: Abimelek we bilie, ya na Faikol, bú onye-isi usu-ndi-agha-ya, ha laghachi n'ala ndi Filistia.

³³ Abraham we kua osisi tamarisk na Bia-sheba, kp̄okue aha Jehova, bú Chineke Ebighi-ebi, n'ebe ahu.

³⁴ Abraham we nọ dika ọb̄ia n'ala ndi Filistia ọtutu ub̄ochi.

ISI 22

O rue, m̀be ihe ndia gasiri, na Chineke nwara Abraham, si ya, Abraham; ọ si, Lekwam.

² Ọ si, Biko, were nwa-gi nwoke nke i nwere nán̄i ya, onye i huru n'anya, bú Aisak, je ala Moraia; sure ya n'ebe ahu, ka ọ buru àjà-nsure-ọku, n'elu ot̄u nime ugwu ahu nke M'gās̄i gi je.

³ Abraham we bilie n'isi-ututu, jikwa inyinya-ibu-ya, chiri madu abua nime umu-okor̄bia-ya tiyere onwe-ya, na Aisak, bú nwa-ya nwoke; ọ kp̄owa nkú nke àjà-nsure-ọku, bilie, je ebe ahu nke Chineke siri ya-ri je.

⁴ N'ub̄ochi nke-at̄ Abraham weliri anya-ya abua, hu ebe ahu n'ebe di anya.

⁵ Abraham we si umu-okor̄bia-ya, N̄odunu ebe a n'onwe-unu, unu na inyinya-ibu, ma mu onwem na nwa-okoro a gēje ebe ahu; ayi gāk̄p̄o kwa isi ala, chigharikute unu.

⁶ Abraham we were nkú àjà-nsure-ọku, bo Aisak nwa-ya nwoke; o jide n'aka-ya ọku na mma; ha abua we yik̄o je.

⁷ Aisak we gwa Abraham, bú nna-ya, okwu, si, Nnam; ọ si, Lekwam, nwam. Ọ si, Le, ọku na nkú: ma òle ebe nwa-aturu iji chu aja-nsure-ọku d̄i?

⁸ Abraham we si, Chineke gāhuru Onwe-ya nwa-aturu iji chu aja-nsure-ọku, nwam: ha abua we yik̄o je.

⁹ Ha biarue ebe ahu nke Chineke siri ya-ri je; Abraham we wue ebe-ichu-aja n'ebe ahu, do nkú ahu n'usoro, ke Aisak, bú nwa-ya nwoke, àb̄ú, tukwasi ya n'elu ebe-ichu-àjà, n'elu

nku.

¹⁰ Abraham we setia aka-ya, were mma ahu iḅu nwa-ya nwoke.

¹¹ Ma mọ-ozì nke Jehova siri n'elu-igwe kpọ ya òkù, si, Abraham, Abraham: ọ si, Lekwam.

¹² Ọ si, Esetila aka-gi tukwasi n'aru nwa-okoro ahu, eme-kwa-la ya ihe ọ bula: n'ihì na uḅu a ka M'mara na onye nātu egwu Chineke ka i bu, n'ihì na i ḅochighi nwa-gi nwoke, nke i nwere nání ya, iwere ya nyem.

¹³ Abraham we welie anya-ya abua hu, ma, le, otù ebulu n'azu ya, nke alughi-ulù nējide ya na mpi-ya: Abraham we je, were ebulu ahu, sure ya ka ọ buru àjà-nsure-ọku n'ọ̀nọdu nwa-ya nwoke.

¹⁴ Abraham we kpọ aha ebe ahu Jehova-Jaire: dika anāsi rue taa, N'ugwu nke Jehova ka agāhu ya.

¹⁵ Mọ-ozì nke Jehova we si n'elu-igwe kpọ Abraham òkù nke uḅò abua,

¹⁶ si, Ejim Onwem nù iyi, ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta, na n'ihì na i mewo ihe a, n'ihì na i ḅochighi kwa nwa-gi nwoke, onye i nwere nání ya:

¹⁷ na n'igọzi M'gāgọzi gi, n'ime ka aba uba M'gēme kwa ka nkpuru-gi ba uba dika kpakpando nke elu-igwe, na dika ájá nke di n'usọ oké osimiri; nkpuru-gi gēnweta kwa ọnu-uzọ-ama nke ndiroya;

¹⁸ ọ bu kwa na nkpuru-gi ka mba nile nke uwa gāgọzi onwe-ha; n'ihì na i gewo nti n'olum.

¹⁹ Abraham we chigharikute umu-okorobia-ya, ha bilie, yikọ je Bia-sheba; Abraham we biri na Bia-sheba.

²⁰ O rue, mḅe ihe ndia gasiri, na egosiri Abraham, si, Le, Milka, ya onwe-ya amuwo-kwa-ra nwa-nne-gi nwoke, bú Nehoa, umu-ndikom;

²¹ Uz, bú ọkpara-ya, na Buz, bú nwa-nne-ya, na Kemuel, bú nna Eram

²² na Kesed, na Hazo, na Pildash, na Jidlaf, na Betuel.

²³ Betuel we mua Rebeka: madu asatọ ndia ka Milka muru nye Nehoa, bú nwa-nne Abraham.

²⁴ Iko-ya nwayi, onye aha-ya bu Reuma, ya onwe-ya mu-kwa-ra Tiba, na Gaham, na Tahash, na Meaka.

ISI 23

Ndu Sera we buru ọgu arọ isi na asa: ndia bu arọ ndu Sera.

² Sera we nwua na Kiriath-aba (nke ahu bu Hebron), n'ala Kenean: Abraham we bia itiri Sera aka n'obi, na ikwara ya ákwá.

³ Abraham we si n'iru onye nke ya nwuru anwu bilie, gwa umu Het okwu, si,

⁴ Ọbía na onye-nnọdu ka m'bu n'etiti unu: nyenum ihe-onwunwe, bú ala-ílì, n'etiti unu, ka m'we lipu ya n'anyam, bú onye-nkem nwuru anwu.

⁵ Umu Het we za Abraham, si ya,

⁶ Nuru olu-ayi, onye-nwem: onye-isi nke Chineke ka i bu n'etiti ayi: lịe onye-nke-gi nwuru anwu n'ílì ahu nke kachasi nma n'ílì-ayi nile; ọ dighi onye nime ayi gēḅochiri gi ílì-ya ka i ghara ilì onye-nke-gi nwuru anwu

⁷ Abraham we bilie, kpọ isi ala nye ndi ala ahu, bú umu Het.

⁸ Ọ we kpayere ha uka, si, Ọ buru na ọ di na nkpuru-obi-unu ilipu ya n'anyam, bú onye-nkem nwuru anwu, nurunu olum, riọkwara m Efron nwa Zoha,

⁹ ka ọ we nyem ọbà Makpila, nke ọ nwere, nke di n'isi nke ọhia-ya n'ego zuru ezu o ruru ka ọ gēnyem ya n'etiti unu ka ọ buru ihe-onwunwe, nke gābu ala-ílì.

- ¹⁰ Ma Efron nānọdu n'etiti umu Het: Efron onye Het we za Abraham na nti umu Het, bú ndi nile nābà n'ọnu-uzọ-ama obodo-ya, si,
- ¹¹ E-è, onye-nwem, nuru olum: ọhia ahu ka m'nyeworo gi, na ọbà ahu nke di nime ya, gi ka m'nye-woro ya; n'anya umu ndi nkem ka m'nyeworo gi ya: lie onye-nke-gi nwuru anwu.
- ¹² Abraham we kpọ isi ala n'iru ndi ala ahu.
- ¹³ Ọ gwa Efron okwu na nti ndi ala ahu, si, Kama, ọ buru na gi onwe-gi kwere, biko, nuru olum: enyewom ego ọhia ahu; naram ya, ka m'we lie onye-nkem nwuru anwu n'ebe ahu.
- ¹⁴ Efron we za Abraham, si ya,
- ¹⁵ Onye-nwem, nuru olum: ala nke ruru nnù shekel ọla-ọcha, ñke ahu bu gini n'etiti mu na gi? li kwa onye-nke-gi nwuru anwu.
- ¹⁶ Abraham we ge Efron nti; Abraham we tùara Efron ọla-ọcha ahu, nke o kwuru na nti umu Het, nnù shekel ọla-ọcha nke ndi-ahia gānara.
- ¹⁷ Ọhia Efron, nke di nime Makpila, nke di n'iru Mamre, ọhia ahu, na ọbà ahu nke di nime ya, na osisi nile nke di n'ọhia ahu, nke di n'ókè-ala ya nile gburugburu, ewe me ha ka ha guzosiere Abraham ike
- ¹⁸ ibu ihe-nzuta n'anya umu Het, n'etiti ndi nile nābà n'ọnu-uzọ-ama obodo-ya.
- ¹⁹ Emesia Abraham liri Sera, bú nwunye-ya, n'ọbà ọhia Makpila ahu n'iru Mamre (nke ahu bu Hebron), n'ala Kenean.
- ²⁰ Umu Het we me ọhia ahu na ọbà nke di nime ya ka ha guzosiere Abraham ike ibu ihe-onwunwe nke gābu ala-ílì.

ISI 24

Ma Abraham ghọrọ agadi, ubochi nduya nāgwu: Jehova ọzịkwarari Abraham n'ihe nile.

- ² Abraham we si orù-ya, bú okenye nke ulo-ya, onye nāchi ihe nile o nwere, Biko, tiye aka-gi n'okpuru apata-ukwum:
- ³ m'gēme kwa gi ka i were Jehova, bú Chineke nke elu-igwe na Chineke nke uwa, ñu iyi, na i gaghi-alutara nwam nwunye sitere n'umu-ndinyom nke ndi Kenean, ndi mu onwem bi n'etiti ha:
- ⁴ kama ọ bu alam na umu-nnam ka i gējekuru, lutara nwam, bú Aisak, nwunye.
- ⁵ Orù ahu we si ya, Eleghi anya nwayi ahu agaghi-achọ isom jerue ala nka: ọ bu na m'nāghaghi ime ka nwa-gi laghachi n'ala ahu nke i siri n'ebe ahu puta?
- ⁶ Abraham we si ya, Lezie onwe-gi anya ka i ghara ime ka nwam laghachi n'ebe ahu.
- ⁷ Jehova, bú Chineke nke elu-igwe, Nke si n'ulo nnam, na n'ala amurum, kuputam, Nke gwakwara m okwu, Nke ñukwara m iyi, si, Nkpuru-gi ka M'gēnye ala nka; Ya onwe-ya gēziga mọ-ozì-Ya n'iru gi, i gēsi kwa n'ebe ahu lutara nwam nwunye.
- ⁸ Ma ọ buru na nwayi ahu achọghi iso gi je, ya bu i puwo n'iyi nka i ñurum; nání na i gaghi-eme ka nwam laghachi n'ebe ahu.
- ⁹ Orù ahu we tiye aka-ya n'okpuru apata-ukwu Abraham onye-nwe-ya, ñuara ya iyi bayere okwu a.
- ¹⁰ Orù ahu we chiri kamel iri, nime kamel nile nke onye-nwe-ya, je; ezi ihe nile nke onye-nwe-ya di kwa n'aka-ya: o bilie, je Mesopotemia, rue obodo Nehoa.
- ¹¹ Ọ me ka camel nile ọje ikpere n'ala n'azu obodo ahu n'akuku olùlù-miri na m̀be anyasi, na m̀be ndinyom ndi nēsere miri nāputa.
- ¹² Ọ si, Jehova, bú Chineke nke onye-nwem Abraham, biko, me ka o zutem taa, bú ihe m'nāchọ, mekwara onye-nwem Abraham ebere.

13 Le, mu onwem nēguzo n'akuku isi-iyi miri a; umu-ndinyom nke ndi obodo a nāputa kwa isere miri:

14 ka o ru kwa, na nwa-aḃoghḃ ahu onye m'gāsi, Biko, zie ite-gi ka m'ñua; onye gāsi kwa, Ñua, ọzọ kwa, camel-gi ka m'gēme ka ha ñua: ka ọ buru nwayi ahu ka I ọputaworo nye orù-gi, bú Aisak; ọ bu kwa nime nka ka m'gāmara na I meworo onye-nwem ebere.

15 O rue na, tutu o kwusia okwu, le, Rebeka nāputa, bú nwayi amuru nye Betuel nwa-nwoke Milka, bú nwunye Nehoa, nwa-nne Abraham, ite-ya di kwa n'ubu-ya.

16 Nwa-aḃoghḃ ahu di nma nke-uku ile anya, nwayi nke akāmaghi nwoke, nwoke amaghi kwa aru-ya: ọ rida n'isi-iyi ahu, ɓajue ite-ya, rigota.

17 Orù ahu we ɓa ọsọ izute ya, si, Biko, kwe ka m'ñua nwantī miri site n'ite-gi.

18 Ọ si, Nua, onye-nwem: ọ me ngwa, zie ite-ya n'aka-ya, me ka ọ ñua.

19 Mɓe ọ mesiri ka ọ ñua, nwayi ahu siri, Kamel gi ka m'gēsere kwa miri, rue mɓe ha gāñujuwori.

20 Ọ me ngwa, ɓapu miri di n'ite-ya nime ihe anu-ulo ji ahu miri, ọ ɓa ọsọ ọzọ rue olùlù-miri isere miri, we sere nye camel-ya nile.

21 Nwoke ahu nēlegide ya anya, nāɓa nkiti, imara ma Jehova mereri ka ije-ya ga nke-oma, ma-ọbu na O meghe.

22 O rue, mɓe camel ñujusiri miri, na nwoke ahu were nɓa-aka ọla-edo, nke ọtùtù-ya bu nkera shekel, na ọla-aka abua iɓa n'aka-ya abua nke ọtùtù-ha bu shekel ọla-edo iri;

23 ọ si, Ñwa onye ka i bu? biko, gosim. Ọ di ọnọdu n'ulo nna-gi ayi gēnwe inọ ọnọdu-abali?

24 Nwayi ahu we si ya, Nwa Betuel ka m'bu, bú nwa Milka, nke ọ muru nye Nehoa.

25 Ọ sikwara ya, Ma okporo-ọka ma nri-anu-ulo riri nne n'ulo-ayi, ebe inọ ọnọdu-abali di kwa.

26 Nwoke ahu we rube isi, kpọ isi ala nye Jehova,

27 si, Onye agoziri agozi ka Jehova, bú Chineke nke onye-nwem Abraham, bu, Onye nārapughi ebere-Ya na ezi-okwu-Ya n'ebe onye-nwem nọ: mu onwem, n'uzọ ka Jehova duworom rue ulo umu-nne onye-nwem.

28 Nwa-aḃoghḃ ahu we ɓa ọsọ, gosi ulo nne-ya dika okwu ndia si di.

29 Ma Rebeka nwere nwa-nne nwoke, nke aha-ya bu Leban: Leban we ɓakuru nwoke ahu n'èzí, rue isi-iyi ahu.

30 O rue, mɓe ọ huru nɓa-aka ahu, na ọla-aka abua di n'aka nwa-nne-ya nwayi, mɓe ọ nukwara okwu nile nke Rebeka nwa-nne-ya nwayi, si, Otú a ka nwoke ahu gwaram; na o biakutere nwoke ahu; ma, le, o nēguzo n'akuku camel-ya n'akuku isi-iyi ahu.

31 O we si, Bata, gi onye agoziri agozi nke Jehova; n'ìhi gini ka i nēguzo n'èzí? n'ìhi na mu onwem edoziwo ulo, na ebe camel-i gānọ.

32 Nwoke ahu we ba n'ulo, ọ tọpu ibu camel-ya; ọ nye ya okporo-ọka na nri-anu-ulo inye camel-ya, na miri isa ukwu-ya na ukwu ndikom ndi ya na ha yikọrọ bia.

33 Ewe dọba nri n'iru ya iri: ma ọ siri, M'gaghi-eri, rue mɓe m'gēkwuworì okwum nile. Ọ si, Kwue.

34 Ọ si, Orù Abraham ka m'bu.

35 Jehova agoziwo kwa onye-nwem nke-uku; o we di uku: O nyewo kwa ya ìgwè ewu na aturu na ìgwè ehi, na ọla-ọcha na ọla-edo, na orù-ndikom na ndinyom nēje ozi, na camel na inyinya-ibu di ọtutu.

36 Sera, bú nwunye nke onye-nwem, we muara onye-nwem nwa-nwoke mɓe ọ ghọsiri agadi: o we nye ya ihe nile o nwere.

- 37 Onye-nwem we me ka m'ñua iyi, si, I gaghi-alutara nwam nwunye sitere n'umu-ndinyom nke ndi Kenean, ndi mu onwem bi n'ala-ha:
- 38 kama ọ bu ulo nnam ka i gējekuru, jekuru aḅurum, lutara nwam nwunye.
- 39 M'we si onye-nwem, Eleghi anya nwayi ahu agaghi-esom je.
- 40 Ọ sim, Jehova, Onye m'jeghariworo n'iru Ya, gēziga mọ-ozì-Ya ka gi na ya yikọ je, Ọ gēme kwa ka ije-gi ga nke-oma; i gāluta-kwa-ra nwam nwunye sitere n'aḅurum, na n'ulo nnam:
- 41 mḅe ahu i gāpu n'iyi i ñurum, mḅe i gābiakute aḅurum; ọ buru kwa na ha enyeghi gi ya, i gāpu kwa n'iyi i ñurum.
- 42 M'we bia ta rue isi-iyi ahu, si, Jehova, bú Chineke nke onye-nwem Abraham, biko, ọ buru na I nēme ijem nke mu onwem nēje ka ọ ga nke-oma:
- 43 Ie, mu onwem nēguzo n'akuku isi-iyi miri a; ka o ru kwa, na nwa-aḅoghò ahu nke nāputa isere miri, onye m'gāsi ya, Biko, nyem nwantī miri site n'ite-gi ka m'ñua;
- 44 onye gāsikwam, Gi onwe-gi ñua, ọzọ kwa, camel-i ka m'gēsere miri nye: ka onye ahu buru nwayi Jehova rọputaworo nye nwa nke onye-nwem.
- 45 Ma tutu mu onwem agwasia obim okwu, Ie, Rebeka nāputa, ite-ya di kwa n'ubu-ya; ọ rida n'isi-iyi ahu, sere miri; m'we si ya, Biko, kwe ka m'ñua.
- 46 Ọ me ngwa, si n'ubu-ya zie ite-ya, si, Ñua, ọzọ kwa, camel-i ka m'gēme ka ha ñua: m'we ñua, camel ka ọ me-kwa-ra ka ha ñua.
- 47 M'we jua ya, si, Nwa ònye ka i bu? Ọ si, Nwa Betuel ka m'bu, bú nwa Nehoa, onye Milka muru nye ya: m'we tiye nḅa-aka ahu n'imi-ya, na ọla-aka abua ahu n'aka-ya abua.
- 48 M'we rube isi, kpọ isi ala nye Jehova, gọzie Jehova, bú Chineke nke onye-nwem Abraham, Onye durumri n'uzọ ezi-okwu ilutara nwa onye-nwem nwa nwa-nne-ya nwoke na nwunye.
- 49 Ma uḅu a, ọ buru na unu gaje ime ebere na ezi-okwu n'ebe onye-nwem nọ, gosinum: ma ọ buru na unu agaghi-eme ya, gosinum; ka m'we che iru n'aka-nri, ma-ḅbu n'aka-ekpe.
- 50 Leban na Betuel we za, si, N'aka Jehova ka okwu a siteworo: ayi apughi igwa gi ihe ọjọ ma-ḅbu ezi ihe.
- 51 Ie, Rebeka nọ n'iru gi, kuru ya, I, ka ọ ghọrọ nwa onye-nwe-gi nwunye, dika Jehova kwuworo.
- 52 O rue, mḅe orù Abraham nuru okwu nile ha, na ọ kpọrọ isi ala nye Jehova.
- 53 Orù ahu we chiputa ihe ọla-ọcha, na ihe ọla-edo, na uwe, nye Rebeka: ihe di iche iche nke di oké ọnu-ahia ka ọ nyekwara nwa-nne-ya nwoke na nne-ya.
- 54 Ha we rie ihe, ñu kwa ihe-ọñuñu, ya onwe-ya na ndi ya na ha yikọrọ bia, ha we nọ ọnọdu-abali; ha we bilie n'ututu, ọ si, Zilagam na nke onye-nwem.
- 55 Ma nwa-nne-ya nwoke na nne-ya siri, Ka nwa-aḅoghò nọyere ayi ubochi asa ma-ḅbu iri; emesia ọ gēje.
- 56 Ọ si ha, Unu eḅochilam, ebe Jehova meworo ka uzọm ga nke-oma; zilagam ka m'lakuru onye-nwem.
- 57 Ha si, Ayi gākpọ nwa-aḅoghò ahu, juta ya n'ọnu-ya.
- 58 Ha we kpọ Rebeka, si ya, Ì gēso nwoke a je? Ọ si, M'gēje.
- 59 Ha we zilaga Rebeka, bú nwa-nne-ha, na nwayi nyere ya ara na nwata, na orù Abraham, na ndikom-ya.
- 60 Ha we gọzie Rebeka, si ya, Nwa-nne-ayi, gi onwe-gi ghọ nnù kwuru nnù madu, ọzọ, ka nkpuru-gi nweta ọnu-uzọ-ama nke ndi nākpọ ha asì.
- 61 Rebeka we bilie, ya na umu-aḅoghò-ya, ha we nọkwasi n'elu camel-ha, so nwoke ahu

je: orù ahu we kuru Rebeka, la.

⁶² Ma Aisak biarari site n'ije Bia-lahai-roi; n'ihì na ya onwe-ya bi n'ala Negeb.

⁶³ Aisak we pua itughari uche-ya n'òhia na m̀be anyasi: ọ welie anya-ya abua, hu, ma, le, camel ufodu nābia.

⁶⁴ Rebeka we welie anya-ya abua, hu Aisak, si n'elu camel-ya rida.

⁶⁵ Ọ si orù ahu, Ònye bu nwoke ahu nke nēje ije n'òhia izute ayi? Orù ahu we si, Onye ahu bu onye-nwem: Rebeka we were ákwà-nkpudo-ya kpuchie onwe-ya.

⁶⁶ Orù ahu we kọrọ Aisak akukọ bayere ihe nile o mere.

⁶⁷ Aisak we me ka Rebeka bata n'ulo-ikwū Sera, bú nne-ya, o we kuru Rebeka, o we ghọ nwunye-ya; Aisak we hu ya n'anya: ewe kasie Aisak obi ka nne-ya nwusiri.

ISI 25

Abraham we luru nwunye ọzọ, nke aha-ya bu Ketura.

² Ọ muara ya Zimram, na Jọkshan, na Medan, na Midian, na Ishbak, na Shua.

³ Jọkshan muru Sheba, na Dedan. Umu Dedan we buru Ashurim, na Letushim, na Leumim.

⁴ Umundikom Midian: Ifa na Ifēa, na Hanok, na Abida, na Eldea. Ndia nile bu umu Ketura.

⁵ Abraham we nye Aisak ihe nile o nwere.

⁶ Ma umu-ndikom nke iko-ndinyom nke Abraham nwere, Abraham nyere ha onyinye di iche iche; o we si n'ebe Aisak nwa-ya nọ zilaga ha n'Iru-anyanwu, rue ala Iru-anyanwu, m̀be ọ nọ ndu.

⁷ Ma ndia bu ubochi arọ nile nke ndu Abraham nke ọ diri, ọgu arọ asatọ na arọ iri na ise.

⁸ Abraham we kubie ume, nwua n'ezi isi-awọ, buru agadi, ndu-ya jukwara ya afọ; ewe chikọta ya na umu-nna-ya n'ala-mọ.

⁹ Aisak na Ishmael, bú umu-ya, we lịe ya n'ọbà Makpila, n'òhia Efron nwa Zoha onye Het, nke di n'iru Mamre;

¹⁰ bú ọhia nke Abraham zutara n'aka umu Het: n'ebe ahu ka eliri Abraham na Sera, bú nwunye-ya.

¹¹ O rue, m̀be ọnwu Abraham gasiri, na Chineke gọziri Aisak nwa-ya; Aisak we biri n'akuku Bia-lahai-roi.

¹² Ndia bu osuso-omumu Ishmael, nwa Abraham, onye Hega, bú nwayi Ijipt, bú nwayi nējere Sera ozi, muru nye Abraham:

¹³ ndia bu kwa aha umu-ndikom Ishmael, n'aha-ha, dika osuso-omumu-ha si di: ọkpara Ishmael, Nebaiot; na Kida, na Adbeel, na Mibsam,

¹⁴ na Mishma, na Duma, na Masa;

¹⁵ na Hedad, na Tima, na Jetua, na Nafish, na Kidema:

¹⁶ ndia bu umu-ndikom Ishmael, ndia bu kwa aha-ha, n'obodo ntà nile ha, na n'ebe-ulo-ikwū nile ha; ndi-isi iri na abua dika mba nile ha si di.

¹⁷ Ma ndia bu arọ nke ndu Ishmael, ọgu arọ isi na iri na asa: ọ we kubie ume, nwua; ewe chikọta ya na umu-nna-ya n'ala-mọ.

¹⁸ Ha we biri site na Havila rue Shua nke di n'iru Ijipt, m̀be i nēje Asiria: n'iru umu-nne-ya nile ka ọ dara ada.

¹⁹ Ndia bu osuso-omumu Aisak nwa Abraham: Abraham muru Aisak:

²⁰ Aisak bara ọgu arọ abua m̀be ọ lutara Rebeka na nwunye, bú nwa-nwayi Betuel onye

Siria nke Padan-eram, nwa-nne-nwayi Leban onye Siria.

²¹ Aisak we riọ Jehova aririọ n'ihì nwunye-ya, n'ihì na nwayi-àgà ka ọ bu: Jehova we kwe ka ọ riọta ihe ọ riọrọ, Rebeka, bú nwunye-ya, we turu ime.

²² Umu-ya we ịa nịa nime afo ya; ọ si, Ọ buru na ọ di otú a, n'ihì gini kwa ka mu onwem di ndu? Ọ we je iju Jehova ase.

²³ Jehova we si ya, Mba abua di n'afọ-gi, Agēkewa kwa mba abua site n'úkwù-gi; Otù mba gēnwē ume kari mba ibe-ya; Nke-okenye gēfè nke-ntà.

²⁴ Ubọchi-ya we zue imu nwa, ma, le, umu abua di n'afọ-ya.

²⁵ Nke-mbu we puta nācha ọbara ọbara, aru-ya nile di ka uwe aji; ha we kpọ aha-ya Isọ.

²⁶ Emesia nwa-nne-ya nwoke puta-kwa-ra, aka-ya nējide ikiri-ukwu Isọ; ewe kpọ aha-ya Jakob: Aisak ịara ọgu arọ atọ mịe Rebeka muru ha.

²⁷ Umu-okoro ahu we tó etó: Isọ we buru nwoke mara ichu ntá, onye ọhia; ma Jakob bu nwoke zuru okè, nēbi n'ulo-ikwū.

²⁸ Aisak we hu Isọ n'anya, n'ihì na ihe achutara na ntá nātọ ya utọ n'ọnu: ma Rebeka huru Jakob n'anya.

²⁹ Jakob we sie ofé: Isọ we si n'ọhia bata, ya onwe-ya nāda kwa #mbà:

³⁰ Isọ we si Jakob, Biko, kwe ka m'loda ufodu nime ihe a nācha ọbara ọbara; n'ihì na ada-wom #mbà; n'ihì nka ka akporọ aha-ya Edom.

³¹ Jakob we si, Buru uzọ rebem ọndu-ọkpara-gi.

³² Isọ we si, Le, mu onwem gaje inwu anwu: ọ gāba-kwa-ram urù gini, bú ọndu-ọkpara?

³³ Jakob we si, Buru uzọ ñuaram iyi; ọ ñuara ya iyi: ọ we rebe Jakob ọndu-ọkpara-ya.

³⁴ Jakob we nye Isọ achicha na ofé lentil; o rie ñu kwa, o bilie, je nke ya: Isọ we leda ọndu-ọkpara-ya anya.

ISI 26

Oké unwu we di n'ala ahu, tukwasi oké unwu mbu nke di n'ubochi Abraham. Aisak we jekuru Abimelek, bú eze ndi Filistia, rue Gera.

² Jehova we me ka ọ hu Ya anya, Ọ si, Aridala n'Ijpt; biri n'ala ahu nke M'gāsi gi biri:

³ nọ dika ọbịa n'ala nka, M'gānyere-kwa-ra gi, gozie gi; n'ihì na gi na nkpuru-gi ka M'gēnye ala ndia nile, M'gēme kwa ka iyi ahu guzosie ike, bú nke M'ñuru Abraham nna-gi;

⁴ M'gēme kwa ka nkpuru-gi ba uba dika kpakpando nke elu-igwe, M'gēnye kwa nkpuru-gi ala ndia nile; ọ bu kwa na nkpuru-gi ka mba nile nke uwa gāgọzi onwe-ha;

⁵ n'ihì na Abraham gere nti n'olum, we debe ihe-ndebem, ihe nile M'nyere n'iwu, ukpurum nile, na iwum nile.

⁶ Aisak we biri na Gera:

⁷ ndikom ebe ahu we jua ya ajuju bayere nwunye-ya; ọ si, Nwa-nnem nwayi ka ọ bu: n'ihì na ọ turu egwu isi, Ọ bu nwunyem; ka ndikom ebe a we ghara ịbum n'ihì Rebeka, ka o kwuru: n'ihì na nwayi nke di nma ile anya ka ọ bu.

⁸ O rue, mịe ubochi ọ nduru n'ebe ahu di anya, na Abimelek, bú eze ndi Filistia, leputara anya na window, hu, ma le, Aisak na Rebeka, bú nwunye-ya, nēgwu egwú.

⁹ Abimelek we kpọ Aisak, si, Le, nwunye-gi ka ọ bu n'ezie: ì si kwa aña si, Nwa-nnem nwayi ka ọ bu? Aisak we si ya, N'ihì na asirim, Ka m'ghara inwu anwu n'ihì ya.

¹⁰ Abimelek we si, Gini bu nka i meworo ayi? ọ fọduru nwantị na otù onye nime ndi nkem gēsowori nwunye-gi dina, i gēmewo-kwa-ri ka ikpe-omuma biakwasi ayi.

- ¹¹ Abimelek we nye ndi-ya nile iwu, si, Onye nēmetu nwoke a ma-ọbu nwunye-ya aka, aghaghi ime ka ọ nwua.
- ¹² Aisak we gha nkpuru n'ala ahu, hu n'arọ ahu ọgu ise ọgu ise: Jehova we gozie ya.
- ¹³ Nwoke ahu we di uku, ọ ga n'iru, nāga n'iru n'idi uku rue mbe ọ di uku nke-uku:
- ¹⁴ ọ we nwe ihe-nnweta, bú ìgwè ewu na aturu, na ihe-nnweta, bú igwè ehi, na ọtutu ndi-orù: ndi Filistia we nēkwo ya ekworo.
- ¹⁵ Ma olùlù-miri nile nke ndi-orù nna-ya gwururi n'ubochi Abraham nna-ya, ndi Filistia kpochiri ha, were kwa ájá kpojue ha.
- ¹⁶ Abimelek we si Aisak, Si n'ebe ayi nọ la; n'ihì na i nwe ume kari ayi nke-uku.
- ¹⁷ Aisak we si n'ebe ahu je, ma-ulo-ikwū-ya na ndagwurugwu Gera, biri n'ebe ahu.
- ¹⁸ Aisak we gwu kwa olùlù-miri nile ọzọ nke ha gwururi n'ubochi Abraham nna-ya; n'ihì na ndi Filistia kpuchiri ha mbe ọnwu Abraham gasiri: ọ kpọ ha aha di ka aha nke nna-ya kpọrọ ha-ri.
- ¹⁹ Ndi-orù Aisak we gwue na ndagwurugwu ahu, chọta olùlù-miri nāsuputa asuputa.
- ²⁰ Ndi-ọzùzù anu-ulo Gera we so ndi-ọzùzù anu-ulo Aisak nēse okwu, si, Ọ bu ayi nwe miri ahu: ọ kpọ aha olùlù-miri ahu Isek; n'ihì na ha chọrọ ya okwu.
- ²¹ Ha gwue olùlù-miri ọzọ, se kwa okwu bayere ya: ọ kpọ aha-ya Sitna.
- ²² O si n'ebe ahu kwapu, gwue olùlù-miri ọzọ; ma ha eseghi okwu bayere ya: ọ kpọ aha-ya Rehobot, si, N'ihì na ubu a Jehova enyewo ayi ebe sara mbara, ayi gamu kwa ọmùmù n'ala nka.
- ²³ O si n'ebe ahu rigorue Bia-sheba.
- ²⁴ Jehova we me ka ọ hu Ya anya n'abali ahu, si, Mu onwem bu Chineke nke Abraham nna-gi: atula egwu, n'ihì na Mu na gi nọ, M'gāgozi kwa gi, me ka nkpuru-gi ba uba n'ihì Abraham, bú orùm.
- ²⁵ Ọ we wue ebe-ichu-àjà n'ebe ahu, kpokue aha Jehova, ma ulo-ikwū-ya n'ebe ahu: ọ bu kwa n'ebe ahu ka ndi-orù Aisak gwuru olùlù-miri.
- ²⁶ Abimelek we si na Gera jekuru ya, ya na Ahuzat, bú eyì-ya na Faikol, bú onye-isi usu-ndi-agma-ya.
- ²⁷ Aisak we si ha, Gini mere unu ji biakutem, ebe unu onwe-unu nākpom asì, we si n'ebe unu nọ zilagam?
- ²⁸ Ha si, Ayi ahuwo nke-oma na Jehova nọyere gi: ayi we si, Biko, ka inu-iyi di n'etiti ayi, bú n'etiti ayi na gi, ka ayi na gi ba kwa ndu;
- ²⁹ na i gaghi-eme ayi ihe ọjọ ma-ọlì dika ayi nēmetughi gi aka na dika ayi meworo gi nánì ezi ihe, ayi we zilaga gi n'udo: ubu a gi onwe-gi bu onye agoziri agozi nke Jehova.
- ³⁰ Ọ we mere ha oké oriri, ha rie ñu kwa.
- ³¹ Ha bilie n'isi-ututu, ñuritara onwe-ha iyi: Aisak we zilaga ha, ha si n'ebe ọ nọ la n'udo.
- ³² O rue n'ubochi ahu, na ndi-orù Aisak biara, kọrọ ya akukọ bayere olùlù-miri ahu nke ha gwuru, si ya Ayi achọtawo miri.
- ³³ Ọ kpọ ya Shiba: n'ihì nka aha obobo ahu bu Bia-sheba rue ta.
- ³⁴ Mbe Iso bara ọgu arọ abua ọ luru Judit na nwunye, bú nwa-nwayi Beiri onye Het, ya na Basemat, bú nwa-nwayi Ilon onye Het:
- ³⁵ ha we ghorọ Aisak, ghokwara Rebeka, ihe mọ-ilu.

I O rue, m̀be Aisak ghoro agadi, m̀be anya-ya abua nahu kwa inyogho-inyogho, nke mere ka o ghara ihu uzọ, na o kporo Iso, bu nwa-ya nke-okenye, si ya, Nwam: o si ya, Lekwam.

2 O si, Biko, le, aghowom agadi, amaghi ubochi onwum.

3 Ma uhu a, biko, chiri ihe-gi, bu akpa-aku-gi na uta-gi, pua je ohia, chutaram anu-nchuta;

4 sierem nri uto, dika nke m'huru n'anya, butekwara m, ka m'we rie; ka nkpuru-obim we gozie gi tutu mu anwua.

5 Ma Rebeka nahu ya m̀be Aisak gwara Iso, bu nwa-ya, okwu. Iso we je ohia ichuta anu-nchuta, na iweta ya.

6 Rebeka we gwa Jakob, bu nwa-ya, okwu, si Le, anurum nna-gi ka o naga Iso nwanne-gi okwu, si,

7 Wetaram anu-nchuta, sierem nri uto, ka n'we rie, gozi kwa gi n'iru Jehova tutu onwum.

8 Ma uhu a, nwam, ge nti n'olum, dika ihe nke mu onwem nenyi gi n'ihu si di.

9 Biko, je ebe igwe ewu na aturu di, si n'ebe ahu chitaram umu-ewu abua di nma; m'gewere kwa ha siere nna-gi nri uto, dika nke o huru n'anya:

10 i gbuga-kwa-ra nna-gi, ka o we rie, ka o we gozie gi tutu onwu-ya.

11 Jakob we si Rebeka nne-ya, Le, Iso nwannem bu nwoke bara aji, ma mu onwem bu nwoke nabaghi aji.

12 Eleghi anya nnam gemitum aka, m'agadi kwa ka onye naka emo n'anya-ya; m'geme kwa ka nkocha biakwasim, o bughi kwa gozi.

13 Nne-ya we si ya, Ya dikwasim, bu nkocha-gi, nwam: nani ge nti n'olum, je chitaram ha.

14 O je, chita, butere nne-ya: nne-ya we sie nri uto, dika nke nna-ya huru n'anya.

15 Rebeka we chiri uwe di oko onu-ahia nke Iso, bu nwa-ya nke-okenye nke di n'aka-ya n'ulo, o we yibe Jakob, bu nwa-ya nke-nta:

16 o chiri kwa akpukpo umu-ewu ahu yibe ya n'aka-ya abua na n'olu-ya ebe aji nadigh:

17 o nye Jakob, bu nwa-ya, nri uto na achicha n'aka, bu nke o doziri.

18 O we biakute nna-ya, si Nna m: o si, Lekwam; onye ka i bu, nwam?

19 Jakob we si nna-ya, Mu onwem bu Iso okpara-gi; emewom dika i gwaram: biko, bilie, ndu, rie ufodu n'anu m'chutara, ka nkpuru-obi-gi we goziem.

20 Aisak we si nwa-ya, I si kwa ana me ngwa ichota ya, nwam? O si, N'hi na Jehova, bu Chineke-gi, mere ka o zutem.

21 Aisak we si Jakob, Biko, bia nso, ka m'we bitu gi aka, nwam, ma gi onwe-gi bu nwam Iso ahu, ma-ebu na i bughi ya.

22 Jakob we jekuru Aisak nna-ya nso; o bitu ya aka, si, Olu a bu olu Jakob, ma aka ndia bu aka Iso.

23 Ma o mataghi ya, n'hi na aka-ya abua bu aji aji, dika aka Iso nwa-nne-ya: o we gozie ya.

24 O si, Gi onwe-gi, i bu kwa nwam Iso? O si, Mu onwem bu ya.

25 O si, Buterem ya nso, ka m'ri kwa ufodu nime anu nwam chutara, ka nkpuru-obim we gozie gi. O we butere ya nso, o rie: o butekwara ya manya-vine, o nua.

26 Aisak nna-ya we si ya, Biko, bia nso, sutum onu nwam.

27 O bia nso, sutu ya onu: o we nu isi uwe-ya, gozie ya, si, Le, isi nwam Di ka isi ohia nke Jehova gozi-woro:

28 Ka Chineke nye gi ufodu nime igirigi elu-igwe, Na ufodu nime ebe di uru nke ala, Na oka na manya-vine ohu ri nne:

29 Ka ndi di iche iche fe gi, Ka mba di iche iche kpo isi ala nye gi: Buru onye nwere ike

n'aru umunne-gi, Ka umu nke nne-gi kpọ kwa isi ala nye gi: Ka onye ọ bula nke nābu gi ọnu buru onye anābu ọnu, Ka onye ọ bula nke nāgozi gi buru kwa onye agoziri agozi.

³⁰ O rue, m̀be Aisak gozisiri Jakob, m̀be Jakob nọ kwa nāpù n'iru Aisak nna-ya ùbu a, na Isọ nwa-nne-ya siri n'ichu-ntá-ya bata.

³¹ Ya onwe-yasi-kwa-ra nri uto, butere nna-ya, si nna-ya, Ka nnam bilie, rie ufodu nime anu nwa-ya chutara, ka nkpuru-obi-gi we goziem.

³² Aisak nna-ya we si ya, Ònye ka i bu? Ọ si, Mu onwem bu nwa-gi, ọkpara-gi, bú Isọ.

³³ Aisak we ma jijiji nke-uku nke-uku, si Ònye kwa bu onye ahu nke chutaworo anu-nchuta, buterem, m'we rie ufodu nime nri ahu nile tutu i bia, m'we gozie ya? onye agoziri agozi ka ọ gābu kwa.

³⁴ M̀be Isọ nuru okwu nna-ya ndia, o tie oké nkpu di ilu nke-uku, si nna-ya, Goziem, ọbuná mu onwem, nnam.

³⁵ Ọ si, Nwa-nne-gi biara n'aghughọ, nara ngozi-gi.

³⁶ Ọ si, Ọ bu na akporọ aha-ya Jakob na o jidewom ikiri-ukwu ùbò abua ndia? ọ̀nọdu-ọkparam ka ọ nara: ma, le, ùbu a ka ọ naraworo ngozim. Ọ si, Ọ dighi ngozi i debeworom?

³⁷ Aisak we za, si Isọ, Le, edowom ya onye nwere ike n'aru gi, ọ bu kwa umunne-ya nile ka m'nyeworo ya ka ha buru ndi-orù-ya; ewerewokwam ọka na manya-vine ọhu me ka o guzosie ike: gini kwa ka m'gēmere gi, nwam?

³⁸ Isọ we si nna-ya, Ọ bu nání otú ngozi ka i nwere, nnam? goziem, ọbuná mu onwem, nnam. Isọ we welie olu-ya, kwa ákwá.

³⁹ Aisak nna-ya we za, si ya, Le, site n'ebe di urù nke ala ka ebe-obibi-gi gādi, Site kwa n'igirigi nke elu-igwe site n'elu;

⁴⁰ Ọ bu kwa mma-agma-gi ka i gēji di ndu, ọ bu kwa nwa-nne-gi ka i gēfe; O gēru kwa, m̀be, i gālù, ulù, Na i gētijipu yoke-ya n'olu-gi.

⁴¹ Isọ we kpọ Jakob asì n'ihì ngozi ahu nke nna-ya goziri ya: Isọ we si n'obi-ya, Ubọchi iru-újú bayere nnam nābiaru nso; m'gēbu kwa Jakob nwa-nnem.

⁴² Ewe gosi Rebeka okwu ndia nke Isọ nwa-ya nke-okenye; o zìe, kpọ Jakob, bú nwa-ya nke-ntà, si ya, Le Isọ nwa-nne-gi nākasi onwe-ya obi bayere gi, nēzube iḡu gi.

⁴³ Ma ùbu a, nwam, ge nti n'olum; bilie, ̀bakuru Leban, bú nwa-nnem nwoke, rue Heran;

⁴⁴ gi na ya nọ ubọchi ole-na-ole, rue m̀be ọnuma nwa-nne-gi gālaghachi;

⁴⁵ rue m̀be iwe nwa-nne-gi gēsi n'aru gi laghachi, ọ we chezọ ihe i meworo ya: m'gēziga kwa, si n'ebe ahu kulata gi: n'ihì gini ka m'gēji kwa ̀bara aka unu abua, bú umum, n'otù ubọchi?

⁴⁶ Rebeka we si Aisak, Ike ndum agwusiwom site n'iru umu-ndinyom Het: ọ buru na Jakob luru nwunye sitere n'umu-ndinyom Het, dika ndia, bú site n'umu-ndinyom ala nka, ùrù gini ka ndu baram?

ISI 28

Aisak we kpọ Jakob, gozie ya, nye ya iwu, si ya, Gi alula nwunye sitete n'umu-ndinyom Keneam.

² Bilie, je Padan-eram, rue ulo Betuel, bú nna nne-gi; si n'ebe ahu lutara onwe-gi nwunye sitere n'umu-ndinyom Leban, bú nwa-nne-nwoke nne-gi.

³ Ka Chineke Nke puru ime ihe nile gozie gi, me ka i mua, ọmùmù, Ya me kwa ka i ba uba, ka i we ghọ nkpokota nke ndi di iche iche:

- ⁴ Ya nye kwa gi ngozi Abraham, gi, na nkpuru-gi tiyere gi; ka i we nweta ala nke ọ̀nọdu-ọ̀bịa-gi nile, nke Chineke nyere Abraham.
- ⁵ Aisak we zipu Jakob: ọ je Padan-eram, jekuru Leban, nwa Betuel onye Siria, bú nwa-nne-nwoke Rebeka, nne Jakob na Isọ.
- ⁶ Isọ we hu na Aisak ọ̀ziri Jakob, zipu kwa ya ije Padan-eram, isi n'ebe ahu lutara onwe-ya nwunye; ọ hu kwa na, m̀be ọ nāgozi ya, na ọ nyere ya iwu, si, Gi alula nwunye sitere n'umu-ndinyom Kenean;
- ⁷ ọ hu kwa na Jakob gere nna-ya, ge kwa nne-ya, nti, we je Padan-eram:
- ⁸ Isọ we hu na umu-ndinyom Kenean jorọ njọ n'anya Aisak nna-ya;
- ⁹ Isọ we jekuru Ishmael lutara onwe-ya Mahalat na nwunye, bú nwa-nwayi Ishmael nwa Abraham, bú nwa-nne-nwayi Nebaiot, tiyere ndinyom ọ nwere.
- ¹⁰ Jakob we pua na Bia-sheba, nēje Heran.
- ¹¹ Ọ biarue n'otù ebe, nọ ọ̀nọdu-abali n'ebe ahu, n'ihì na anya-nwu adawo; ọ were otù nime nkume nke ebe ahu, dọba n'okpuru isi-ya, we dina n'ebe ahu
- ¹² Ọ rọ nrọ, ma, le, ubube nke eguzoro n'ala, ma elu-ya nēmetu ebe elu-igwe di: ma, le, ndi-mọ-ozì Chineke nārigò nārìda na ya.
- ¹³ Ma, le, Jehova nēguzo n'elu ya, si, Mu onwem bu Jehova, Chineke nke Abraham nna-gi, na Chineke nke Aisak' ala nke gi onwe-gi nēdina n'elu ya, gi ka M'gēnye ya, nye kwa nkpuru-gi;
- ¹⁴ nkpuru-gi gādi kwa ka ájá ala, i gābasa n'uzọ Ọdida anyanwu na n'uzọ Iru-anyanwu na n'uzọ Ugwu na n'uzọ Ndida: agāgozi kwa aḅuru nile nke elu-uwa nime gi na nime nkpuru-gi.
- ¹⁵ Ma, le, Mu onwem nọyere gi, M'gēdebe kwa gi n'ebe ọ bula i nēje, M'gēme kwa ka i lata n'ala nka; n'ihì na M'gaghi-arapu gi, rue m̀be m'gēmewori ihe M'gwaworo gi okwu bayere ya.
- ¹⁶ Jakob we teta n'ura-ya, si, N'ezie Jehova nọ n'ebe a; ma mu onwem amaghi ya.
- ¹⁷ Ọ tua egwu, si, Le, otù ebe a di egwù nke-uku! nka abughi ihe ọzọ ma-ọbughi nání ulo Chineke, nka bu kwa ọnu-uzọ-ama elu-igwe.
- ¹⁸ Jakob we bilie n'isi-ututu, were nkume ahu nke ọ dọbara n'okpuru isi-ya, do ya ka ọ buru ogidi, ọ wusa manu n'elu ya.
- ¹⁹ Ọ kpọ aha ebe ahu Bet-el: ma otù ọ di Luz bu aha obodo ahu na mbu.
- ²⁰ Jakob we kwe nkwa, si, Ọ buru na Chineke gānọyerem, debem n'uzọ a nke mu onwem nēje, nyem nri ka m'we rie, na uwe ka m'we yie,
- ²¹ m'we lata n'ulo nnam n'udo, Jehova gābu-kwa-ram Chineke,
- ²² nkume a, nke m'doworo ka ọ buru ogidi, gābu kwa ulo Chineke: ihe nile I gēnyem, aghaghkwam inye Gi otù uzọ n'uzọ iri.

ISI 29

Jakob we zọlie ukwu-ya, jerue ala umu Iru-anyanwu.

- ² Ọ hu, ma, le, olùlù-miri n'ohia, ma, le, n'ebe ahu ìgwè ewu na aturu atọ nāmakpu n'akuku ya; n'ihì na ọ bu n'olùlù-miri ahu ka ha nēme ka ìgwè aturu-ha nua: nkume di kwa uku nke di n'elu ọnu olùlù-miri ahu.
- ³ Anāchikọta kwa ìgwè aturu nile n'ebe ahu: ha akpọrepu nkume ahu n'elu ọnu olùlù-miri ahu, me ka ìgwè ewu na aturu nua, ha eweghachi nkume n'elu ọnu olùlù-miri n'ọ̀nọdu-ya.
- ⁴ Jakob we si ha, Umu-nnem, òle ebe unu si bia? Ha si, Heran ka ayi si bia.

- ⁵ Ọ si ha, Unu mara Leban nwa Nehoa? Ha si, Ayi mara ya.
- ⁶ Ọ si ha, Ọ nọ n'udo? Ha si, Ọ nọ n'udo: ma, le, Rechel, bú nwa-ya nwayi, nābia, ya na ìgwè ewu na aturu-ya.
- ⁷ Ọ si, Le, ubochi fọduru ri nne, nka abughi m̀be anāchikọta anu-ulo: menu ka ìgwè ewu na aturu-unu nua miri, jenu zù ha.
- ⁸ Ha si, Ayi apughi, rue m̀be agāchikọta ìgwè aturu nile, ha we kpọrepu nkume n'elu ọnu olùlù miri a: ayi we me ka ìgwè ewu na aturu nua.
- ⁹ M̀be ọ nọ nākpayerere ha uka, Rechel biara ya na ìgwè ewu na aturu nke nna-ya nwere; n'ihì na onye-ọzùzù-aturu ka ọ bu.
- ¹⁰ O rue, m̀be Jakob huru Rechel, bú nwa-nwayi Leban nwa-nne-ya, na ìgwè ewu na aturu Leban, bú nwanne nne-ya, na Jakob jeruru nso, kpọrepu nkume ahu n'elu ọnu olùlù-miri ahu, me ka ìgwè ewu na aturu Leban, bú nwanne nne-ya, nua.
- ¹¹ Jakob we sutu Rechel ọnu, welie olu-ya, kwa ákwá.
- ¹² Jakob we gosi Rechel na nwa-nne nna-ya ka ọ bu, na nwa Rebeka ka ọ bu kwa: ọ we ẹa ọsọ, gosi nna-ya.
- ¹³ O rue, m̀be Leban nuru akukọ Jakob, bú nwa nwa-nne-ya, na ọ ẹara ọsọ izute ya, ọ ẹakua ya, sutu ya ọnu nke-uku, me ka ọ ba n'ulo-ya. Ọ we kọrọ Leban ihe nile ndia.
- ¹⁴ Leban we si ya, N'ezie ọkpukpum na anu-arum ka i bu. Ya na ya we nọ ogologo otù ọnwa.
- ¹⁵ Leban we si Jakob, Ọ bu n'ihì na nwa-nnem ka i bu na i gēfēm n'efu? gosim, gini gābu ugwo-ọlu-gi?
- ¹⁶ Ma Leban nwere umu-ndinyom abua: aha nke-okenye bu Lia, aha nke-ntà bu Rechel.
- ¹⁷ Anya Lia esighi ike; ma Rechel mara nma n'aru ma kwa nma ile anya.
- ¹⁸ Jakob we hu Rechel n'anya; ọ si, M'gēfè gi arọ asa n'ihì Rechel, bú nwa-gi nwayi nke-ntà.
- ¹⁹ Leban we si, Ọ di nma ka m'nye gi ya, kari were ya nye nwoke ọzọ: nọyerem.
- ²⁰ Jakob we fè òfùfè n'ihì Rechel arọ asa; ha di n'anya-ya dika ubochi ole-na-ole, n'ihì ihu-n'anya o ji hu ya.
- ²¹ Jakob we si Leban, Nyem nwunyem, n'ihì na ubochim nile ezuwo, ka m'we bakuru ya.
- ²² Leban we chikọta ndi ebe ahu nile, me oké oriri.
- ²³ O rue, n'anyasi, na o kuru Lia nwa-ya, me ka ọ bakuru Jakob; Jakob we bakuru ya.
- ²⁴ Leban we nye ya Zilpa, bú nwayi nējere ya ozi, ka ọ buru nwayi nējere Lia nwa-ya nwayi ozi.
- ²⁵ O rue na, n'ututu Jakob wee hu na nwanyi ahu bu Lia: ọ we si Leban, Gini bu nka i meworom? Ọ bughi n'ihì Rechel ka m'efèrè òfùfè n'aka gi? n'ihì gini kwa ka i ghọburum?
- ²⁶ Leban we si, Adighi-eme otú a n'ebe nke ayi, inye nke-ntà tutu enye nke-okenye.
- ²⁷ Debezue abali asa nke nwayi a, ma ayi gēnye kwa gi nwayi a n'ihì òfùfè i gēfè kwa ọzọ n'akam arọ asa ọzọ.
- ²⁸ Jakob we me otú a, devezu abali asa nke Lia: ọ we nye ya Rechel nwa-ya na nwunye.
- ²⁹ Leban we were Bilha, bú nwayi nējere ya ozi, nye Rechel nwa-ya nwayi, ka ọ buru nwayi nējere ya ozi.
- ³⁰ Ọ we bakuru kwa Rechel, ọ we hu kwa Rechel n'anya kari Lia, we nēfè òfùfè n'aka Leban arọ asa ọzọ.
- ³¹ Jehova we hu na onye anākpọ asì ka Lia bu, Ọ we meghe àkpà-nwa-ya: ma Rechel bu nwayi-àgà.

- ³² Lia we turu ime, mua nwa-nwoke, kpọ aha-ya Reuben: n'ihì na ọ siri, N'ihì na Jehova elekwasiwo nweda-n'alam anya; n'ihì na uḅu a dim gāhum n'anya.
- ³³ Ọ turu ime ọzọ, mua nwa-nwoke; ọ we si, N'ihì na Jehova anuwo na onye anākpọ asì ka m'bu, n'ihì ya ka Ọ nye-kwa-ram nka: ọ we kpọ aha-ya Simeon.
- ³⁴ Ọ turu ime ọzọ, mua-nwoke; ọ we si, Uḅu a na mḅe a ka dim gārapara n'arum, n'ihì na amuworom ya umu-ndikom atọ: n'ihì nka ka akpọrọ aha-ya Livai.
- ³⁵ Ọ turu ime ọzọ, mua nwa-nwoke: ọ we si, Na mḅe a ka m'gēkele Jehova: n'ihì nka ka ọ kpọrọ aha-ya Juda; ọ we kwusi imu nwa.

ISI 30

- M**a mḅe Rachel huru na ọ mughi umu nye Jakob, Rachel we kwo nwa-nne-ya nwayi ekworo. ọ si Jakob, Nyem umu, ma ọ buru na inyeghm, onye nwuru anwu ka m'bu.
- ² Iwe Jakob we di ọku megide Rachel: ọ si, Ọ bu n'ọnọdu Chineke ka m'nọ, Onye ọochiworo gi nkpuru nke afọ?
- ³ Rachel we si, Le, orùm nwayi Bilha, bakuru ya, ka ọ we mua nwa n'ikperem abua, ewe site kwa na ya wuliem elu dika ulo, ọbuná mu onwem.
- ⁴ Ọ nye ya Bilha na nwunye, bú nwayi nējere ya ozi: Jakob we bakuru ya.
- ⁵ Bilha we turu ime, muara Jakob nwa-nwoke.
- ⁶ Rachel we si, Chineke ekpeputawom, ọzọ kwa, ọ nuwo olum, we nyem nwa-nwoke: n'ihì nka ka ọ kpọrọ aha-ya Dan.
- ⁷ Bilha, bú nwayi nējere Rachel ozi, we turu ime ọzọ, muara Jakob nwa-nwoke nke-abua.
- ⁸ Rachel we si, Nḅa Chineke ka mu na nwa-nnem nwayi ọaworo, enwewokwam ike: o we kpọ aha-ya Naftali.
- ⁹ Mḅe Lia huru na ọ kwusiri imu nwa, ọ were Zilpa, bú nwayi nējere ya ozi, nye Jakob na nwunye.
- ¹⁰ Zilpa, bú nwayi nējere Lia ozi, we muara Jakob nwa-nwoke.
- ¹¹ Lia we si, Enwerem isi-ọma! ọ we kpọ aha-ya Gad.
- ¹² Zilpa, bú nwayi nējere Lia ozi, we muara Jakob nwa-nwoke nke-abua.
- ¹³ Lia we si, Na mḅe ọ nāgaram nke-ọma! n'ihì na umu-ndinyom madu akpọwom onye ihe nāgara nke-ọma: ọ we kpọ aha-ya Asha.
- ¹⁴ Reuben we je na mḅe obìbì ọka wheat, chọta mandrake n'ọhia, chita ha nye Lia nne-ya. Rachel we si Lia, Biko, nyem ufọdu nime mandrake nwa-gi.
- ¹⁵ Ọ we si ya, Ọbu okwu ntà na i narawo dim? ì gānara kwa mandrake nwam? Rachel we si, N'ihì nka gi na ya gēdina n'abali a n'ihì mandrake nwa-gi.
- ¹⁶ Jakob we si n'ọhia bata n'anyasi, Lia we pua izute ya, si, Mu ka i gābakute; n'ihì na achiriwom mandrake nwam gota gi n'ezie. Ọ we dinayere ya n'abali ahu,
- ¹⁷ Chineke we ge Lia nti, ọ we turu ime, muara Jakob nwa-nwoke nke-ise.
- ¹⁸ Lia we si, Chineke enyewom ugwo-olum, n'ihì na enyerem dim nwayi nējerem ozi' o we kpọ aha-ya Isaka.
- ¹⁹ Lia we turu ime ọzọ, muara Jakob nwa-nwoke nke-isi.
- ²⁰ Lia we si, Chineke enyewom ezi onyinye; mḅe a dim gēbiyerem, n'ihì na amuworom ya umu-ndikom isi: ọ we kpọ aha-ya Zebulun.
- ²¹ Emesia ọ mu-kwa-ra nwa-nwayi, kpọ aha-ya Daina.
- ²² Ma Chineke chetara Rachel, Chineke we ge ya nti, meghe àkpà-nwa-ya.

- ²³ Ọ we turu ime, mua nwa-nwoke, si, Chineke ekpochapuwo ita-utam:
- ²⁴ ọ we kpọ aha-ya Josef, si, Ka Jehova tukwasirim nwa-nwoke ọzọ.
- ²⁵ O rue, m̀be Rechel musiri Josef, Jakob siri Leban, Zilagam, ka m'we la n'ebem, na n'alam.
- ²⁶ Nyem ndinyom na umum ndi m'fèworo gi òfùfè n'ihì ha, ka m'la kwa: n'ihì na gi onwe-gi amawo òfùfèm nke m'fèworo gi.
- ²⁷ Leban we si ya, Biko, ọ buru na ahutawom amara n'iru gi, gi nọgide: n'ihì na aribawom ama na Jehova agoziwom n'ihì gi.
- ²⁸ Ọ si kwa, Kparam ókè ugwo-ọlu-gi, m'gēnye kwa gi.
- ²⁹ Ọ si ya, Gi onwe-gi amawo òfùfè m'fèworo gi, na ihe anu-ulo-gi ghọworo n'akam.
- ³⁰ N'ihì na nwanti ka ihe i nwere bu tutu mu abia, ma ọ basawo rue ọtutu; Jehova agoziwo kwa gi n'ije-ukwum: ma ụbụ a òle m̀be ka mu onwem gēme-kwa-ra ulom?
- ³¹ Ọ si, Gini ka m'gēnye gi? Jakob we si, I gaghi-enyem ihe ọ bula: ọ buru na i gēmerem ihe a, m'gāzù ìgwè ewu na aturu-gi ọzọ, debe kwa ya.
- ³² M'gāgabiga n'etiti ìgwè ewu na aturu-gi nile taa, si n'ebe ahu wezuga aturu ọ bula turu agwa na ntupọ, na aturu ọ bula di nji n'etiti aturu, na nke turu ntupọ na agwa n'etiti ewu: ọ gābu ugwo-olum.
- ³³ Ezi omumem gāza-kwa-ram n'odi-n'iru, m̀be i gābia bayere ugwo-olum nke di n'iru gi: nke ọ bula nke nātughi agwa na ntupọ n'etiti ewu, nkem nke nādighi kwa nji n'etiti aturu nkem, ihe ezuru ori ka nke ahu bu n'akam.
- ³⁴ Leban we si, Le, biko, ya di ka okwu-gi si di.
- ³⁵ O we wezuga n'ubochi ahu nkpi nile dere ọcha na nke turu ntupọ, na nne-ewu nile turu agwa na ntupọ, nke ọ bula nke nwere ọcha nime ya, na nke ọ bula di nji n'etiti aturu, o nye ha n'aka umu-ya ndikom;
- ³⁶ o je ije nke ubochi atọ n'etiti ya na Jakob: ma Jakob nāzù ìgwè ewu na aturu Leban fọduru.
- ³⁷ Jakob we chiri n'onwe-ya nkpa-n'aka nke osisi poplar di ndu, na nke osisi almond, na nke osisi plane; o kpechaputa ebe di ọcha nime ha, nēme ka ọcha nke di nime nkpa-n'aka ahu puta ìhè.
- ³⁸ O we guzo nkpa-n'aka ahu nke o kpere na ncherita-iru ìgwè ewu na aturu n'ebe anētiye miri n'ihe anu-ulo ji aṅu miri, ebe ìgwè ewu na aturu nābia iṅu miri; ha we turu ime m̀be ha biara iṅu miri.
- ³⁹ Ìgwè ewu na aturu ahu we turu ime n'iru nkpa-n'aka ahu, ìgwè ewu na aturu ahu we mua umu dere ọcha, na nke turu agwa, na nke turu ntupọ.
- ⁴⁰ Jakob we wezuga umu-aturu, me ka ìgwè ewu na aturu che iru na nke dere ọcha na nke ọ bula di nji n'ìgwè ewu na aturu Leban; o we do ìgwè nke aka ya n'onwe-ha iche, ma o doghi ha n'ebe ìgwè ewu na aturu Leban di.
- ⁴¹ O rue, m̀be ọ bula ndi di ike nime ìgwè ewu na aturu turu ime, na Jakob toḅorọ nkpa-n'aka ahu n'iru anya ìgwè ewu na aturu n'ebe anētiye miri, ka ha we turu ime n'etiti nkpa-n'aka ahu;
- ⁴² ma m̀be ìgwè ewu na aturu nādighi ike, ọ dighi-atọḅọ ha: ndi nādighi ike we diri Leban, ma ndi di ike diri Jakob.
- ⁴³ Nwoke ahu we basa nke-uku nke-uku, ọ we nwe ìgwè ewu na aturu ri nne, na ndinyom nēje ozi, na orù-ndikom, na camel na inyinya-ibu di ọtutu.

Qwe nu okwu nile nke umu-ndikom Leban, si, Jakob achiriwo ihe nile nna-ayi nwere; o sitekwara n'ihe nna-ayi nwere kpata àkù a nile.

² Jakob we hu iru Leban, ma, le, ọ dighi n'ebe ọ nọ dika ọ di na m̀be gara aga.

³ Jehova we si Jakob, Laghachi n'ala nna-gi-hà, laghachikuru umu-nna-gi; M'gānọyekwara gi.

⁴ Jakob we zìe kpọ Rechel na Lia bia n'òhia rue ebe ìgwè ewu na aturu-ya di,

⁵ ọ si ha, Mu onwem nāhu iru nna-unu, na ọ dighi n'ebe m'nọ dika ọ di na m̀be gara aga; ma Chineke nke nnam anọyeworom.

⁶ Unu onwe-unu makwara na ewerewom ikem nile fè nna-unu.

⁷ Ma nna-unu akwawom emò, we ́anwe ugwo-olum úbò iri; ma Chineke ekweghi ya mejom.

⁸ Ọ buru na otú a ka ọ nāsi, Ndi turu agwa gābu ugwo-ọlu-gi; ìgwè ewu na aturu nile we nāmu umu turu agwa: ma ọ buru na otú a ka ọ nāsi, Ndi dere ọcha gābu ugwo-ọlu-gi; ìgwè ewu na aturu nile we nāmu umu dere ọcha.

⁹ Chineke we napu anu-ulo nna-unu, nyem.

¹⁰ O rue, na m̀be ìgwè ewu na aturu turu ime, na ewelirim anyam abua, hu nime nrọ, ma, le, nkpi nile nke nā́ba ìgwè ewu dere ọcha, tu kwa agwa, tu kwa akika.

¹¹ Mọ-ozì nke Chineke we sim nime nrọ ahu, Jakob; m'we si, Lekwam.

¹² Ọ si, Biko, welie anya-gi abua, hu, nkpi nile nke nā́ba ìgwè ewu dere ọcha, tu kwa agwa, tu kwa akika: n'ìhi na ahuwom ihe nile Leban nēme gi.

¹³ Mu onwem bu Chineke nke Betel, ebe i tere ogidi manu, ebe i kwerem nkwa: úbù a bilie, si n'ala nka pua, laghachi n'ala nke ọmumu-gi.

¹⁴ Rechel na Lia we za, si ya, Ọ di òkè ma-ọbu ihe-nketa ayi nwere n'ulo nna-ayi ọzọ?

¹⁵ Ọ bughi na ndi ala ọzọ ka ọ guworo ayi? n'ìhi na ọ rewo ayi, ripiasia kwa ego-ayi.

¹⁶ N'ìhi na àkù nile nke Chineke napuworo nna-ayi, ọ bu ayi na umu-ayi nwe nke ahu: úbù a kwa, ihe ọ bula Chineke siri gi, me ya.

¹⁷ Jakob we bilie, palie umu-ya ndikom na ndinyom-ya dọkwasi ha n'elu camel-ya;

¹⁸ ọ we dupu anu-ulo-ya nile, na àkù-ya nile ọ kpatara, bú anu-ulo o nwetara, nke ọ kpatara na Padan-eram, ilakuru Aisak nna-ya rue ala Kenean.

¹⁹ Ma Leban jere ikpacha aji ìgwè ewu na aturu-ya: Rechel we zue teraphim nke nna-ya nwere n'ori.

²⁰ Jakob we ghóbue Leban onye Siria, n'ighara igosi ya na ya nā́balaga.

²¹ Ọ we ́alaga, ya onwe-ya na ihe nile ọ nwere; ọ we bilie, gabiga Osimiri Yufretis, che iru-ya n'ugwu Gilead.

²² Ewe gosi Leban n'ubochi nke-atọ na Jakob ́alagarari.

²³ Ọ we chiri umu-nne-ya tiyere onwe-ya, nāchu ya ije nke ubochi asa, we chukuru ya n'ugwu Gilead.

²⁴ Chineke we biakute Leban onye Siria nime nrọ abali, si ya, Lezie onwe-gi anya ka i ghara ikpayere Jakob uka, ma-ọbu nke di nma ma-ọbu nke jọrọ njọ.

²⁵ Leban we rue Jakob aru. Ma Jakob marari ulo-ikwū-ya n'ugwu ahu: Leban na umu-nne-ya makwara ulo-ikwū-ha n'ugwu Gilead.

²⁶ Leban we si Jakob, Gini bu ihe i mere, na i ghóbūwom, dupu kwa umum ndinyom dika ndinyom eji mma-agma dọta n'agma?

²⁷ N'ìhi gini ka i ́ala-gara na nzuzo, we ghóbūem? ọ bụ kwa n'ìhi gini ka i nēgosighm, ka m'we were ọ̀nù, were kwa abù, were kwa egwú-otiti, were kwa ubọ-akwara, zilaga gi?

- 28 Ọ bu kwa n'ihì gini ka inekweghim ka m'sutu umum ndikom na umum ndinyom ọnu? ụbụ a i mewe ihe-nzuzu.
- 29 Ọ diri ike akam imejọ unu: ma Chineke nke nna-unu gwaram okwu n'abali nyahuru, si, Lezie onwe-gi anya ka i ghara ikpayere Jakob uka, ma-ọbu nke di nma ma-ọbu nke jorọ njọ.
- 30 Ma ụbụ a, i lawo n'ezie, n'ihì na agu ulo nna-gi gusiri gi ike, ma n'ihì gini ka i zuworo chim-hà?
- 31 Jakob we za, si Leban, N'ihì na aturum egwu: n'ihì na asirim, Ka i we ghara inapum umu-gi ndinyom n'ike.
- 32 Onye ọ bula i gāchọta chi-gi-hà n'aka-ya, ọ gaghi-adi ndu: n'iru umu-nne-ayi mata ihe nke gi di n'akam, were n'onwe-gi. N'ihì na Jakob amaghi na Rachel zuru ha-ri ori.
- 33 Leban we ba n'ulo-ikwū Jakob, na n'ulo-ikwū Lia, na n'ulo-ikwū orù-ndinyom abua; ma ọ chọtaghi ha. Ọ we si n'ulo-ikwū Lia pua, ba n'ulo-ikwū Rachel.
- 34 Ma Rachel wereri teraphim ahu, tinye ha nime ihe eji anọkwasi camel, we nọkwasi ha. Leban we bitu ulo-ikwū ahu nile aka, ma ọ chọtaghi ha.
- 35 Rachel we si nna-ya, Ya abula ihe iwe iwe di ọku n'anya onye-nwem na apughm ibili n'iru gi; n'ihì na ọ dim dika ọ nādi ndinyom. Ọ we chọsie ike, ma ọ chọtaghi teraphim ahu.
- 36 Jakob we we iwe di ọku, so Leban se okwu: Jakob we za, si Leban, Gini bu njehiem? gini bu nmehiem, na i chuworom n'ọku ọku?
- 37 Ọ bu ezie na i bituwo ihem nile aka, ma gini ka i chotaworo nime ihe nile nke ulo-gi? Tọbọ ya ebe a n'iru umu-nnem na umu-nne-gi, ka ha we kpezie n'etiti ayi abua.
- 38 Orú arọ a ka mu onwem nọyeworo gi; nne-aturu-gi na nne-ewu-gi amukwoghi umu, erighkwa m ebulu nke ìgwè ewu na aturu-gi.
- 39 Nke anu-ọhia dọburi, ewetaghi m ya nye gi; mu onwem nēdochi ya; site n'akam ka i nāchọ ya, ma-ọbu ihe ezuru n'ehihie ma-ọbu ihe ezuru n'abali.
- 40 Otú a ka m'nọworo; n'ehihie ọkpukpọ-nku ririm, ọtutu-oyi rikwara m n'abali; uram we fepu n'anyam abua.
- 41 Orú arọ a ka m'nọworo n'ulo-gi; m'efèrè gi arọ iri na anọ n'ihì umu-gi ndinyom abua, na arọ isi n'ihì ìgwè ewu na aturu-gi: i ọanwewo kwa ugwo-olum ụbò iri.
- 42 Ọ buru na Chineke nke nnam, bú Chineke nke Abraham, na Oké Egwù nke Aisak, anọghi n'akukum, n'ezie ụbụ a n'aka efu ka i gēzilagawomri. Nweda-n'alam na ndọbụ m'ji akam abua nādọbụ onwem n'ọlu ka Chineke huworo, Ọ we bara gi nba n'abali nyahuru.
- 43 Leban we za, si Jakob, Umu-ndinyom ndia bu umu-ndinyom nkem, umu-ndikom ndia bu kwa umu-ndikom nkem, ìgwè ewu na aturu ndia bu kwa ìgwè ewu na aturu nkem, ihe ọ bula kwa gi onwe-gi nāhu, nkem ka ọ bu: ma umum ndinyom, gini ka m'gēmere ndia ta, gini ka m'gēme-kwa-ra umu-ha ndikom ndi ha mutara?
- 44 Ma ụbụ a bia, ka ayi ọa ndu, mu na gi; ọ gābu kwa ihe-àmà n'etiti mu na gi.
- 45 Jakob we were nkume, guzo ya ka ọ buru ogidi.
- 46 Jakob we si umu-nne-ya, Chikọtanu nkume; ha we were nkume me obo: ha we rie nri n'ebe ahu n'akuku obo ahu.
- 47 Leban we kpọ ya Jega-sahaduta: ma Jakob kpọrọ ya Galeed.
- 48 Leban we si, Obo a bu ihe-àmà n'etiti mu na gi ta. N'ihì nka akpọrọ aha-ya Galeed:
- 49 na Mizpa, n'ihì na ọ siri, Ka Jehova che nche n'etiti mu na gi, mọe agēzopu ayi, otù onye n'ebe ibe-ya nọ.
- 50 Ọ buru na i weda umum ndinyom n'ala, ọ buru kwa na i kuru ndinyom tiyere umum ndinyom, ọ dighi onye ayi na ya nọ; le Chineke bu onye-àmà n'etiti mu na gi.

- ⁵¹ Leban we si Jakob, Le obo a, le kwa ogidi a, nke m'toḅoworo n'etiti mu na gi.
- ⁵² Ihe-àmà ka obo a bu, ihe-àmà ka ogidi a bu kwa, na mu onwem agaghi-agabiga obo a jekuru gi ma-oli, na gi onwe-gi agaghi-agabiga kwa obo a na ogidi a biakutem ma-ḡli, ime ihe oḡo.
- ⁵³ Chineke nke Abraham, na Chineke nke Nehoa, bú Chineke nke nna-ha, kpe ikpe n'etiti ayi. Jakob we were Oké Egwù nke nna-ya Aisak ñua iyi.
- ⁵⁴ Jakob we chua àjà n'ugwu ahu kpò umu-nne-ya ka ha rie nri: ha we rie nri, nò ọ̀nọdu-abali n'ugwu ahu.
- ⁵⁵ Leban we bilie n'isi-ututu, sutu umu-ya ndikom na umu-ya ndinyom ọ̀nu nke-uku, gọzie ha: Leban we la, laghachi n'ebe nke ya.

ISI 32

Ma Jakob jere n'uzọ-ya, ndi-mọ-ozì nke Chineke we zute ya.

- ² mḡe ọ́ huru ha Jakob siri, Ọmuma-ulo-ikwù Chineke ka nka bu: ọ́ we kpọ́ aha ebe ahu Mahanaim.
- ³ Jakob we zie ndi-ozì n'iru ya jekuru Isọ́ nwa-nne-ya rue ala Sia, bú ọ́hia Edom.
- ⁴ Ọ́ nye ha iwu, si Otú a ka unu gāsì onye-nwem Isọ́; Otú a ka orù-gi Jakob siri, N'ulo Leban ka m'nọ́woro dika ọ́bìà, nọ́gide rue uḡu a:
- ⁵ enwekwara m ehi, na inyinya-ibu, na ìgwè ewu na aturu, na orù-ndikom, na ndinyom nēje ozì: m'we zìe igosì onye-nwem, ihuta amara n'iru gi.
- ⁶ Ndi-ozì ahu we laghachikute Jakob, si, Ayi biakutere nwa-nne-gi Isọ́, ọ́zọ́ kwa, ọ́ nābia izute gi, ya na nnù ndikom.
- ⁷ Jakob we tua egwu nke-uku, obi lọ́bakwara ya miri: ọ́ we kera ndi ya na ha nọ́, na ìgwè ewu na aturu, na ìgwè ehi, na kamel, n'-omuma-ulo-ikwù abua;
- ⁸ ọ́ si, Ọ́ buru na Isọ́ abiarue otù ọ́muma-ulo-ikwù, tiḡue ya, ọ́muma-ulo-ikwù nke fọ́duru gābu ndi ḡapuru aḡapu.
- ⁹ Jakob we si, Chineke nke nnam Abraham, na Chineke nke nnam Aisak, Jehova, Nke nāsìim, Laghachi n'ala-gi, laghachikuru umu-nna-gi, M'gēme kwa gi nma:
- ¹⁰ ekwe-sighm ebere nile, na ezi-okwu nile, nke I meworo orù-Gi: n'ìhi na nkpa-n'akam ka m'were gabiga Jọ́dan nka; ma uḡu a aghọ́wom ọ́muma-ulo-ikwù abua.
- ¹¹ Biko, naputam n'aka nwa-nnem, n'aka Isọ́: n'ìhi na mu onwem nātu egwu ya, ma eleghi anya ọ́ gābia, tiḡue m, tiḡukwa nne tinyere umu-ya.
- ¹² Ma Gi onwe-gi siri, Aghaghm ime gi nma, M'gēme kwa nkpuru-gi ka ọ́ di ka ájá nke oké osimiri, nke anāpughi iguta ọ́nu n'ìhi ọ́tutu ọ́ di.
- ¹³ O we nọ́ ọ́nọdu-abali n'ebe ahu abali ahu; o were kwa ufọ́du nime ihe batara n'aka-ya ka ọ́ buru onyinye-inata-iru-ọ́ma inye Isọ́ nwa-nne-ya;
- ¹⁴ ọ́gu nne-ewu iri na orú nkpi, ọ́gu nne-aturu iri na orú ebulu,
- ¹⁵ orú camel na iri nēnye umu ara na umu-ha, ọ́gu nne-ehi abua na oké-ehi iri, orú nne-inyinya-ibu na umu-inyinya-ibu iri.
- ¹⁶ Ọ́ nye ha n'aka ndi-orù-ya, n'ìgwè ichè; ọ́ si ndi-orù-ya, Gabiganu n'ìrum, me kwa mbara n'etiti ìgwè na ìgwè.
- ¹⁷ Ọ́ we nye onye mbu iwu, si, Mḡe Isọ́, bú nwa-nnem, gēzute gi, jua gi, si, Ònye nwe gi? òle ebe i nēje kwa? ọ́ bu kwa onye nwe ihe ndia di n'iru gi?
- ¹⁸ I gāsì kwa, Orù-gi Jakob nwe ha; onyinye-inata-iru-ọ́ma ka ọ́ bu ezitere onye-nwem Isọ́: ma, le, ya onwe-ya nọ́ kwa n'azu ayi.

- ¹⁹ Ọ nye kwa onye nke-abua, na onye nke-atọ, na ndi nile nēso ìgwè nile, iwu, si, Dika okwu a si di ka unu gāgwa Isọ, m̀be unu huru ya;
- ²⁰ unu gāsi kwa, Ọzọ, le, orù-gi Jakob nọ n'azu ayi. N'ihì na ọ siri, Ka m'were onyinye-inata-iru-oma nka nke nāga n'irum kpuchie anya-ya, emesia m'gāhu iru-ya; eleghi anya ọ gāhum iru-oma.
- ²¹ Onyinye ahu inata iru-oma we gabiga n'iru ya: ma ya onwe-ya nọ ọnọdu-abali n'omuma-ulo-ikwū-ya abali ahu.
- ²² Ọ we bilie n'abali ahu, chiri nwunye-ya abua, na ndinyom abua nējere ya ozi, na umu-ya iri na otù, gabiga ngabiga-miri Jakob.
- ²³ O we chiri ha, me ka ha gabiga miri-iyi ahu, me kwa ka ihe o nwere gabiga.
- ²⁴ O we ọdu Jakob nání ya; otú nwoke we so ya nāba nba rue chi-ọbubọ.
- ²⁵ M̀be ọ huru na ọ pughi ijide ya, o metu isi-ọsu-ya; isi-ọsu Jakob we pua n'ọnọdu-ya, m̀be ya na ya nāba nba.
- ²⁶ Ọ si Gham ka m'la, n'ihì na chi nābọ. Ọ si, M'gaghi-agma gi ka i la, ma ọ buru na i gọzighim.
- ²⁷ Ọ si ya, Gini bu aha-gi? Ọ si, Jakob.
- ²⁸ Ọ si, Ọ bughi Jakob ka agākpọ aha-gi ọzọ, kama Israel: n'ihì na i jisiwo ike n'ebe Chineke nọ na n'ebe madu nọ, i we nwe ike.
- ²⁹ Jakob we jua ya, si Biko, gosim aha-gi. Ọ si N'ihì gini kwa ka i nāju ajuju bayere aham? Ọ gọzie ya n'ebe ahu.
- ³⁰ Jakob we kpọ aha ebe ahu Peniel: n'ihì na ahuwom Chineke iru na iru, ka o kwuru, ewe naputa ndum.
- ³¹ Anyanwu we wa-kwasi ya m̀be ọ gabigara Penuel, ya onwe-ya we nēje nsukwara-achi.
- ³² N'ihì nka umu Israel adighi-eri akwara nke ọkpukpu-ukwu nke di n'isi-ọsu, rue ta: n'ihì na o meturu isi-ọsu Jakob n'akwara nke ọkpukpu-ukwu.

ISI 33

Jakob we welie anya-ya abua, hu, ma le, Isọ nābia, ya na nnù ndikom. Ọ we ke umu-ya nye Lia, nye kwa Rachel, nye kwa ndinyom abua ahu nēje ozi.

- ² Ọ we do ndinyom ahu nēje ozi na umu-ha mbu, na Lia na umu-ya n'azu ha, na Rachel na Josef n'azu ha.
- ³ Ya onwe-ya we gabiga n'iru ha, kpọ isi ala uḅò asa, rue m̀be ọ biaruru nwa-nne-ya nso.
- ⁴ Isọ we ọ ọsọ izute ya, ọakua ya, dakwasi ya n'olu, sutu ya ọnu: ha we kwa ákwá.
- ⁵ Ọ welie anya-ya abua, hu ndinyom na umu-ha; ọ si, Òle ndi bu ndia gi na ha yikoro? Ọ si, Umu nke Chineke nyeworo orù-gi n'amara.
- ⁶ Ndinyom ahu ndi nēje ozi we biarue nso, ha onwe-ha na umu-ha, ha kpọ isi ala.
- ⁷ Lia na umu-ya biaru-kwa-ra nso, kpọ isi ala: emesia Josef na Rachel biaru-kwa-ra nso, kpọ isi ala.
- ⁸ Ọ si, Ọmuma-ulo-ikwū nka nile nke m'zutere, ọ bu gini n'ebe i nọ? Ọ si, Ihuta amara n'iru onye-nwem.
- ⁹ Isọ we si, Enwerem ri nne; nwa-nnem, ya diri gi, bú nke i nwere.
- ¹⁰ Jakob we si, É-è, biko, biko, ọ buru na ahutawom amara n'iru gi, gi nara kwa n'akam onyinyem inata iru-oma: n'ihì na ahuwom iru-gi dika anāhu iru Chineke, ihem we tọ gi utọ.
- ¹¹ Biko, nara ngozim nke ewetaworo gi; n'ihì na Chineke emewom amara, na n'ihì na

enwerem ihe nile. O rugide ya, ọ we nara ya.

¹² Ọ si, Ka ayi bulie ije, ka ayi la, ka m'je kwa n'iru gi.

¹³ Ọ si ya, Onye-nwem amawo na umum adighi ike, na ìgwè ewu na aturu na ìgwè ehi nke nēnye umu ara di kwa n'akam: ọ buru na achusie ha ike otù ubọchi, ìgwè ewu na aturu nile gānwu kwa,

¹⁴ Biko, ka onye-nwem gabiga n'iru orù-ya: ma mu onwem, ka m'nēdu ha nwayọ nwayọ, dika ije-ukwu anu-ulo nke di n'irum, na dika ije-ukwu nke umum si di, rue m̄be m'gābiakute onye-nwem rue Sia.

¹⁵ Isọ we si, Biko, ka m'chiri madu ufodu nime ndi mu na ha yikoro bia, debe n'ebe i nọ. Ọ si, N'hi gini kwa? ka m'huta amara n'iru onye-nwem.

¹⁶ Isọ we laghachi ubọchi ahu n'uzo-ya ije Sia.

¹⁷ Jakob we bulie ije rue Sukot, wuere onwe-ya ulo, ma-kwa-ra anu-ulo-ya ulo-ntu: n'hi nka akporo aha ebe ahu Sukot.

¹⁸ Jakob we biarue Shelem, bú obodo Shekem, nke di n'ala Kenean, m̄be o siri na Padan-eram bia; ọ ma ulo-ikwū-ya n'iru obodo ahu.

¹⁹ O we zuta òkè ọhia ahu, ebe ọ ɓasara ulo-ikwū-ya, n'aka umu Hemoa, bú nna Shekem, n'ogu nkpuru-ego ise.

²⁰ O guzo ebe-ichu-àjà ọtọ n'ebe, ahu, kpọ ya, El-elohe-Israel.

ISI 34

Daina, bú nwa-nwayi Lia, nke ọ muru nye Jakob, we pua ihu umu-ndinyom ala ahu.

² Shekem, bú nwa-nwoke Hemoa onye-Haivait, onye-isi ala ahu, we hu ya; o kuru ya, dinayere ya, weda ya n'ala.

³ Nkpuru obi ya we rapara n'aru Daina nwa-nwayi Jakob, ọ hu nwa-aɓoghọ ahu n'anya, gwa nwa-aɓoghọ ahu okwu nābà ya n'obi.

⁴ Shekem we gwa nna-ya Hemoa okwu, si, Lutaram nwata-nwayi a na nwunye.

⁵ Ma Jakob nuru na o merururi Daina nwa-ya nwayi; ma umu-ya ndikom nọyere anu-ulo-ya n'ọhia: Jakob we ɓa nkiti rue m̄be ha biara.

⁶ Hemoa, bú nna Shekem, we pukuru Jakob ikpayere ya uka.

⁷ Umu-ndikom Jakob we si n'ọhia bata m̄be ha nuru ya: ọ nēwuta ndikom ahu, ha nēwe iwe di ọku nke-uku, n'hi na ọ bu ihe-nzuzu ka o mere n'Israel, n'idinayere nwa-nwayi Jakob; nke nēkwesighi ime otú a.

⁸ Hemoa we kpayere ha uka, si, Shekem, bú nwam, nkpuru-obi-ya nāhu nwa-unu nwayi n'anya si-ike: biko, werenu ya nye ya na nwunye.

⁹ Ka ayi na unu nālurita kwa nwunye; nyenu ayi umu-unu ndinyom, kurukwanu umu-ayi ndinyom n'onwe-unu.

¹⁰ Ayi na unu gēbi kwa: ala nka gādi n'iru unu; birinu nāzukwanu ahia nime ya, nwe-kwa-nu ihe-onwunwe nime ya.

¹¹ Shekem we si nna Daina, ọ si kwa umu-nne-ya, Ka m'huta amara n'iru unu, ihe unu gāsikwam m'gēnye.

¹² Me ka ọ ba uba nke-uku n'isim, bú ego-ilu-nwunye na onyinye, m'gēnye dika unu gāsim, ma nyenum nwa-aɓoghọ ahu na nwunye.

¹³ Umu-ndikom Jakob we were aghughọ za Shekem na Hemoa nna-ya, we kwue, n'hi na ọ meruru Daina nwa-nne-ha,

¹⁴ ha we si ha, Ayi apughi ime ihe a, iwere nwa-nne-ayi nwayi nye nwoke nke anēbighi

úgwù; n'ihì na ihe-ita-uta ka ọ buru ayi:

15 Ọ bu nání ma asi na unu eme nka ka ayi gēkwere unu: ọ buru na unu gādi ka ayi, ka ebìe nwoke ọ bula n'etiti unu úgwù;

16 ayi gēnye kwa unu umu-ayi ndinyom, ọ bu kwa umu-unu ndinyom ka ayi gēkuru n'onwe-ayi, ayi na unu gēbi kwa, ghọ otù ndi.

17 Ma ọ buru na unu agaghi-ege ayi nti, ka ebìe unu úgwù; ayi gēkuru kwa nwa-ayi nwayi, la.

18 Okwu-ha nile we di nma n'anya Hemoa, na n'anya Shekem, bú nwa Hemoa.

19 Okorobia ahu alaghi kwa azu ime ihe ahu, n'ihì na ihe nwa-nwayi Jakob tọrọ ya utọ: ya onwe-ya nwekwara nsọpuru kari ulo nile nke nna-ya.

20 Hemoa na Shekem nwa-ya we bia n'ọnu-uzọ-ama obodo-ha, gwa ndikom obodo-ha okwu, si,

21 Ndikom ndia, ndi-udo ka ha bu n'etiti ayi; ka ha biri kwa n'ala-ayi, zu kwa ahia nime ya; ala-ayi-kwa, le, ọ sara mbara n'aka abua n'iru ha; ka ayi lutara onwe-ayi umu-ha ndinyom na nwunye, ka ayi nye kwa ha umu-ayi ndinyom.

22 Ọ bu nání ma asi na ayi eme nka ka ndikom ahu gēkwere ayi ka ayi na ha biri, ighọ otù ndi, ọ buru na ebìe nwoke, ọ bula n'etiti ayi úgwù, dika ha onwe-ha bu ndi ebiri úgwù.

23 Anu-ulo-ha, na ihe ha nwetara, na anumanu-ha nile, ọ bughi ayi gēnwe ha? ka ayi me nání nka, ka ayi kwere ha, ayi na ha gēbi kwa.

24 Ndi nile ndi si n'ọnu-uzọ-ama obodo-ya nāpu we ge Hemoa, ge kwa Shekem nwa-ya, nti; ewe bìe nwoke ọ bula úgwù, ndi nile ndi si n'ọnu-uzọ-ama obodo-ya nāpu.

25 O rue n'ubochi nke-atọ, m̀be o nēpu ha npu, na madu abua n'etiti umu-ndikom Jakob, bú Simeon na Livai, umu-nne Daina, were mma-agha-ha n'otù n'otù, biakwasi obodo ahu m̀be ọ di na ntukwasi-obi, ha we ọue ndikom nile.

26 Hemoa na Shekem nwa-ya ka ha ọu-kwa-ra n'ọnu mma-agha, ha we kuputa Daina n'ulo Shekem, pua.

27 Umu-ndikom Jakob biakwasiri ndi eburu ebu, luta obodo ahu n'agha, n'ihì na ha merururi nwa-nne-ha nwayi.

28 Ịgwè ewu na aturu-ha na ịgwè ehi-ha na inyinya-ibu nile ha, na ihe nke di n'obodo ahu, na ihe nke di n'ohia-ya, ka ha chiri;

29 àkù-ha nile, na umu-ntakiri-ha nile, na ndinyom-ha, ka ha dọtara n'agha, luta kwa ha n'agha, bú ihe nile nke di n'ulo-ha.

30 Jakob we si Simeon na Livai, Unu emekpawom aru, n'imem ka m'sì isì n'etiti ndi bi n'ala nka, n'etiti ndi Kenean, na n'etiti ndi-Perizait: mu onwem kwa, ebe m'nwere ndikom ole-na-ole, ha gāchikọta onwe imegidem, tigbue m, agēme kwa ka m'tọborọ n'efu, mu onwem na ulom

31 Ha we si, Ọ gēme nwa-nne-ayi nwayi dika anēme nwayi nākwa iko?

ISI 35

Chineke we si Jakob, Bilie, rigoro Betel, biri n'ebe ahu: mekwara Chineke ebe-ichu-àjà n'ebe ahu, bú Onye mere ka i hu Ya anya m̀be inābapu n'iru Iso nwa-nne-gi.

2 Jakob we si ulo-ya, ọ si kwa ndi nile ya na ha bi, Wezuganu chi nile nke ndi ala ọzọ nke di n'etiti unu, menu onwe-unu ka unu di ọcha, ọanwe-kwa-nu uwe-unu:

3 ka ayi bili kwa, rigoro Bet-el; m'gēmekwara Chineke ebe-ichua n'ebe ahu, bú Onye nāzam n'ubochi ahuhum, we nọyerem n'uzọ nke m'jere.

- ⁴ Ha we nye Jakob chi nile nke ndi ala ọzọ nke di n'aka-ha, na n̄a-aka nile nke di na nti-ha; Jakob we zobe ha n'okpuru osisi terebinth nke di nso Shekem.
- ⁵ Ha we bulie ije: ujo nke Chineke we dikwasi obodo nile nke di ha buruburu, ha achughi kwa umu-ndikom Jakob.
- ⁶ Jakob we biarue Luz, nke di n'ala Kenean (nke ahu bu Bet-el), ya onwe-ya na ndi nile ya na ha yikoro bia.
- ⁷ O wue ebe-ichu-aja n'ebe ahu, kpọ ebe ahu El-bet-el: n'ih i na ebe ahu ka Chineke kpughere Onwe-ya nye ya, m̄be ọ nāapu n'iru nwa-nne-ya.
- ⁸ Debora, bú nwayi nyere Rebeka ara na nwata, we nwua, elie ya n'okpuru Bet-el n'okpuru osisi oak: ewe kpọ aha-ya Alon-bakut.
- ⁹ Chineke we me ka Jakob hu Ya anya ọzọ, m̄be o siri na Padan-eram bia, Ọ gọzie ya.
- ¹⁰ Chineke we si ya, Aha-gi bu Jakob: agaghi-akpọ aha-gi Jakob ọzọ, kama Israel gābu aha-gi: Ọ we kpọ aha-ya Israel.
- ¹¹ Chineke we si ya, Mu onwem bu Chineke Nke puru ime ihe nile: gi mua ọm̄m̄ ba kwa uba; mba na nkpōk̄ota mba gādi site na gi, ndi-eze gēsi kwa n'úkwù-gi puta;
- ¹² ala nke M'nyere Abraham na Aisak, gi ka M'gēnye ya, ọ bu kwa nkpuru-gi gānochi gi ka M'gēnye ala nka.
- ¹³ Chineke we si n'ebe ọ nọ rigo n'ebe Ọ kpayere ya uka.
- ¹⁴ Jakob we guzo ogidi ọtọ n'ebe ahu ebe Ọ kpayere ya uka, bú ogidi nkume: ọ wusi àjà-ihe-ọnuu n'elu ya, wusa kwa manu n'elu ya.
- ¹⁵ Jakob we kpọ aha ebe ahu ebe Chineke kpayere ya uka Bet-el.
- ¹⁶ Ha we si na Bet-el bulie ije; ma uzọ fodoru ibiaru Efrat: Rechel we nāmu nwa, ime nēmesi kwa ya ike m̄be ọ nāmu nwa.
- ¹⁷ O rue, m̄be ime nēmesi, ya ike, na nwayi nke nēle ime siri ya, Atula egwu; n'ih i na nka bu kwa nwa-nwoke i gēnwe.
- ¹⁸ O rue, m̄be nkpuru-obi-ya nāpu (n'ih i na ọ nwuru), na ọ kporo aha-ya Ben-oni: ma nna-ya kporo ya Benjamin.
- ¹⁹ Rechel we nwua, elie ya n'uzọ Efrat (nke ahu bu Bet-lehem).
- ²⁰ Jakob we guzo ogidi ọtọ n'elu ílì-ya: nke ahu bu Ogidi ílì Rechel rue ta.
- ²¹ Israel we bulie ije, seti ulọ ikwū ya n'ofè ulo-elu Ida.
- ²² O rue, m̄be Israel biri n'ala ahu, na Reuben jere dinayere Bilha, bú iko-nwayi nna-ya: Israel we nu ya. Ma umu-ndikom Jakob di iri na abua:
- ²³ umu-ndikom Lia; Reuben, bú okpara Jakob, na Simeon, na Livai, na Juda, na Isaka, na Zebulun:
- ²⁴ umu-ndikom Rechel; Josef na Benjamin:
- ²⁵ umu-ndikom Bilha, bú nwayi nējere Rechel ozi; Dan na Naftali:
- ²⁶ umu-ndikom Zilpa, bú nwani nējere Lia, ozi; Gad na Asha: ndia bu umu-ndikom Jakob, nke amuru nye ya na Padan-eram.
- ²⁷ Jakob we biakute Aisak, bú nna-ya, na Mamre, bú Kiriab-aba (nke ahu bu Hebron), ebe Abraham na Aisak noro dika ọbà.
- ²⁸ Ubochi Aisak we buru ọgu arọ iteghete.
- ²⁹ Aisak we kubie ume, nwua, ewe chikota ya na umu-nna-ya n'ala-mo, ọ bu agadi, ubochi-ya jukwara ya afọ: Iso na Jakob, bú umu-ya ndikom, we l̄ie ya.

Ma ndia bu osuso-omumu Isọ (nke ahu bu Edom).

² Isọ luru ndinyom-ya site n'umu-ndinyom Kenean; Eda nwa-nwayi Ilon onye Het, na Ọhọlibama nwa-nwayi Ana, bú nwa-nnanyi Zibeon onye-Haivait;

³ na Basemat nwa-nwayi Ishmael, nwa-nne-nwayi Nebaiot.

⁴ Eda we muara Isọ Elifaz; Basemat mukwara Reuel;

⁵ Ọhọlibama mu-kwa-ra Jeush, na Jalam, na Kora: ndia bu umu-ndikom Isọ, nke amuru nye ya n'ala Kenean.

⁶ Ma Isọ chiri ndinyom-ya, na umu-ya ndikom, na umu-ya ndinyom, na madu nile nke ulo-ya, na anu-ulo-ya, na anumanu-ya, na ihe nile ọ nwetara, nke ọ kpatarari n'ala Kenean; ọ we si n'iru Jakob, bú nwa-nne-ya, je ala ọzọ.

⁷ N'ihì na àkù-ha riri nne kari ibikọ n'otù nke ọ̀nọdu-ọ̀bàa-ha nile apughi kwa inagide ha n'ihì anu-ulo-ha.

⁸ Isọ we biri n'ugwu Sia: Isọ bu Edom.

⁹ Ma ndia bu osuso-omumu Isọ, nna Edom, n'ugwu Sia.

¹⁰ Ndia bu aha umu-ndikom Isọ: Elifaz nwa Eda nwunye Isọ, Reuel nwa Basemat nwunye Isọ.

¹¹ Umu-ndikom Elifaz bu Timan, na Oma, na Zefo, na Gatam, na Kenaz.

¹² Timna bukwara Elifaz nwa Isọ iko-nwayi; ọ muara Elifaz Amalek: ndia bu umu-ndikom Eda nwunye Isọ.

¹³ Ndia bu kwa umu-ndikom Reuel; Nahat, na Zera, na Shama, na Miza: ndia bu umu-ndikom Basemat nwunye Isọ.

¹⁴ Ndia bu kwa umu-ndikom Ọhọlibama nwa-nwayi Ana, bú nwa-nwayi Zibeon, nwunye Isọ: o we muara Isọ Jeush, na Jalam, na Kora.

¹⁵ Ndia bu ndi-isi nke umu Isọ: umu-ndikom Elifaz ọkpara Isọ; Timan onye-isi, Oma onye-isi, Zefo onye-isi, Kenaz onye-isi.

¹⁶ Kora onye-isi, Gatam onye-isi, Amalek onye-isi: ndia bu ndi-isi Elifaz n'ala Edom; ndia bu umu-ndikom Eda.

¹⁷ Ndia bu kwa umu-ndikom Reuel nwa-nwoke Isọ; Nahat onye-isi, Zera onye-isi, Shama onye-isi, Miza onye-isi: ndia bu ndi-isi Reuel n'ala Edom; ndia bu umu-ndikom Basemat nwunye Isọ.

¹⁸ Ndia bu kwa umu-ndikom Ọhọlibama nwunye Isọ; Jeush onye-isi, Jalam onye-isi, Kora onye-isi: ndia bu ndi-isi Ọhọlibama nwa-nwayi Ana, nwunye Isọ.

¹⁹ Ndia bu umu Isọ, ndia bu kwa ndi-isi-ha: nke ahu bu Edom.

²⁰ Ndia bu umu-ndikom Sia onye Hoa, ndi bi n'ala ahu; Lotan, na Shobal, na Zibeon, na Ana,

²¹ na Dishon, na Iza Dishan: ndia bu ndi-isi ndi Hoa, umu Sia n'ala Edom.

²² Umu-ndikom Lotan bu Hori na Himam; nwanne-nwayi Lotan bu kwa Timna.

²³ Ndia bu kwa umu-ndikom Shobal; Alvan, na Manahat, na Ibal, na Shefo, na Onam.

²⁴ Ndia bu kwa umu-ndikom Zibeon; Aia, na Ana: onye ahu bu Ana onye hutara isi-iyi nke miri di ọku n'ọzara, mbe ọ nāzù inyinya-ibu Zibeon, bú nna-ya, nwere.

²⁵ Ndia bu kwa umu-ndikom Ana; Dishon, na Ọhọlibama nwa-nwayi Ana.

²⁶ Ndia bu kwa umu-ndikom Dishon; Hemdan, na Eshban, na Itran, na Keran.

²⁷ Ndia bu umu-ndikom Iza; Bilhan, na Zaavan, na Akan.

²⁸ Ndia bu umu-ndikom Dishan; Uz, na Aran.

²⁹ Ndia bu ndi-isi ndi Hoa; Lotan onye-isi, Shobal onye-isi, Zibeon onye-isi, Ana onye-isi,

- ³⁰ Dishon onye-isi, Iza onye-isi, Dishan onye-isi: ndia bu ndi-isi ndi Hoa, dika ndi-isi-ha si di n'ala Sia.
- ³¹ Ndia bu eze ndi bu eze n'ala Edom, tutu eze ọ bula bu eze umu Israel.
- ³² Bela nwa Beoa bu eze n'Edom; aha obodo-ya bu Dinhaba.
- ³³ Bela we nwua, Jobab nwa Zera, nke sitere na Bozra, we buru eze n'ọnọdu ya.
- ³⁴ Jobab we nwua, Husham, nke sitere n'ala ndi Timan, we buru eze n'ọnọdu ya.
- ³⁵ Husham we nwua, Hedad nwa Bedad, onye tịburu Midian n'ọhia Moab, we buru eze n'ọnọdu ya: aha obodo-ya bu Avit.
- ³⁶ Hedad we nwua, Samla, nke sitere na Masrika, we buru eze n'ọnọdu ya.
- ³⁷ Samla we nwua, Shaul, nke sitere na Rehobot n'usọ Osimiri, we buru eze n'ọnọdu ya.
- ³⁸ Shaul we nwua, Beal-hanan nwa Akboa we buru eze n'ọnọdu ya.
- ³⁹ Beal-hanan nwa Akboa we nwua, Heda we buru eze n'ọnọdu ya: aha obodo-ya bu Pau; aha nwunye-ya bu Mehetabel nwa Matred, bú nwa-nwayi Me-zahad.
- ⁴⁰ Ndia bu kwa aha ndi-isi Isọ, dika aḅuru nile ha si di, dika ebe nile si di, n'aha nile ha; Timna onye-isi, Alva onye-isi, Jetet onye-isi;
- ⁴¹ Ọhọlibama onye-isi, Ila onye-isi, Pinon onye-isi;
- ⁴² Kenaz onye-isi, Timan onye-isi, Mibza onye-isi;
- ⁴³ Magdiel onye-isi, Iram onye-isi: ndia bu ndi-isi Edom, dika ebe-obibi-ha si di n'ala onwunwe-ha. Onye ahu bu Isọ nna Edom.

ISI 37

And Jakob we biri n'ala ọnọdu-ọbịa nile nke nna-ya, n'ala Kenean.

² Ndia bu osuso-omumu Jakob. Mḅe Josef ɓara arọ iri na asa, ọ nāzù ìgwè ewu na aturu, ya na umu-nne-ya; ya onwe-ya bu nání nwata, ya na umu Bilha na umu Zilpa, bú ndinyom nna-ya, yikọrọ zù ewu na aturu: Josef we wetara nna-ha akukọ ihe ọjọ ha.

³ Ma Israel huru Josef n'anya kari umu-ya nile, n'ihì na nwa agadi-ya ka ọ bu: o we mere ya uwe-nwuda nwere aka.

⁴ Umu-nne-ya we hu na ọ bu ya onwe-ya ka nna-ha huru n'anya kari umu-nne-ya nile; ha we kpọ ya asì, ha apughi kwa igwa ya okwu n'udo.

⁵ Josef we rọ nrọ, gosi ya umu-nne-ya: ha we kpọ ya asì ọzọ kari.

⁶ Ọ si ha, Biko, nurunu nrọ a nke m'rọworo:

⁷ ma, le, ayi onwe-ayi nēke ùkwù-ọka n'etiti ubi, ma, le, ùkwù-ọka nkem biliri, guzo kwa onwe-ya ọtọ; ma, le, ùkwù-ọka-unu nāḅa gburugburu, kpọ isi ala nye ùkwù-ọka nkem.

⁸ Umu-nne-ya we si ya, Ì gābu eze-ayi n'ezie? ma-ọbu ì gāchi ayi n'ezie? Ha we kpọ ya asì ọzọ kari n'ihì nrọ-ya nile, na n'ihì okwu-ya nile.

⁹ Ọ we rọ kwa nrọ ọzọ, kọrọ ya umu-nne-ya, si, Le, arọwom nrọ ọzọ; ma, le, anyanwu na ọnwa na kpakpando iri na otù nākpọ isi ala nyem.

¹⁰ Ọ we kọrọ ya nna-ya, kọkwara umu-nne-ya; nna-ya we basiere ya nba ike, si ya, Gini bu nrọ a nke i rọworo? Mu onwem na nne-gi na umu-nne-gi, àyi gābia n'ezie ikpọ isi ala nye gi?

¹¹ Umu-nne-ya we kwo ya ekworo; ma nna-ya debere okwu ahu.

¹² Umu-nne ya we je izù ìgwè ewu na aturu nke nna-ha na Shekem.

¹³ Israel we si Josef, Umu-nne-gi, hà adighi-azù ewu na aturu na Shekem? bia, m'gēzi kwa gi jekuru ha. Ọ si ya, Lekwam.

- ¹⁴ Ọ si ya, Biko, je le ma umu-nne-gi nọ n'udo, ma ìgwè ewu na aturu di kwa n'udo; weghachikwaram okwu. O si na ndagwurugwu Hebron ziga ya, o we biarue Shekem.
- ¹⁵ Otù nwoke we hu ya, ma, le, ọ nāwaghari n'òhia: nwoke ahu we jua ya, si, Gini ka i nāchọ?
- ¹⁶ Ọ si Umu-nnem ka m'nāchọ: biko, gosim ebe ha nāzù ewu na aturu.
- ¹⁷ Nwoke ahu we si, Ha esiwo n'ebe a bulie ije: n'ihì na anurum ka ha nāsi, K'ayi je Dotan. Josef we so umu-nne-ya, chọta ha na Dotan.
- ¹⁸ Ha we hu ya n'ebe di anya, ma tutu ọ biakute ha nso, ha ịagide ya ìzù ọjọ ime ka ọ nwua.
- ¹⁹ Ha we sịrita onwe-ha, Le, ọkà-nrọ a nābia.
- ²⁰ Ma uụ a, bianu, ka ayi ịue ya, tubà ya n'otù nime olùlù ndia, ayi gāsì kwa, Ajọ anu eriwo ya: ayi gāhu kwa ihe nrọ-ya nile gābu.
- ²¹ Reuben we nu ya, naputa ya n'aka-ha, si, Ka ayi ghara itilụ ya.
- ²² Reuben we si ha, Unu awusila ọbara; tubànu ya n'olùlù a nke di n'ọzara, ma unu esetila aka imegide ya: ka o we naputa ya n'aka-ha, ime ka ọ laghachikuru nna-ya.
- ²³ O rue, mịe Josef biakutere umu-nne-ya, na ha yipuru Josef uwe-ya, bú uwe-nwuda ahu nwere aka nke di n'aru ya;
- ²⁴ ha kuru ya, tubà ya n'olùlù ahu: ma olùlù ahu tọbọrọ n'efu, miri adighi nime ya.
- ²⁵ Ha we nọdu iri nri: ha we welie anya-ha, hu, ma, le usu-ije ndi Ishmael si na Gilead nābia, camel-ha nēbu kwa uda na balm na myrrh, nēje iweda ya n'Ijpt.
- ²⁶ Juda we si umu-nne-ya, Ùrù gini di ya mịe ayi gēbu nwa-nne-ayi, zo ọbara-ya?
- ²⁷ Bianu, ka ayi re ya nye ndi Ishmael ndia, aka-ayi adi-kwa-la n'aru ya; n'ihì na nwa-nne-ayi, bú anu-aru-ayi, ka ọ bu. Umu-nne-ya we nu olu-ya.
- ²⁸ Ndi Midian, bú ndi-ahia, we gabiga; ha we sere Josef, si n'olùlù dọlìte ya, re Josef nye ndi Ishmael n'orú nkpuru-ego ọla-ọcha. Ha we kubata Josef n'Ijpt.
- ²⁹ Reuben we biaghachi n'olùlù ahu; ma, le, Josef anọghi n'olùlù ahu; ọ we dọwa uwe-ya nile.
- ³⁰ O we laghachikuru umu-nne-ya, si, Nwata ahu anọghi; ma mu onwem, òle ebe mu onwem gēje?
- ³¹ Ha we chiri uwe Josef, ịu kwa nkpi, biaye uwe ahu nime ọbara-ya,
- ³² ziga uwe-nwuda ahu nwere aka, chita ya nye nna-ha, si, Nka ka ayi hutaworo: biko, mata ma uwe nwa-gi ka ọ bu ma-ọbu na ọ bughi ya.
- ³³ Ọ we mata ya, si, Ọ bu uwe nwam; ajọ anu eriwo ya; anu-ọhia adọbuwo Josef n'ezie.
- ³⁴ Jakob we dọwa uwe-nbọkwasi-ya nile, yiri ákwà-nkpe n'úkwù-ya, ruru nwa-ya újù ọtutu ubọchi.
- ³⁵ Umu-ya ndikom nile na umu-ya ndinyom nile we bilie ikasi ya obi; ma ọ juru, na agaghi-akasi ya obi; ọ si, N'ihì na m'gāridakuru nwam rue ala-mọ nēru újù. Nna-ya we kwara ya ákwá.
- ³⁶ Ndi Midian we rerue ya Ijpt nye Potifa, onye nējere Fero ozi, onye-isi nke ndi-ọbù.

ISI 38

O rue, na mịe ahu, na Juda siri n'ebe umu-nne-ya nọ rida, si n'ije-ya wezuga onwe-ya ba n'ulo otù nwoke, bú onye Adulam, onye aha-ya bu Haira.

² Juda we hu n'ebe ahu nwa-nwayi nke otù nwoke, bú onye Kenean, nke aha-ya bu Shua;

ọ we kuru ya, bakuru ya.

³ Ọ we turu ime, mua nwa-nwoke; Juda we kpọ aha-ya la.

⁴ Ọ we turu ime ọzọ, mua nwa-nwoke, kpọ aha-ya Onan.

⁵ Ọ we mu kwa nwa-nwoke ọzọ, kpọ aha-ya Shila: ma Juda nọ na Kezib m̀be ọ muru ya.

⁶ Juda we lutara la ọkpara-ya nwunye, nke aha-ya bu Tema.

⁷ Ma la, bú ọkpara Juda, jorọ njọ n'anya Jehova, Jehova we me ka ọ nwua.

⁸ Juda we si Onan, Bakuru nwunye nwa-nne-gi, we luara ya ọlu nwa-nne di, me ka nkpuru tolitere nwa-nne-gi.

⁹ Ma Onan mara na ọ bughi ya gēnwe nkpuru ahu; o we rue, na m̀be ọ bula ọ bakuru nwunye nwa-nne-ya, na ọ wusiri ya n'ala, ka ọ we ghara inye nwa-nne-ya nkpuru.

¹⁰ Ma ihe ọ mere jorọ njọ n'anya Jehova; O we me ka ọ nwu kwa.

¹¹ Juda we si Tema, bú nwunye nwa-ya, Nọdu n'ọnọdu nwayi di-ya nwuru n'ulo nna-gi, rue m̀be Shila, bú nwam, gētozù: n'ihì na ọ siri, Ka ya onwe-ya we ghara inwu kwa, dika umu-nne-ya. Tema we je nọdu n'ulo nna-ya.

¹² Ubochi gabigara we di ọtutu, nwa-nwayi Shua, bú nwunye Juda, we nwua; ewe kasie Juda obi, o we rigokuru ndi nākpacha aji ìgwè ewu na aturu-ya rue Timna, ya onwe-ya na Haira, bú enyì-ya, bú onye Adulam ahu.

¹³ Ewe gosi Tema, si, Le, nna di-gi nārigoru Timna ikpacha aji ìgwè ewu na aturu-ya.

¹⁴ O we chipu n'aru ya uwe ọnọdu nwayi di-ya nwuru nke ya, were ákwà-nkpudo-ya kpuchie onwe-ya, fuchi onwe-ya, nọdu n'onu-uzọ Enaim, nke di n'uzọ Timna; n'ihì na ọ huru na Shila etozuwori, ma eweghi ya onwe-ya nye ya na nwunye.

¹⁵ Juda we hu ya, che na ọ bu nwayi nākwa iko; n'ihì na o kpuchiri iru-ya.

¹⁶ O we si n'ije-ya wezuga onwe-ya jekuru ya n'uzọ, si, Biko, ngwa, ka m'bakuru gi: n'ihì na ọ maghi na nwunye nwa-ya ka ọ bu. Tema we si, Gini ka i gēnyem, ka i we bakurum?

¹⁷ Ọ si, Mu onwem gēzitere gi nwa-ewu sitere n'ìgwè ewu na aturu. Tema we si, Ì gēnyem ihe-ibe, rue m̀be i gēzite ya?

¹⁸ Ọ si, Gini bu ihe-ibe nke m'gēnye gi? Tema we si, Ǹba-aka-akàrà-gi na eriri mma gi, na nkpa-n'aka-gi nke di n'aka-gi. Ọ chiri ha nye ya, we bakuru ya, o we turu ime n'aka-ya.

¹⁹ Tema we bilie, la, chipu ákwà-nkpudo-ya n'aru ya, yiri uwe ọnọdu nwayi di-ya nwuru nke ya.

²⁰ Juda we zìe nwa-ewu ahu n'aka enyì-ya, bú onye Adulam, inara ihe-ibe ahu n'aka nwayi ahu: ma ọ chọtaghi ya.

²¹ O we jua ndikom nke ebe-ya, si, Òle ebe nwayi ahu edoro nsọ ikwa iko nọ, bú nwayi ahu nke nọduru n'Enaim n'uzọ? Ha si, Ọ dighi nwayi edoro nsọ ikwa iko nọworo n'ebe a.

²² Ọ we laghachikute Juda, si, Achọtaghm ya; ọzọ kwa, ndikom ebe ahu siri, Ọ dighi nwayi edoro nsọ ikwa iko nọworo n'ebe a.

²³ Juda we si, Ka o were ya n'onwe-ya, ka ayi we ghara ighọ ihe ileda anya: le, ezigaram nwa-ewu a, ma gi onwe-gi achọtaghi ya.

²⁴ O rue, m̀be ihe ra ka ọnwa atọ gasiri, na egosiri Juda, si, Tema, bú nwunye nwa-gi, akwawo iko; ọzọ kwa, le, ọ di ime site n'ikwa-iko. Juda we si, Me ka ọ puta, ka esure ya ọku.

²⁵ M̀be anēme ka nwayi ahu puta, ya onwe-ya zigara nna di-ya ozi, si, Site n'aka nwoke nke nwe ihe ndia ka mu onwem di ime: ọ si kwa, Biko, mata onye nwe ihe ndia, bú ǹba-aka-akàrà, na eriri-nma, na nkpa-n'aka.

²⁶ Juda we mata ha, ọ si, Ọ bu onye ezi omume kari mu onwem; n'ihì na eweghm ya nye Shila, bú nwam. Ma ọ maghi kwa ya ọzọ ma-ọli.

- ²⁷ O rue na, nime m̀be ọmumu-nwa-ya, le, umu abua di n'afọ-ya.
- ²⁸ O rue, n'ọmumu-nwa-ya, na otù setipuru aka: nwayi nke nēle ime anya we were ogho uhie ke n aka-ya, si, Nka buru uzọ puta.
- ²⁹ O rue na, ka ọ nēseghachi aka-ya, le, nwa-nne-ya nwoke putara: nwayi ahu we si, Gini mere i ji tiwara onwe-gi ntiwa? ewe kpọ aha-ya Perez.
- ³⁰ Emesia nwa-nne-ya nwoke putara, bú nke nwere ogho uhie n'aka-ya: ewe kpọ aha-ya Zera.

ISI 39

Ma emere ka Josef ridata n'Ijpt: Potifa, onye nējere Fero ozi, onye-isi nke ndi-ọbū, bú nwoke Ijpt, we ́a ya n'aka ndi Ishmael, ndi mere ya ka ọ ridata n'ebe ahu.

² Jehova we nọyere Josef, ọ we buru nwoke ihe nāgara nke-ọma; ọ nọ n'ulo onye-nwe-ya, bú onye Ijpt ahu.

³ Onye-nwe-ya we hu na Jehova nọyere ya, ọ hu kwa na ihe nile nke ya nēme, Jehova nēme ka ọ ga nke-ọma n'aka-ya.

⁴ Josef we huta amara n'iru ya, we jere ya ozi: ọ me ya onye nēlekọta ulo-ya anya, ọ bu kwa ihe nile o nwere ka o tiyere n'aka-ya.

⁵ O rue, site na m̀be o mere ya onye-nlekọta n'ulo-ya na onye nēlekọta ihe nile ọ nwere, na Jehova gọziri ulo onye Ijpt ahu n'ihl Josef; ngọzi Jehova we dikwasi ihe nile o nwere, n'ulo na n'ohia.

⁶ O we rapu ihe nile o nwere n'aka Josef; ọ maghi kwa ihe ọ bula di n'aka ya, ma-ọbughi nánl nri nke ya onwe-ya nēri. Josef makwara mma n'aru, ma kwa mma ile anya.

⁷ O rue, m̀be ihe ndia gasiri, na nwunye nke onye-nwe-ya weliri anya-ya abua lekwasl Josef, si, Ka mu na gi dina.

⁸ Ma ọ juru, si nwunye nke onye-nwe-ya, Le, onye-nwem amaghi ihe di n'akam n'ulo, ọ bu kwa ihe nile o nwere ka o tiyeworo n'akam;

⁹ ọ dighi uku n'ulo a kari mu onwem; o ́ochighi kwa ihe ọ bula n'ebe m'nọ ma-ọbughi nánl gi, n'ihl na gi onwe-gi bu nwunye-ya: m'gēsi kwa ańa me oké ihe ọjọ nka, mehie megide Chineke?

¹⁰ O rue, m̀be ọ nāgwa Josef okwu kwa-ubochi, na ọ geghi ya nti, idina nso ya, ma-ọbu inọyere ya.

¹¹ O rue, dika ubochi ahu, na ọ bara n'ulo ije ozi-ya; ma ọ dighi onye n'etiti ndikom nke ulo ahu nọ n'ebe ahu n'ulo.

¹² Nwayi ahu we jide ya n'uwe-ya, si, Ka mu na gi dina; o we rapu uwe-ya n'aka-ya, ́alaga, pua n'ezl.

¹³ O rue, m̀be nwayi ahu huru na ọ rapururi uwe-ya n'aka-ya, ́apu n'ezl,

¹⁴ na ọ kpọrọ ndikom ulo-ya, gwa ha okwu, si, Lenu, o mewo ka nwoke. Hibru bakute ayi ikwa ayi emò; ọ bakuterem idina-yerem, m'we kpọ nkpu n'oké olu:

¹⁵ o rue, m̀be ọ nuru na ewelirim olum kpọ nkpu, na ọ rapuru uwe-ya n'ebe m'nọ, ́alaga, pua n'ezl.

¹⁶ Nwayi ahu we debe uwe-ya n'ebe ọ nọ, rue m̀be onye-nwe-ya batara n'ulo-ya.

¹⁷ Ọ we gwa ya dika okwu ndia si di, si, Orù Hibru ahu, nke i meworo ka ọ bakute ayi, bakuterem ikwam emò:

¹⁸ ma o rue, m̀be m'weliri olum kpọ nkpu, na ọ rapuru uwe-ya n'ebe m'nọ, ́apu n'ezl.

¹⁹ O rue, m̀be onye-nwe-ya nuru okwu nile nke nwunye-ya, nke ọ gwara ya, si, Dika ihe

ndia si di ka orù-gi merem; na iwe-ya di oku.

²⁰ Onye-nwe Josef we kuru ya, tiye ya n'ulo-nkpọrọ, bú ebe ndi-nkpọrọ nke eze Ijpt nọ n'abụ: o we nọ n'ebe ahu n'ulo-nkpọrọ.

²¹ Ma Jehova nọyere Josef, me ka ebere-Ya rue ya aru, O nye ya amara n'iru onye-isi ulo-nkpọrọ ahu.

²² Onye-isi ulo-nkpọrọ ahu we tiye n'aka Josef ndi-nkpọrọ nile ndi nọ n'ulo-nkpọrọ ahu; ihe ọ bula ha nēme kwa n'ebe ahu, ya onwe-ya bu onye nēme ya.

²³ Ọ dighi ihe ọ bula onye-isi ulo-nkpọrọ ahu nāhu nke di n'aka-ya, n'ihii na Jehova nọyere ya; ihe nke ya onwe-ya nēme, Jehova mere ka ọ ga nke-oma.

ISI 40

O rue, m̀be ihe ndia gasiri, na obu-ihe-ọ̀nùnu nke eze Ijpt na osi-ite-ya mehiere megide onye-nwe-ha, bú eze Ijpt.

² Fero we we iwe megide madu abua ahu nējere ya ozi, megide onye-isi-ndi-obu-ihe-ọ̀nùnu, megide kwa onye-isi ndi-osi-ite.

³ Ọ we tiye ha n'ebe anēdebe ndi-nkpọrọ n'ulo onye-isi ndi-obū, nime ulo-nkpọrọ, bú ebe Josef nọ n'abụ.

⁴ Onye-isi ndi-obū we me ka Josef nēlekọta ha anya, ọ we jere ha ozi: ha nọ ubochi ufodu n'ebe anēdebe ndi-nkpọrọ.

⁵ Ha we rọ nrọ, ha abua, onye ọ bula ọ rọ nrọ-ya n'otù abali ahu, onye ọ bula dika akukọ-isi nrọ-ya si di, bú obu-ihe-ọ̀nùnu na osi-ite eze Ijpt nwere, ndi nọ n'abụ n'ulo-nkpọrọ.

⁶ Josef we bakute ha n'ututu, hu ha, ma, le, iru nābaru ha.

⁷ Ọ we jua ndi ahu nējere Fero ozi, ndi nọyere ya n'ebe anēdebe ndi-nkpọrọ n'ulo onye-nwe-ya, si, Gini mere iru-unu ji jọ njọ taa?

⁸ Ha si ya, Nrọ ka ayi rọworo, ọ dighi kwa onye nākọ isi-ya. Josef we si ha, Ọ bughi Chineke nwe akukọ-isi nrọ nile? biko, kọrọnu m.

⁹ Onye-isi ndi-obu-ihe-ọ̀nùnu ahu we kọrọ Josef nrọ-ya, si ya, Na nrọm, le, osisi vine di n'irum.

¹⁰ alaka atọ di kwa n'osisi vine ahu: vine ahu we di ka ọ nāma ifuru, okoko-ya nile ọwara; uyọkọ-ya nile miri nkpuru-vine chara acha:

¹¹ iko Fero di kwa n'akam; m'were nkpuru-vine ahu, pinye ha n'iko Fero, nye iko ahu n'aka Fero.

¹² Josef we si ya, Nka bu akukọ-isi-ya: alaka atọ ahu, ubochi atọ ka ha bu;

¹³ ọ fọduru ubochi atọ Fero gēweli isi-gi, me ka i lata n'ọ̀nọdu-gi: i gēnye kwa iko Fero n'aka-ya, dika i nēme na mbu m̀be i buri obu-ihe-ọ̀nùnu-ya.

¹⁴ Ma otú ọ di chetam n'onwe-gi m̀be ọ gādiri gi nma, mekwara m ebere, biko, chetakwa m n'iru Fero, me ka m'si n'ulo a pua:

¹⁵ n'ihii na ezupurum n'ala ndi-Hibru n'ezie: ọzọ kwa, n'ebe a emeghm ihe ọ bula ka ha we tinye m n'olùlù a.

¹⁶ Onye-isi ndi-osi-ite we hu na akukọ-isi nrọ a di nma, ọ we si Josef, Mu onwem di kwa na nrọm, ma, le, nkata atọ nke achicha ọcha di n'isim:

¹⁷ ufodu nime ihe-oriri nile nke Fero nke osi ite nēsi di kwa na nkata nke kachasi elu; anu-ufe nēri kwa ha site na nkata ahu n'elu isim.

¹⁸ Josef we za, si, Nka bu akukọ-isi-ya: nkata atọ ahu, ubochi atọ ka ha bu;

¹⁹ ọ fọduru ubochi atọ Fero gēweli isi-gi wepu ya n'aru gi, kwuba gi n'elu osisi; anu-ufe

gēri kwa anu-arugi site n'aru gi.

²⁰ O rue, n'ubochi nke-atọ, nke bu ubochi ncheta ọmumu Fero, na o mere oké oriri nye ndi-orù-ya nile: o welie isi onye-isi ndi-obu-ihe-ọnuu na isi onye-isi ndi-osi-ite n'etiti ndi-orù-ya.

²¹ O me ka onye-isi ndi-obu-ihe-ọnuu lata n'ọno-odu-obu-ihe-ọnuu-ya; o we nye iko n'aka Fero:

²² ma ọ kwubara onye-isi ndi-osi-ite: dika Josef kọrọ isi nrọ nye ha.

²³ Ma onye-isi ndi-obu-ihe-ọnuu echetaghị Josef, kama o chezọrọ ya.

ISI 41

O rue, n'ogwugwu ogologo arọ abua, na Fero nārọ nrọ: ma, le, o nēguzo n'akuku osimiri Nail.

² Ma, le, ehi asa nēsi n'osimiri Nail rigoputa, ha mara nma ile anya ma kwa abuba n'anuaru-ha; ha we nāta nri n'etiti ubi.

³ Ma, le, ehi asa ọzọ nēsi n'osimiri Nail rigoputa n'azu ha, ha jọrọ njọ ile anya, ta kwa aru n'anuaru-ha; ha we guzo nso ehi asa ọzọ ahu n'usọ osimiri Nail.

⁴ Ehi ahu ndi jọrọ njọ ile anya, ndi takwara aru n'anuaru-ha, we rie ehi asa ahu mara nma ile anya ma kwa abuba. Fero we teta.

⁵ O we raru ura rọ nrọ nke ubọ abua: ma, le, oko ọka asa nāwaputa n'otù ókpòrò, ha buru ibu di kwa nma.

⁶ Ma, le, oko ọka asa, nke fikporọ afikpo, nke ifufe Iru-anyanwu chakpokwara achakpo, nēpuso ha n'azu.

⁷ Oko ọka asa nke fikporọ afikpo we loda oko ọka asa ahu nke buru ibu so kwa nkpuru. Fero we teta, ma, le, ọ bu nrọ.

⁸ O rue, n'ututu, na mọ-ya ịasasiri; o we ziga kpọ ndi-ode-akwukwọ di nsọ nile nke Ijpt, na ndi-ya nile mara ihe: Fero we kọrọ ha nrọ-ya; ma ọ dighi onye nākọrọ Fero isi-ha.

⁹ Onye-isi ndi-obu-ihe-ọnuu we gwa Fero okwu, si, Nmehiem nile ka mu onwem nēhota ta:

¹⁰ Fero were iwe n'aru ndi-orù-ya, tinye m n'ebe anēdebe ndi-nkpọrọ n'ulo onye-isi ndi-ọbū, mu na onye-isi ndi osi ite:

¹¹ ayi we rọ nrọ n'otù abali, mu na ya; onye ọ bula dika akukọ-isi nrọ-ya si di, otú a ka ayi rọrọ.

¹² Ma ayi na otù okorobia nọ n'ebe ahu, bú onye-Hibru, orù onye-isi nke ndi-ọbū nwere; ayi we kọrọ ya, ọ we kọrọ ayi isi nrọ-ayi; onye ọ bula n'etiti ayi dika nrọ-ya si di ka ọ kọrọ isi nrọ nye.

¹³ O rue na, dika ọ kọrọ isi nrọ nye ayi, otú a ka ọ di; mu ka ọ mere ka m'lata n'ọno-odum, ma ya ka ọ kwugburu.

¹⁴ Fero we ziga kpọ Josef, ha we me ka o si n'olùlù ahu ịaputa: ọ kọpu isi-ya, ịanwe uwe-nbokwasi-ya nile, bakute Fero.

¹⁵ Fero we si Josef, Nrọ ka m'rọworo, ọ dighi kwa onye nākọ isi-ya: ma mu onwem anuwo okwu bayere gi, si, na i nānu nrọ ikọ isi-ya.

¹⁶ Josef we za Fero, si, Ọ dighm n'aka: Chineke gāza aziza udo nye Fero.

¹⁷ Fero we gwa Josef okwu, si, Na nrọm, le, m'nēguzo n'usọ osimiri Nail:

¹⁸ ma, le, ehi asa nēsi n'osimiri Nail rigoputa, ha mara abuba n'anuaru-ha, ma kwa nma n'aru; ha we ta nri n'etiti ubi:

¹⁹ ma, le, ehi asa ọzọ nārigoputa n'azu ha, ha adighi nma, jọ njo n'aru nke-uku, ta kwa aru n'anu-arua, ahughm otú ndi ahu n'ijọ-njo n'ala Ijipt nile:

²⁰ ehi ahu ndi tara aru, ndi, jọkwara njo, we rie ehi asa mbu mara abuba:

²¹ ma mbe ha basiri n'afọ-ha, amaghi na ha barari n'afọ-ha; ma ha joro njo ile anya, dika na nmalite. M'we teta.

²² M'we hu na nrọm, ma, le, oko ọka asa nāwaputa n'otù ókpòrò, ha soro nkpuru, di kwa nma:

²³ ma, le, oko ọka asa, nke kponwuru akponwu, nke fikpo-kwa-ra afikpo, nke ifufe Iru- anyanwu chakpo-kwa-ra, nepuso ha n'azu:

²⁴ oko ọka asa ahu nke fikporo afikpo we loda oko ọka asa ahu di nma: m'we gwa ndi-ode-akwukwo di nsọ; ma o dighi onye nēgosim ya.

²⁵ Josef we si Fero, Nrọ, Fero, otù ka o bu: ihe nke Chineke gaje ime, nke ahu ka O gosiworo Fero.

²⁶ Ezi ehi asa ahu, arọ asa ka ha bu; ezi oko ọka asa ahu, arọ asa ka ha bu kwa: nrọ ahu, otù ka o bu.

²⁷ Ehi asa ahu nke tara aru, nke jo-kwa-ra njo, nke nārigoputa n'azu ha, arọ asa ka ha bu, ha na oko ọka asa ahu nke di efù, nke ifufe Iru- anyanwu chakporo; ha gābu arọ asa nke oké unwu.

²⁸ Nke ahu bu okwu nke m'gwara Fero: ihe nke Chineke gaje ime, nke ahu ka O mere ka Fero hu anya.

²⁹ Le, arọ asa nābia nke aganēriju afọ nke-uku n'ala Ijipt nile:

³⁰ arọ asa nke oké unwu gēbili kwa ma ndia gasia; agēchezọ kwa iriju-afọ nile n'ala Ijipt; oké unwu ahu gēpupia ala ahu;

³¹ agaghi-ama iriju-afọ ahu n'ala nka n'ihia oké unwu ahu nke nēso ya; n'ihia na arọ ka o gādi nke-uku.

³² Ma ihe kpatara eji me ka nrọ ahu di okpukpu abua nye Fero, o bu n'ihia na emewo ka okwu ahu guzosie ike site n'ebe Chineke nọ, Chineke nēme kwa ngwa ime ya.

³³ Ma ufu a, ka Fero leputa nwoke nwere nghota, nke ma-kwa-ra ihe, ka o do kwa ya onye-isi ala Ijipt nile.

³⁴ Ka Fero me nka, me kwa ka ndi-nlekota ala nka, ka o were kwa otù uzọ n'uzọ ise nke ala Ijipt n'arọ asa ahu anēriju afọ.

³⁵ Ka ha chikota kwa ihe-oriri nile nke ezi arọ ndia nke nābia, ka ha kwakoba kwa ọka n'okpuru aka Fero ibu ihe-oriri n'obodo Ijipt nile, ka ha debe kwa ya.

³⁶ Ihe-oriri ahu gābu ihe agēdebere ala nka rue arọ asa nke oké unwu ahu nke gādi n'ala Ijipt; ka ewe ghara ibipu ala nka n'oké unwu ahu.

³⁷ Ihe ahu di nma n'anya Fero, na n'anya ndi-orù-ya nile.

³⁸ Fero we si ndi-orù-ya, Àyi gāchota madu dika onye a, bú nwoke nke mọ Chineke di nime ya?

³⁹ Fero we si Josef, Ebe Chineke meworo gi ka i mara ihe a nile, o dighi onye nwere nghota, nke ma-kwa-ra ihe, dika gi:

⁴⁰ gi onwe-gi gābu onye-isi ulom, o bu kwa n'okwu onu-gi ka ndim nile gēdo onwe-ha n'usoro: nání n'ochē-eze ka m'gādi uku kari gi,

⁴¹ Fero we si Josef, Le, edowom i onye-isi ala Ijipt nile.

⁴² Fero we bupu nba-aka-akàrà n'aka-ya, baye ya n'aka Josef, yibe ya uwe nke ezi ákwà ọcha, tukwasi iyaḅa ọla-edo n'olu-ya,

⁴³ me ka o were uḅo-ala nke-abua o nwere nāga-ghari; ha we kpọ nkpu n'iru ya, si, Bụ

ikpere n'ala: o we do ya onye-isi ala Ijipt nile.

⁴⁴ Fero we si Josef, Mu onwem bu Fero, asi kwa na i noghi ya ọ dighi onye ọ bula gēweli aka-ya ma-ọbu ukwu-ya n'ala Ijipt nile.

⁴⁵ Fero we kpọ aha Josef Zafenat-pania; o nye ya Asenat, bú nwa-nwayi Poti-fera onye-nchu-àjà nke On, na nwunye. Josef we pua jeghari n'ala Ijipt.

⁴⁶ Josef ịara orú arọ na iri m̀be o guzoro n'iru Fero eze Ijipt. Josef we si n'iru Fero pua, gabiga n'ala Ijipt nile.

⁴⁷ N'arọ asa ahu nke anēriju afọ ala we nēme nri ri nne.

⁴⁸ O we chikọta ihe-oriri nile nke arọ asa ahu nke di n'ala Ijipt, tiye ihe-oriri ahu n'obodo nile: ihe-oriri nke ubi nke obodo ọ bula nke di ya gburugburu ka o tiyere n'etiti ya.

⁴⁹ Josef we kwakọba ọka dika ájá nke oké osimiri, nēme ka ọ ba uba nke-uku, rue m̀be ọ rapuru igu ya ọnu; n'ihì na ọ dighi nguta.

⁵⁰ Amuru umu-ndikom abua nye Josef tutu arọ oké unwu abia, ndi Asenat nwa-nwayi Poti-fera, bú onye-nchu-àjà nke On, muru nye ya.

⁵¹ Josef we kpọ aha ọkpara-ya Manase: si, N'ihì na Chineke emewom ka m'chezọ ndọbu nile m'dọburu onwem n'ọlu na ulo nile nke nnam.

⁵² Aha nke-abua ka ọ kpọrọ Efraim: si, N'ihì na Chineke emewom ka m'mua ọm̀m̀m̀ n'ala ewedaram ala.

⁵³ Arọ asa ahu nke nriju-afọ, nke di n'ala Ijipt, we gwu.

⁵⁴ Arọ asa ahu nke oké unwu we malite ibia, dika Josef siri; oké unwu we di n'ala nile; ma nri di n'ala Ijipt nile.

⁵⁵ Agu we nāgu ala Ijipt nile, ndi ala ahu we tikue Fero inye ha nri: Fero we si ndi Ijipt nile, Jekurunu Josef, ihe ọ si unu me, menu ya.

⁵⁶ Oké unwu ahu we dikwasi n'elu uwa nile: Josef we meghe ebe nile nke ọka di nime ha, ọ we re ọka nye ndi Ijipt; oké unwu ahu we sie ike n'ala Ijipt.

⁵⁷ Ma uwa nile biaruru Ijipt, biakute Josef, izuru ọka; n'ihì na oké unwu ahu siri ike n'uwa nile.

ISI 42

Jekob we hu na ọka di n'Ijipt, Jekob we si umu-ya ndikom, N'ihì gini ka unu nēlerita onwe-unu anya?

² Ọ si kwa, Le, anuwom na ọka di n'Ijipt: ridanu n'ebe ahu, si n'ebe ahu zutara ayi; ka ayi we di ndu, ghara inwu anwu.

³ Umu-nne Josef iri we rida isi n'Ijipt zuta ọka.

⁴ Ma Benjamin, bú nwa-nne Josef, ka Jekob nēzigaghi ka ya na umu-nne-ya yikọ je; n'ihì na ọ siri, Ka ajọ ihe we ghara idakwasi ya.

⁵ Umu Israel we bia izuru ọka n'etiti ndi nābia: n'ihì na oké unwu ahu di n'ala Kenean.

⁶ Ma Josef, ya onwe-ya bu onye-isi ala ahu: ya onwe-ya bu onye nēre ọka nye ndi ala ahu nile: umu-nne Josef we bia, kpọ isi ala nye ya, kpuchie iru-ha n'ala.

⁷ Josef we hu umu-nne-ya, ọ mata ha, ma ọ mere onwe-ya dika onye ala ọzọ n'ebe ha nọ, ọ we kpayere ha uka ike, si ha, Òle ebe unu si bia? Ha si, Site n'ala Kenean izuru ihe-oriri.

⁸ Josef we mata umu-nne-ya, ma ha onwe-ha amataghi ya.

⁹ Josef we cheta nrọ abua ahu nke ọ rọrọ bayere ha, ọ si ha, Ndi-nledo ka unu bu; ihu ọbụba-ọtọ ala ka unu biaworo.

¹⁰ Ha si ya, É-è, onye-nwem, kama ndi-orù-gi abiawo izuru ihe-oriri.

- 11** Ayi nile, umu otù nwoke ka ayi bu, ndi ziri ezi ka ayi bu, ndi-orù-gi abughi ndi-nledo.
- 12** Ọ si ha, É-è, kama ọ bu ọbụba-ọtọ ala ka unu biaworo ihu.
- 13** Ha si, Ayi onwe-ayi ndi-orù-gi bu umu-nne iri na abua, umu nke otù nwoke n'ala Kenean; ma, le, nke-ntà di n'aka nna-ayi ta, ma otù nke ọduru anọghị ndu.
- 14** Josef we si ha, Nke ahu bu ihe m'gwara unu, si, Ndi-nledo ka unu bu:
- 15** nime nka ka agānwaputa unu: Fero di ndu! unu agaghi-esi n'ebe a pua ma-ọli, ma ọ buru na nwa-nne-unu nke-ntà abiaghi n'ebe a.
- 16** Ziganu otù nime unu, ya kute nwa-nne-unu; ma unu onwe-unu, ka eke unu aḅu, ka ewe nwaputa okwu nile unu, ma ezi-okwu di nime unu: ma ọ buru na ọ dighi otú a, Fero di ndu! ndi-nledo ka unu bu n'ezie.
- 17** Ọ we chikọta ha tiye n'ebe anēdebe ndi-nkpọrọ ubọchi atọ.
- 18** Josef we si ha n'ubọchi nke-atọ, Menu nka, di-kwa-nu ndu; n'ihì na Chineke ka mu onwem nātu egwu:
- 19** ọ buru na ndi ziri ezi ka unu bu, ka eke otù nwa-nne-unu aḅu n'ulo ebe anēdebe unu; ma unu onwe-unu, jenu, burunu ọka la n'ihì oké unwu nke ulo-unu:
- 20** ma nwa-nne-unu nke-ntà ka unu gēme ka ọ biakutem; agēgosi kwa na okwu nile unu bu ezi-okwu, unu agaghi-anwu kwa. Ha we me otú a.
- 21** Ha we sirita onwe-ha, N'ezie ndi ikpe maworo bayere nwa-nne-ayi ka ayi bu, n'ihì na ayi huru nkpaḅu nke nkpuru-obi-ya, mḅe ọ nāriọ ayi aririọ-amara, ma ayi anughi; n'ihì ya ka nkpaḅu a biakwasiworo ayi.
- 22** Reuben we za ha, si, Agwaghi m unu okwu, si, Unu emehiela megide nwa ahu; ma unu anughi? ọzọ kwa, ọbara-ya, le, anājuta ya.
- 23** Ma ha onwe-ha amaghi na Josef nānu ihe ha nēkwu; n'ihì na onye-nsughari nọ n'etiti ha.
- 24** O we si n'ebe ha nọ chighari onwe-ya, kwa, ákwá; o we laghachikute ha, gwa ha okwu, si n'etiti kuru Simeon, ke ya aḅu n'iru anya-ha.
- 25** Josef we nye iwu, ha we kpojue ihe nile ha n'ọka, o nye kwa iwu inyeghachi ego-ha, nke onye ọ bula n'akpa-ya, na inye ha ihe ha gēri n'uzọ: ewe mere ha otú a.
- 26** Ha were ọka-ha bo inyinya-ibu-ha, si n'ebe ahu la.
- 27** Otù nime ha we meghe akpa-ya inye inyinya-ibu-ya nri-anu-ulo n'ebe inọ ọnọdu-abali, ọ we hu ego-ya; ma, le, ego ahu di n'ọnu akpa-ya.
- 28** Ọ si umu-nne-ya, Enyeghachiwo egom; ọzọ kwa, le, ọ di n'akpam: obi-ha we fepu, ha we nāmarita jijiji n'etiti onwe-ha, si, Gini bu nka Chineke meworo ayi?
- 29** Ha we biakute Jakob nna-ha, rue ala Kenean, gosi ya ihe nile dakwasiri ha; si,
- 30** Nwoke ahu, bú onye-nwe ala ahu, kpayere ayi uka ike, tiye ayi n'ebe anēdebe ndi-nkpọrọ dika ndi-nledo ala.
- 31** Ayi we si ya, Ndi ziri ezi ka ayi bu, ayi abughi ndi-nledo:
- 32** umu-nne iri na abua ka ayi bu, umu nke nna-ayi; otù anọghị ndu, nke-ntà di kwa n'aka nna-ayi taa n'ala Kenean.
- 33** Nwoke ahu, bú onye-nwe ala ahu, we si ayi, Nime nka ka m'gāmara na ndi ziri ezi ka unu bu: kwenu ka otù nwa-nne-unu nọdu n'akam, ma werenu ọka n'ihì oké unwu nke ulo-unu, la:
- 34** ma menu ka nwa-nne-unu nke-ntà biakute m: ka m'mara kwa na ọ dighi ndi-nledo unu bu, kama unu bu ndi ziri ezi: nwa-nne-unu ka m'gēnye unu, ọ bu kwa n'ala nka ka unu gāzu ahia.
- 35** O rue na, mḅe ha nāwupu ihe di n'akpa-ha, le, ngwungwu ego nwoke ọ bula di n'akpa-

ya: ha we hu ngwugwu ego-ha, ha onwe-ha na nna-ha, ha we tua egwu.

³⁶ Jakob nna-ha we si ha, Mu ka unu ɓabaworo aka umu: Josef anɔghi ndu, Simeon anɔghi kwa ndu, ɔ bu kwa Benjamin ka unu gɛkuru: mu ka ihe ndia nile biakwasiworo.

³⁷ Reuben we gwa nna-ya okwu, si, Umum ndikom abua ka i gɛme ka ha nwua, ma ɔ buru na emeghi m ka ɔ biakute gi: nye ya n'akam, mu onwem gɛme kwa ka ɔ laghachikute gi.

³⁸ ɔ si, Nwam agaghi-eso unu rida; n'ihia na nwa-nne-ya anwuwo, ya onwe-ya, nání ya, ɔdukware: asi na aɔ ihe adakwasi ya n'uzo nke unu nɛje na ya, unu gɛweda kwa isi-awom rue ala-mo na nwuta.

ISI 43

O ké unwu ahu we sie ike n'ala ahu.

² O rue, mɛ ha risiri ɔka nke ha siri n'Ijpt bute, na nna-ha siri ha, Jeghachinu, zutara ayi nwanti ihe-oriri.

³ Juda we gwa ya okwu, si, Nwoke ahu ɓasiri ayi àmà ike, si, Unu agaghi-ahu irum, ma ɔ buru na nwa-nne-unu esoghi unu bia.

⁴ ɔ buru na i nɛziga nwa-nne-ayi, ka ayi na ya we yiko je, ayi gārida, zutakwara gi ihe-oriri:

⁵ ma ɔ buru na i gaghi-eziga ya, ayi agaghi-arida: n'ihia na nwoke ahu siri ayi, Unu agaghi-ahu irum, ma ɔ buru na unu na nwa-nne-unu ayikoghi bia.

⁶ Israel we si, N'ihia gini ka unu mejorom, n'igosi nwoke ahu na unu nwere nwa-nne ɔzo?

⁷ Ha si, Nwoke ahu jusiri ajuju ike banyere ayi, banyekwara umu-nna-ayi, si, Nna-unu, ɔ no ndu uɓu a? ɔ di nwa-nne-ozo unu nwere? ayi we gosi ya dika okwu ndia si di: àyi gāmara n'ezie na ɔ gāsi, Menu ka nwa-nne-unu ridata?

⁸ Juda we si Israel nna-ya, Ziga nwa-okoro ahu ka mu na ya we yiko je, ayi gēbili kwa, je; ka ayi we di ndu, ghara inwu, ma ayi, ma gi, ma umu-ntakiri-ayi.

⁹ Mu onwem gānoro ya mbe; n'akam ka i gājuta ya: ɔ buru na emeghm ka ɔ biakute gi, ɔ buru kwa na akpotaghi m ya n'iru gi, emehiewokwam megide gi ubochi ndum nile:

¹⁰ n'ihia na asi na ayi anɔghi ɔdù, n'ezie ayi gālataworì uɓò abua ndia.

¹¹ Israel, bú nna-ha, we si ha, ɔ buru na ɔ di otú a uɓu a, menu nka; werenu ufodu nime ihe makarisiri mma nke ala nka n'ihe-unu, wedakwara nwoke ahu onyinye-inata-iru-oma, nwantì balm, na nwantì manu-añu, na uda di iche iche, na myrrh, na ákú, na almond:

¹² were-kwa-nu ego okpukpu abua n'aka-unu: ego kwa nke enyegha-chiri n'onu akpa-unu, weghachinu ya n'aka-unu; eleghi anya ohihie-anya ka ɔ bu:

¹³ kuru-kwa-nu nwa-nne-unu, bilie, jeghachikuru nwoke ahu:

¹⁴ Chineke Nke puru ime ihe nile, Ya nye kwa unu obi-ebere n'iru nwoke ahu, ka ɔ we zitere unu nwa-nne-unu nke-ozo na Benjamin. Ma mu onwem, ɔ buru na aɓabaram aka umu, aɓabawom aka umu.

¹⁵ Ndikom ahu we were onyinye-inata-iru-oma ahu, ɔ bu kwa okpukpu ego abua ka ha were n'aka-ha, na Benjamin; ha bilie, rida n'Ijpt, guzo n'iru Josef.

¹⁶ Josef we hu Benjamin n'etiti ha, ɔ si onye bu onye-isi ulo-ya, Me ka ndikom ahu bata n'ulo, gi ɓu kwa anu, dozie ihe; n'ihia na mu ka ndikom ahu gēso ri ihe n'etiti-ehihie.

¹⁷ Nwoke ahu we me dika Josef siri ya; nwoke ahu we me ka ndikom ahu bata n'ulo Josef.

¹⁸ Ndikom ahu we tua egwu, n'ihia na emere ka ha bata n'ulo Josef; ha si, ɔ bu n'ihia ego

ahu, nke enyeghachiri n'akpa-ayi na mmalite, ka anēme ka ayi onwe-ayi bata; ka ọ we chọ ayi okwu, dakwasi ayi, were ayi ibu ndi-orù, were kwa inyinya-ibu-ayi.

19 Ha we biakute nwoke ahu nso, nke bu onye-isi ulo Josef, ha gwa ya okwu n'ọnu-uzọ ulo ahu,

20 si, Biko, onye-nwem, ayi rida-tara n'ezie na nmalite izuru ihe-oriri:

21 o rue, m̀be ayi biara n'ebe inọ ọ̀nọdu-abali, na ayi meghere akpa-ayi, ma, le, ego onye ọ bula di n'ọnu akpa-ya, bú ego-ayi n'ọ̀tùtù-ya zuru okè; ayi ewe-ghachiwo ya n'aka-ayi.

22 Ọ di kwa ego ọ̀zọ ayi wedataworọ n'aka-ayi izuru ihe-oriri: ayi amaghi onye tiyere ego-ayi n'akpa-ayi.

23 Ọ si Udo diri unu, unu atula egwu: Chineke-unu, na Chineke nke nna-unu, enyewo unu àkù zoro ezo n'akpa-unu: ego-unu rurum aka. Ọ me ka Simeon pukute ha.

24 Nwoke ahu we me ka ndikom ahu bata n'ulo Josef, ọ nye ha miri, ha we sa ukwu-ha; ọ nye kwa inyinya-ibu nile ha nri-anu-ulo.

25 Ha we dozie onyinye-inata-iru-oma ahu rue ọ̀bibia Josef n'etiti-ehihie: n'ihì na ha nuru na ọ bu n'ebe ahu ka ha gèrì nri.

26 Josef we bata n'ulo-ya, ha we webatara ya onyinye-inata-iru-oma ahu nke di n'aka-ha nime ulo, kpọ isi ala nye ya.

27 Ọ jua ha ajuju bayere udo-ha, si, Ọ nọ n'udo, bú nna-unu, agadi ahu onye unu kwuru okwu bayere ya? Ọ nọ kwa ndu?

28 Ha si, Orù-gi, bú nna-ayi, nọ n'udo, ọ nọ kwa ndu. Ha we rube isi, kpọ isi ala.

29 Ọ welie anya-ya abua, hu Benjamin nwa-nne-ya, bú nwa nke nne-ya, ọ si Ọ bu nka bu nwa-nne-unu nke-ntà, onye unu gwaram okwu banyere ya? Ọ we si, Ka Chineke mere gi amara, nwam.

30 Josef we me ngwa; n'ihì na obi-ebere-ya nile di ọku n'aru nwa-nne-ya: ọ chọ ebe ọ gākwa ákwá; o we ba n'ime-ulo-ya, kwa ákwá n'ebe ahu.

31 Ọ sa iru-ya, puta, jisie onwe-ya ike, si, Dọkwasinu nri.

32 Ha we dọkwasiri ya nke ya iche, dọkwasikwara ha nke ha iche, dọkwasi-kwa-ra ndi Ijìpt nke ha iche, bú ndi ya na ha nērikọ ihe: n'ihì na ndi Ijìpt apughi isoro ndi-Hìbru rie nri; n'ihì na ihe-árú ka nke ahu buru ndi Ijìpt.

33 Ha we nọdu n'iru ya, ọkpara dika ọ̀nọdu-ọkpara-ya si di, nke-ntà kwa dika ọ̀nọdu-nke-ntà-ya si di; ibobo we nwurita ndikom ahu n'aru n'etiti ibe-ha.

34 Ewe si n'iru ya butere ha onyinye nri: ma onyinye nri Benjamin kariri onyinye nri ha nile ùbọ ise. Ha we so ya ñu ihe-ọ̀nụ̀nụ, we ñujue afo.

ISI 44

Q we nye onye bu onye-isi ulo-ya iwu, si, Kpojue akpa ndikom ahu n'ihe-oriri, otú ha puru ibu, tinye kwa ego onye ọ bula n'ọnu akpa-ya.

2 Tiye kwa ọkwam, bú ọkwa ọla-ọcha, n'ọnu akpa onye nke-ntà, ya na ego ọka-ya. Ọ we me dika okwu Josef si di, nke o kwuru.

3 M̀be ìhè ututu putara, ewe zilaga ndikom ahu, ha na inyinya-ibu-ha.

4 Ndi ahu siri n'obodo pua, ha erughi n'ebe di anya, ma Josef siri onye bu onye-isi ulo-ya, Bilie, chua ndikom ahu; m̀be i ruru ha aru i gāsì ha, N'ihì gini ka unu were ihe ọjọ kwughachi n'ọ̀nọdu ezi ihe?

5 Ọ bughi nka bu ihe onye-nwem ji ańu ihe-ọ̀nụ̀nụ, ya onwe-ya ji kwa ya ariba ama n'ezie? unu emewo ihe ọjọ n'ihe nke unu mere.

- ⁶ Ọ we rue ha aru, gwa ha okwu ndia.
- ⁷ Ha si ya, N'ìhi gini ka onye-nwem nēkwu okwu dika okwu ndia? Ya buru ndi-orú-gi ihe-árú ime ihe dika ihe a.
- ⁸ Le, ego nke ayi hutara n'ọnu akpa-ayi, ayi si n'ala Kenean weghachiri gi ya: àyi gēsi kwa aña si n'ulo onye-nwe-gi zuru ọla-ọcha ma-ọbu ọla-edo?
- ⁹ Onye ọ bula n'etiti ndi-orù-gi agāchọta ya n'aka-ya, ya nwua, ọzọ kwa, ayi onwe-ayi gāghọrọ onye-nwem ndi-orù.
- ¹⁰ Ọ si, Uḅu a kwa, dika okwu nile unu si di, otú a ka ọ gādi: onye agāchọta ya n'aka-ya gāburum orù; ma unu onwe-unu gābu ndi puru ya.
- ¹¹ Ha we me ngwa, weda akpa-ha, onye ọ bula akpa nke ya, ha meghe akpa-ha, onye ọ bula akpa nke ya.
- ¹² Ọ we chọsie ike, n'okenye ka ọ malitere, ọ bu kwa na nke-ntà ka ọ chọbiri: ewe chọta ọkwa ahu n'akpa Benjamin.
- ¹³ Ha we dọwa uwe-nbokwasi-ha, onye ọ bula o bo inyinya-ibu-ya ibu, ha we laghachi n'obodo.
- ¹⁴ Juda na umu-nne-ya we ba n'ulo Josef; ma ya onwe-ya nọ kwa n'ebe ahu rue mḅe ahu: ha we da n'ala n'iru ya.
- ¹⁵ Josef we si ha, Òmume gini bu nka nke unu meworo? ùnu amaghi na nwoke nke di kam nāriba ama n'ezie?
- ¹⁶ Juda we si, Gini ka ayi gāsi onye-nwem? gini ka ayi gēkwu? àyi gēsi kwa aña gu onwe-ayi na ndi ezi omume? Chineke achọputawo ajọ omume ndi-orù-gi: le, ayi aghọworo onye-nwem ndi-orù, ma ayi onwe-ayi ma onye ahu nke achọta-woro ọkwa ahu n'aka-ya.
- ¹⁷ Ọ si, Ya burum ihe-árú ime nka: nwoke ahu achọtaworo ọkwa ahu n'aka-ya, ọnye ahu gāghọrọm orù; ma unu onwe-unu, rigo-kurunu nna-unu n'udo.
- ¹⁸ Juda we biakute ya nso, si, Biko, onye-nwe m, biko, ka orù-gi kwue okwu na nti onye-nwe m, iwe-gi adi-kwa-la ọku n'aru orù-gi: n'ìhi na otú i di, otú ahu ka Fero di kwa.
- ¹⁹ Onye-nwem juru ndi-orù-ya, si, Ùnu nwere nna ma-ọbu nwa-nne?
- ²⁰ Ayi we si onye-nwem, Ayi nwere nna, bú agadi, na otù nwa agadi-ya, bú onye ntà; nwa-nne-ya anwuruwo kwa, ọ we fọdu nwata ahu nání ya nye nne-ya, nna-ya hukwara ya n'anya.
- ²¹ I we si ndi-orù-gi, Me ka ọ ridakutem, ka m'we tukwasi anyam n'aru ya.
- ²² Ayi we si onye-nwem, Nwa-okoro ahu apughi irapu nna-ya: asi kwa na ọ rapu nna-ya, nna-ya gānwu.
- ²³ I we si ndi-orù-gi, Ọ buru na nwa-nne-unu nke-ntà esoghi unu ridata, unu agaghi-ahu irum ọzọ ma-ọli.
- ²⁴ O rue, mḅe ayi rigokuru orù-gi, bú nnam, na ayi gosiri ya okwu nile nke onye-nwem.
- ²⁵ Nna-ayi we si, Jeghachinu, zutara ayi nwantí ihe-oriri.
- ²⁶ Ayi we si, Ayi apughi irida: ọ buru na nwa-nne-ayi nke-ntà eso ayi je, ayi gārida kwa; n'ìhi na ayi apughi ihu iru nwoke ahu, ma ọ buru na nwa-nne-ayi nke-ntà esoghi ayi je.
- ²⁷ Orù-gi, bú nnam, we si ayi, Unu onwe-unu mara na umu-ndikom abua ka nwunyem muru nyem:
- ²⁸ otù nime ha we si n'ebe m'nọ pua, m'we si, N'ezie anu-ọhia adọbusiwo ya; ahughi-kwam ya rue uḅu a:
- ²⁹ ma ọ buru na unu ekupu kwa nka n'irum, ajọ ihe adakwasi kwa ya, unu gēweda isi-awọm rue ala-mọ n'ìhe ọjọ.
- ³⁰ Ma uḅu a, mḅe m'gābiakute orù-gi, bú nnam, ma nwa-okoro ahu esoghi ayi bia; ebe

ekekọtara nkpuru-obi-ya na nkpuru-obi nwa-okoro ahu;

³¹ o gēru kwa, m̀be ọ huru na nwa-okoro ahu esoghi ayi bia, na ọ gānwu: ndi-orù-gi gēweda kwa isi-awọ orù-gi, bú nna-ayi, rue ala-mọ na nwuta.

³² N'ihì na orù-gi nọrọ nwa-okoro ahu mbe n'ebe nnam nọ, si, Ọ buru na emeghm ka ọ biakute gi, eme-hiewokwam megide nnam ubochi ndum nile.

³³ Ma uụ a, biko, ka orù-gi nọdu n'ọnọdu nwa-okoro a iburu onye-nwem orù; ma ka nwa-okoro a soro umu-nne-ya rigo.

³⁴ N'ihì na m'gesi aña rigokuru nnam, ma nwa-okoro a esoghm rigo? ka m'we ghara ilekwasi ihe ọjọ ahu anya nke gāchọta nnam.

ISI 45

Ma Josef apughi ijisi onwe-ya ike n'iru ndi nile guzoworo onwe-ha n'akuku ya; o we kpọ òkù, si, Me ka madu ọ bula si n'ebe m'nọ pua. Ọ dighi kwa onye ọ bula guzoro n'ebe ọ nọ, m̀be Josef mere ka umu-nne-ya mara ya.

² Ọ we welie olu-ya n'ikwa-ákwá: ndi Ijpt we nu, ulo Fero nukwara.

³ Josef we si umu-nne-ya, Mu onwem bu Josef; nnam, ọ nọ ndu uụ a? Ma umu-nne-ya apughi iza ya; n'ihì na ha mara jijiji n'iru ya.

⁴ Josef we si umu-nne-ya, Biko, biakutenum nso. Ha we bia nso. Ọ si, Mu onwem bu Josef nwa-nne-unu, onye unu rere je n'Ijpt.

⁵ Ma uụ a ya ewutala unu, ya abu-kwa-la ihe iwe iwe di ọku n'anya-unu, na unu rerem bia n'ebe a: n'ihì na ọ bu idebe ndu ka Chineke zìrim ga n'iru unu.

⁶ N'ihì na arọ abua ndia ka oké unwu a di n'etiti ala: arọ ise fọdu-kwa-ra nke ilu-ọlu-ubi na owuwe-ihe-ubi nāgaghi-adi.

⁷ Chineke we zìem ga n'iru unu idoro unu n'uwa ndi fọduru, na idebere unu ndu ka unu buru oké ndi ọapuru aọapu.

⁸ Uụ a kwa, Ọ bughì unu onwe-unu ziterem n'ebe a, kama Chineke: O we mem ka m'ghọrọ Fero nna, na onye-nwe ulo-ya nile, na onye nāchi ala Ijpt nile.

⁹ Menu ngwa, rigokuru nnam, si ya, Otú a ka nwa-gi Josef siri, Chineke, emewom ka m'ghọ onye-nwe Ijpt nile: ridakutem, atula ujo:

¹⁰ i gēbi n'ala Goshen, nọkwam nso, gi onwe-gi, na umu-gi, na umu umu-gi, na ìgwè ewu na aturu-gi, na ìgwè ehi-gi, na ndi nile i nwere:

¹¹ m'gāzù kwa gi n'ebe ahu; n'ihì na arọ ise nke oké unwu fọduru; ka ewe ghara inapu gi ihe nile, gi onwe-gi, na ulo-gi, na ndi nile i nwere.

¹² Ma, le, anya-unu na anya nwa-nnem, bú Benjamin, nāhu na ọ bu ọnum nāgwa unu okwu.

¹³ Unu gēgosi kwa nnam nsọpurum nile n'Ijpt, na ihe nile nke unu huworo; unu gēme kwa ngwa me ka nnam ridata n'ebe a.

¹⁴ Ọ we dakwasi Benjamin, bú nwa-nne-ya, n'olu, kwa ákwá; Benjamin kwa-kwa-ra ákwá n'olu-ya.

¹⁵ Ọ we sutu umu-nne-ya nile ọnu, kwakwasi ha ákwá: emesia umu-nne-ya kpayere ya uka.

¹⁶ Ewe nu ùdé-ya n'ulo Fero, si, Umu-nne Josef abiawo: ọ di nma n'anya Fero, na n'anya ndi-orù-ya.

¹⁷ Fero we si Josef, Si umu-nne-gi, Menu nka; bonu anumanu-unu ibu, la, ba n'ala Kenean;

- ¹⁸ chiri-kwa-nu nna-unu na ulo-unu, biakutem: ka m'nye kwa unu ezi ihe nke ala Ijpt, unu gēri kwa urù ala nka.
- ¹⁹ Ma gi onwe-gi ka enyeworo iwu, menu nka; sinu n'ala Ijpt chiri uḅọ-ala n'ihì umu-ntakiri-unu, na n'ihì nwunye nile unu, kuru-kwa-nu nna-unu, bia.
- ²⁰ Anya-unu adi-kwa-la n'ihè-unu; n'ihì na ezi ihe nke ala Ijpt nile, ọ bu unu nwe ya.
- ²¹ Umu Israel we me otú a: Josef we nye ha uḅọ-ala n'okwu-ọnu Fero, o nye kwa ha ihe ha gēri n'uzọ.
- ²² Ha nile n'otù ka o nyere uwe-nḅokwasi nḅanwe; ma o nyere Benjamin ọgu nkpuru-ego ọla-ọcha iri na ọgu ise na uwe-nḅokwasi nḅanwe ise.
- ²³ O ziga-kwa-ra nna-ya otú a; inyinya-ibu iri nēbu ufodu n'ezi ihe nke Ijpt, na nne-inyinya-ibu iri nēbu ọka na achicha na nri nna-ya gēri n'uzọ.
- ²⁴ Ọ we zilaga umu-nne-ya, ha la: ọ si ha, Unu esela okwu n'uzọ.
- ²⁵ Ha si n'Ijpt rigo, ba n'ala Kenean, biakute Jakob nna-ha.
- ²⁶ Ha gosi ya, si, Josef nọ ndu uḅu a, ha gosi kwa ya na ọ bu ya nāchi ala Ijpt nile. Obi-ya we ɓafue, n'ihì na ọ kweghi ha.
- ²⁷ Ha we gwa ya okwu Josef nile nke ọ gwara ha: mḅe ọ huru uḅọ-ala nile nke Josef ziri ibute ya, mọ nke Jakob, bú nna-ha, we di ndu:
- ²⁸ Israel we si, O zuwo; Josef, bú nwam, nọ ndu uḅu a: ka m'je, hu ya anya tutu mu anwua.

ISI 46

Israel we bulie ije, ya na ndi nile o nwere, ọ biarue Bia-sheba, chuara Chineke nke nna-ya Aisak aja.

- ² Chineke we gwa Israel okwu n'ọhù nke abali, si, Jakob, Jakob. Ọ si Lekwam.
- ³ Ọ si, Mu onwem bu Chineke, bú Chineke nke nna-gi: atula egwu irida n'Ijpt; n'ihì na mba uku ka M'gēme gi ka i ghọ n'ebe ahu.
- ⁴ Mu onwem gēso gi rida n'Ijpt; ọ bu kwa Mu onwem gēme ka i rigota kwa n'ezie: Josef gātukwasi kwa aka-ya n'anya-gi abua.
- ⁵ Jakob we si na Bia-sheba bilie: umu Israel we buru Jakob, bú nna-ha, na umu-ntakiri-ha, na nwunye nile ha, n'uḅọ-ala nke Fero zitereri ibu ya.
- ⁶ Ha chiri anu-ulo-ha, na àkù-ha, bú nke ha kpatarari n'ala Kenean, bata n'Ijpt, bú Jakob na nkpuru-ya nile tiyere onwe-ya:
- ⁷ ya na umu-ya ndikom, na umu-ndikom nke umu-ya ndikom, umu-ya ndinyom, na umu-ndinyom nke umu-ya ndikom, ọ bu nkpuru-ya nile ka o mere ka ha so ya bata n'Ijpt.
- ⁸ Ma ndia bu aha umu Israel, ndi batara n'Ijpt, Jakob na umu-ya ndikom: ọkpara Jakob, bú Reuben.
- ⁹ Umu-ndikom Reuben; Hanok, na Palu, na Hezron, na Kami.
- ¹⁰ Umu-ndikom Simeon; Jemuel, na Jamin, na Ohad, na Jakin, na Zoba, na Shaul, bú nwa nke nwayi Kenean ahu.
- ¹¹ Umu-ndikom Livai; Giashon, na Kohat, na Merari.
- ¹² Umu-ndikom Juda; Ia, na Onan, na Shila, na Perez, na Zera: ma Ia na Onan nwuru n'ala Kenean. Umu-ndikom Perez bu kwa Hezron, na Hamul.
- ¹³ Umu-ndikom Isaka; Tola, na Puva, na Job, na Shimron.
- ¹⁴ Umu-ndikom Zebulun: Sered, na Ilon, na Jahleel.

- ¹⁵ Ndia bu umu-ndikom Lia, nke ọ muru nye Jakob nime Padan-eram, ha na Daina, bú nwa-ya nwayi nkpuru-obi nile nke umu-ya ndikom na umu-ya ndinyom bu orú na iri na atọ.
- ¹⁶ Umu-ndikom Gad; Zifyon, na Hagi, na Shuni, na Ezbon, na Iri, na Arodi, na Areli.
- ¹⁷ Umu-ndikom Asha; Imna, na Ishva, na Ishvi, na Beria, na Sera, bú nwa-nne-ha nwayi: umu-ndikom Beria kwa; Heba na Malkiel.
- ¹⁸ Ndia bu umu-ndikom Zilpa, onye Leban nyere Lia nwa-ya nwayi, ọ we muara Jakob ndia, bú nkpurui-obi iri na isi.
- ¹⁹ Umu-ndikom Rechel, bú nwunye Jakob; Josef na Benjamin.
- ²⁰ Ewe muara Josef n'ala Ijpt Manase na Efraim, ndi Asenat, bú nwa-nwayi Poti-fera onye-nchu-àjà nke On, muru nye ya.
- ²¹ Umu-ndikom Benjamin; Bela na Beka, na Ashbil, na Gira, na Neaman, na Ihi, na Rosh, na Mupim, na Hupim, na Ad.
- ²² Ndia bu umu-ndikom Rechel, ndi amuru nye Jakob: nkpuru-obi nile di iri na anọ.
- ²³ Umu-ndikom Dan; Hushim.
- ²⁴ Umu-ndikom Naftali; Jahzeel, na Guni, na Jiza, na Shilem.
- ²⁵ Ndia bu umu-ndikom Bilha, onye Leban nyere Rechel nwa-ya nwayi, ọ we muara Jakob ndia: nkpuru-obi nile di asa.
- ²⁶ Nkpuru-obi nile Jakob nwere ndi batara n'Ijpt, ndi siri n'úkwù-ya puta, nāgughi nwunye nile nke umu Jakob, nkpuru-obi nile di ọgu atọ na isi;
- ²⁷ umu-ndikom Josef, ndi amuru nye ya n'Ijpt, di kwa nkpuru-obi abua; nkpuru-obi nile nke ulo Jakob, ndi nābata n'Ijpt, di ọgu atọ na iri.
- ²⁸ Ma ọ bu Juda ka o zigara n'iru ya jekuru Josef, igosi ya uzọ n'iru ya rue Goshen; ha we bata n'ala Goshen
- ²⁹ Josef we dozie uño-ala-ya, rigorue Goshen izute Israel, bú nna-ya; ọ me ka ọ hu ya anya, ọ we dakwasi ya n'olu, kwa ákwá n'olu-ya mbe di anya.
- ³⁰ Israel we si Josef, Ka m'nwua uño a, mbe m'husiri iru-gi, na i nọ ndu rue uño a.
- ³¹ Josef we si umu-nne-ya, si kwa ulo nna-ya, M'gārigo, gosi Fero, si ya, Umu-nnem na ulo nnam, ndi nọ n'ala Kenean, abiakutewom;
- ³² ma ndikom ahu bu ndi-ọzùzù ìgwè ewu na aturu, n'ihì na ndi ọlu-ha bu iche anu-ulo ka ha bu-woro; ọ bu kwa ìgwè ewu na aturu-ha na ìgwè ehi-ha, na ihe nile ha nwere, ka ha chitaworo.
- ³³ Ma o gēru, mbe Fero gākpọ unu, si kwa, Gini bu ọlu unu nālu?
- ³⁴ na unu gāsì, Ndi ọlu-ayi bu iche anu-ulo ka ndi orù-gi buworo site na mbe ayi di na nwata we rue uño a, ma ayi onwe-ayi, ma nna-ayi-hà: ka unu we biri n'ala Goshen; n'ihì na onye ọ bula nāzù ìgwè ewu na aturu bu ihe-árú n'anya ndi Ijpt.

ISI 47

Josef we ba, gosi Fero, si, Nnam na umu-nnem, na ìgwè ewu na aturu-ha, na ìgwè ehi-ha, na ihe nile ha nwere, esiwo n'ala Kenean bia; ma, le, ha nọ n'ala Goshen.

² O we si n'etiti umu-nne-ya nile chiri ndikom ise, guzo ha n'iru Fero.

³ Fero we si umu-nne-ya, Gini bu ọlu unu nālu? Ha si Fero, Ndi-ọzùzù ìgwè ewu na aturu ka ndi-orù-gi bu, ma ayi onwe-ayi, ma nna-ayi-hà.

⁴ Ha we si Fero, Inọ dika ọbịa n'ala nka ka ayi biaworo; n'ihì na ọ dighi ihe eji azù ìgwè ewu na aturu ahu nke ndi-orù-gi nwere; n'ihì na oké unwu a di arọ n'ala Kenean: uño a kwa, biko, ka ndi-orù-gi biri n'ala Goshen.

- ⁵ Fero we gwa Josef okwu, si, Nna-gi na umu-nne-gi abiakutewo gi:
- ⁶ ala Ijipt, n'iru gi ka ọ di; me ka nna-gi na umu-nne-gi biri n'ebe kachasi nma nke ala nka; ha gēbiri n'ala Goshen: ọ buru kwa na i mara, si, na ndi-dìnkpa dí n'etiti ha, i gēdo kwa ha ndi-isi anu-ulo m'nwere.
- ⁷ Josef we me ka Jakob nna-ya bata, o guzo ya n'iru Fero: Jakob we gōzie Fero.
- ⁸ Fero we si Jakob, Ùbọchi arọ ndu-gi di ole?
- ⁹ Jakob we si Fero, Ubọchi arọ nke ọnọdu-ọbiam nile di ọgu arọ isi na iri: ha di ole-na-ole, jọ kwa njọ, bú ubọchi arọ ndum, ha erughi kwa ubọchi arọ ndu nke nnam-hà n'ubọchi ọnọdu-ọbia-ha.
- ¹⁰ Jakob we gōzie Fero, si n'iru Fero pua.
- ¹¹ Josef we me ka nna-ya na umu-nne-ya biri n'ala, ọ nye kwa ha ihe-onwunwe n'ala Ijipt, n'ebe kachasi nma nke ala ahu, n'ala Rameses, dika Fero nyere iwu.
- ¹² Josef were nri zùà nna-ya, na umunne ya, na ulo nile nke nna-ya, dika ọnu-ọgugu nke umu-ntakiri si di.
- ¹³ Nri adighi n'ala ahu nile; n'ihì na oké unwu ahu di arọ nke-uku, ala Ijipt na ala Kenean we nāda mbà n'ihì oké unwu ahu.
- ¹⁴ Josef we chikọta ego nile anāchọta n'ala Ijipt, na n'ala Kenean, n'ọnọdu ọka ndi ahu nāzu: Josef we chita ego ahu n'ulo Fero.
- ¹⁵ Ego we gwu-chapu n'ala Ijipt, na n'ala Kenean, ndi Ijipt nile we biakute Josef, si, Nye ayi nri, n'ihì gini ka ayi nānwu n'iru gi? n'ihì na ego agwuwo.
- ¹⁶ Josef we si, Nyenu anu-ulo-unu; ka m'nye kwa unu nri n'ọnọdu anu-ulo-unu, ma ọ buru na ego agwu.
- ¹⁷ Ha we chiri anu-ulo-ha biakute Josef: Josef we nye ha nri n'ọnọdu inyinya-ha, na n'ọnọdu anu-ulo-ha, bú ìgwè ewu na aturu, na n'ọnọdu anu-ulo-ha, bú ìgwè ehi, na n'ọnọdu inyinya-ibu-ha, we were nri nāzù ha n'arọ ahu n'ọnọdu anu-ulo-ha nile.
- ¹⁸ Arọ ahu we gwu, ha we bia-kute ya n'arọ nke-abua, si ya, Ayi agaghi-ezonari onye-nwem, na ọ buru na ego agwusia, ọ buru kwa na onye-nwem nwere anu-ulo, bú anumanu-ayi, ọ dighi ihe fọduru n'iru onye-nwem, ma-ọbughi aru-ayi na ala-ayi:
- ¹⁹ n'ihì gini ka ayi nānwu n'anya-gi, ma ayi, ma ala-ayi? zuru ayi na ala-ayi n'ọnọdu nri, ayi onwe-ayi na ala-ayi gāghọ-kwa-ra Fero ndi-orù: gi nye kwa ayi nkpuru-ọghigha, ka ayi we di ndu, ghara inwu anwu, ka ala we ghara kwa itọbọrọ n'efù.
- ²⁰ Josef we zutara Fero ala Ijipt nile; n'ihì na ndi Ijipt rere ọhia-ha, onye ọ bula ọ re nke ya, n'ihì na oké unwu ahu siri ike n'aru ha: ala ahu we ghọ ihe Fero nwere.
- ²¹ Ma ndi ahu, ọ mere ka ha gabiga ba n'obodo nile site n'otu nsọtụ okè-ala Ijipt rue nsọtụ-ya ọzọ.
- ²² Nání ala ndi-nchu-àjà ka ọ nāzu-tagh: n'ihì na ndi-nchu-àjà nwere òkè nri sitere n'ebe Fero nọ, ha ri-kwa-ra òkè-nri-ha nke Fero nyere ha; n'ihì nka ha ereghi ala-ha.
- ²³ Josef we si ndi ahu, Le, azutawom unu na ala-unu nye Fero ta: le, unu gēnwe nkpuru-ọghigha, unu gāgha kwa nkpuru n'ala.
- ²⁴ O gēru kwa, n'omume-ya, na unu gēnye Fero ọtù uzọ n'uzọ ise, uzọ anọ aburu kwa ihe unu nwere, ibu nkpuru-ọghigha nke ubi, na ibu ihe-oriri-unu, na iburu ndi nọ n'ulo-unu ihe-oriri, na iburu umu ntakiri-unu ihe-oriri.
- ²⁵ Ha si, I debewo ayi ndu: ka ayi huta amara n'iru onye-nwem, ayi gāghọrọ Fero ndi-orù.
- ²⁶ Josef we me ya ka ọ buru ukpuru bayere ala nke Ijipt rue ta, na Fero gēnwe otù uzọ n'uzọ ise; nání ala ndi-nchu-àjà nwere ichè nāghọghì ihe Fero nwere.
- ²⁷ Israel we biri n'ala Ijipt, n'ala Goshen; ha we nwe ihe-onwunwe nime ya, mu kwa

omùmù, ba uba nke-uku.

28 Jakob we di ndu n'ala Ijpt arọ iri na asa: ubochi Jakob, bú arọ ndu-ya, we di ọgu arọ asa na asa.

29 Ubochi Israel gānwu we rue nso: ọ kpọ nwa-ya Josef, si ya, Biko, ọ buru na ahutawom amara n'iru gi, biko, tiye aka-gi n'okpuru apata-ukwum, me-kwa-ram ebere na ezi-okwu; biko, elilam n'Ijpt:

30 kama mu na nnam-hà gēdina, i gēsi kwa n'Ijpt bupum, likwam n'ili-ha. Ọ si, Mu onwem gēme dika okwu-gi si di.

31 Ọ si, Nuaram iyi: o we nuara ya iyi. Israel we kpọ isi ala n'elu ihe-ndina-ya.

ISI 48

O rue, m̀be ihe ndia gasiri, na otù onye siri Josef, Le, nna-gi nāria ọria: o we chiri umu-ya ndikom abua ka ha so ya je, bú Manase na Efraim.

2 Otù onye we gosi Jakob, si, Le, nwa-gi Josef nābiakute gi: Israel we jisie ike, nọdu n'elu ihe-ndina-ya.

3 Jakob we si Josef, Chineke Nke puru ime ihe nile mere ka m'hu Ya anya na Luz n'ala Kenean, Ọ goziem,

4 sim, Le, M'nēme gi ka i mua omùmù, M'gēme kwa gi ka i ba uba, M'gēme kwa gi ka i ghọ nkpokota ndi di iche iche; M'gēnye kwa nkpuru-gi gānochị gi ala nka, ka ọ buru ihe-onwunwe ebighi-ebi.

5 Ma uḅu a umu-gi ndikom abua, ndi amuru nye gi n'ala Ijpt tutu mu abiakute gi n'Ijpt, nkem ka ha bu; Efraim na Manase, dika Reuben na Simeon, gābu ndi m'nwere.

6 Ma umu-gi, ndi i musoworo ha, ọ bu gi nwe ha; n'aha umu-nne-ha ka agākpọ ha n'ihe-nketa-ha.

7 Ma mu onwem, m̀be m'siri na Padan bia, Rechel nwuru n'akukum n'ala Kenean n'uzọ, m̀be uzọ foduru ibiaru Efrat: m'we lie ya n'ebe ahu n'uzọ Efrat (nke ahu bu Bet-lehem).

8 Israel we hu umu-ndikom Josef, ọ si Òle ndi bu ndia?

9 Josef we si nna-ya, Umum ka ha bu, ndi Chineke nyeworom n'ebe a. Ọ si, Biko, chitaram ha, m'gāgozi ha.

10 Ma anya Israel di arọ site n'agadi ọ bu, ọ pughi ihu uzọ. O me ka ha biakute ya nso; o we sutu ha ọnu, ɓakua ha.

11 Israel we si Josef, Echeghm ihu iru-gi: ma, le, Chineke emewo ka m'hu kwa nkpuru-gi.

12 Josef we me ka ha puta n'etiti ikperè-ya abua: ọ kpọ isi ala, kpuchie iru-ya n'ala.

13 Josef we chiri ha abua, Efraim n'aka-nri-ya n'ebe aka-ekpe Israel di, na Manase n'aka-ekpe-ya n'ebe aka-nri Israel di, ọ we me ka ha biakute ya nso.

14 Israel we setia aka-nri-ya tukwasi ya n'isi Efraim, onye bu nke-ntà, na aka-ekpe-ya n'isi Manase, nātuḅa aka-ya abua; n'ihì na Manase bu ọkpara.

15 Ọ we gozie Josef, si, Chineke ahu, Nke nnam-hà, bú Abraham na Aisak, nējeghari n'iru Ya, Chineke ahu Nke nāzùm ogologo ogem rue taa,

16 Mọ-ozì ahu Nke nāḅaputam n'aka ihe ọjọ nile, Ya gozie umu-okoro ndia; ka akpọ kwa n'isi ha aha nkem, na aha nnam-hà, bú Abraham na Aisak; ka ha ba kwa uba rue ọtutu madu n'etiti uwa.

17 Josef we hu na nna-ya nātukwasi aka-nri-ya n'isi Efraim, ọ we jọ njo n'anya-ya: ọ we welie aka nna-ya, iwepu ya n'isi Efraim tiye n'isi Manase.

18 Josef we si nna-ya, Ọ bughi otú a, nnam: n'ihì na nka bu ọkpara; tukwasi aka-nri-gi

n'isi-ya.

¹⁹ Nna-ya we ju, si, Amawom, nwam, amawom: ya onwe-ya gāghọ kwa otù ndi, ya onwe-ya gādi kwa uku: ma otú ọ di, nwa-nne-ya nke-ntà gādi uku kari ya, nkpuru-ya gāghọ kwa ùjú nke mba nile.

²⁰ Ọ we gọzie ha n'ubọchi ahu, si, Nime gi ka Israel gāgọzi, si, Chineke me gi ka i di ka Efraim, ka i di kwa ka Manase: ọ we do Efraim n'iru Manase.

²¹ Israel we si Josef, Le, mu onwem gaje inwu: ma Chineke gānọyere unu, me kwa ka unu lata n'ala nna-unu-hà.

²² Mu onwem enyewo kwa gi otù akuku ugwu kari umu-nne-gi, nke m'ji mma-agham, ji kwa utam, nara n'aka ndi-Amorait.

ISI 49

Jekob we kpọ umu-ya ndikom òkù, si: Chikọtanu onwe-unu, ka m'we gosi unu ihe gādakwasi unu na m̀be ikpe-azu nke ubọchi ndia.

² Zukọnu, nukwanu, umu-ndikom Jakob; Genu nti n'olu Israel, bú nna-unu.

³ Reuben, ọkparam ka i bu, ikem, na nkpuru mbu nke umem; Ọkaka nke nbuli-elu, na ọkaka nke ike.

⁴ I nāboghari dika miri, akarila akari; N'ihì na i rigoro n'ìhe-ndina nna-gi: M̀be ahu i mere ya ka ọ ghara idi nsọ: ọ rigoro n'utem.

⁵ Simeon na Livai bu nwa-nne; Ihe nke ihe-ike bu mma-agha-ha.

⁶ Abala n'ìzù-ha, nkpuru-obim; Gi na nkpọkọta-ha abula otù, nsọpurum; N'ihì na n'ìwe-ha ka ha ọburu nwoke, Ọ bu kwa n'ime ihe nātọ ha ka ha bipuru nkwonkwo-ukwu ehi.

⁷ Ihe anābu ọnu ka iwe-ha bu, n'ihì na ọ di ike; Ọnuma-ha bu kwa ihe anābu ọnu, n'ihì na o sika ike: M'gēkesa ha nime Jakob, Ọasa kwa ha n'Israel.

⁸ Juda, gi onwe-gi, umu-nne-gi gēkele gi: Aka-gi di n'olu ndi-iro-gi; Umu-ndikom nna-gi gākpọ isi ala nye gi.

⁹ Nwa-ọdum ka Juda bu; N'anu adọburu, nwam, ka i siworo rigo; O ruru ala, ọ makpuru dika ọdum, Na dika nne-ọdum; ònye gēme ka o bilie?

¹⁰ Nkpa-n'aka eze agaghi-esi n'ebe Juda nọ wezuga onwe-ya, Nkpa-n'aka onye nēnye ukpuru agaghi-esi kwa n'etiti ukwu-ya abua wezuga onwe-ya, Rue m̀be Shailo gābia; Ọ bu kwa ya gēnwe iña-nti ndi di iche iche.

¹¹ O nēlibe nwa-inyinya-ibu-ya n'osisi vine, O nēlibe kwa nwa nke nne-inyinya-ibu-ya n'osisi vine kachasi nma; Ọ suworo uwe-ya nime manya-vine, Su kwa ákwà-nbọkwasi-ya n'ọbara nkpuru-vine:

¹² Anya-ya abua nācha ọbara-ọbara site na manya-vine, Ezé-ya nēnwu kwa ọcha site na miri-ara-ehi.

¹³ Zebulun, n'ọnu-miri nke oké osimiri ka o gēbi: Ya onwe-ya gānọ kwa n'ọnu-miri nke ubọ. Akuku-ya gādi kwa n'akuku Zaidon.

¹⁴ Isaka bu inyinya-ibu di ike, Nāmakpuru n'etiti ogige-aturu abua:

¹⁵ Ọ we hu izu-ike, na ọ di nma, Hu kwa ala ahu, na ọ di uto; Ọ we chebe ubu-ya ibu ibu, We ghọ onye nēfè òfùfè orù.

¹⁶ Dan gēkpeputa ndi-ya, Dika otù nime ebo nile nke Israel.

¹⁷ Ka Dan buru agwọ n'uzọ, Aju-ala n'okporo-uzọ, Nke nāta ikiri-ukwu inyinya aru, Onye o nēbu we daghachi azu.

¹⁸ Nzọputa-Gi ka m'cheworo, Jehova

- ¹⁹ Gad, usu ndi nāpunara madu ihe gākpagide ya: Ma ya onwe-ya onwe-ya gākpagide ha n'ikiri-ukwu.
- ²⁰ Asha ka abuba si aputa, bú nrí-ya, Ya onwe-ya gēnye kwa ihe-utọ di iche iche nke eze.
- ²¹ Naftali bu nne-ele arapuworo arapu: Bú onye ahu nke nēnye okwu-ọnu nile di utọ.
- ²² Nwa osisi nke nāmi nkpuru ka Josef bu, Nwa osisi nke nāmi nkpuru nke di n'akuku isi-iyi; Umu-ya ndinyom nāribiga m̀bidi.
- ²³ Ndi-òkà-uta mere ya ihe-ilú, Ẹa kwa ya àkú, kpọ kwa ya asì:
- ²⁴ Ma uta-ya nānọgide n'idi-ike, Aḡa-kwa-ra ogwe-aka-ya abua ume, Site n'aka Dike nke Jakob, (N'ebe ahu ka onye-ọ̀zùzù-aturu si bia, bú nkume Israel,)
- ²⁵ Site na Chineke nke nna-gi; Ya yere gi aka! Na Onye Nke puru ime ihe nile; Ya gọzie gi! Ngọzi nile nke elu-igwe site n'elu, Ngọzi nile nke oḡu-miri nke nāma-kpu n'okpuru, Ngọzi nile nke ara na nke àkpà-nwa.
- ²⁶ Ngọzi nile nke nna-gi Adiwo ike kari ngọzi nile nke ndi murum Rue ókè nke ugwu ebighi-ebi: Ha gādi n'isi Josef, Na n'opù-n'isi nke onye ekewapuru n'etiti umu-nne-ya.
- ²⁷ Benjamin bu wolf nke nādoḡu anu: N'ututu o nēri anu ọ doḡuru, N'anyasi o nēkesa kwa ihe ọ kwatara.
- ²⁸ Ndia nile bu ebo Israel iri na abua: nka bu kwa ihe nna-ha gwara ha, ọ we gọzie ha; onye ọ bula n'ihe nke di ka ngọzi-ya si di, otú a ka ọ gọziri ha.
- ²⁹ Ọ we nye ha iwu, si ha, Anāchikọta mu onwem na ndi nkem n'ala-mọ: l'ienum n'ebe nnam-hà di n'ọ̀bà nke di n'ọhia nke Efron, bú onye Het,
- ³⁰ n'ọ̀bà nke di n'ọhia Makpila, nke di n'iru Mamre, n'ala Kenean, nke Abraham zutara, ya na ọhia ahu, n'aka Efron onye Het, ka ọ buru ihe-onwunwe nke gābu ala-ìlì:
- ³¹ n'ebe ahu ka ha liri Abraham na Sera nwunye-ya; n'ebe ahu ka ha liri Aisak na Rebeka nwunye-ya; ọ bu kwa n'ebe ahu ka m'liri Lia:
- ³² azutara ọhia ahu na ọ̀bà ahu nke di nime ya n'aka umu Het.
- ³³ Jakob we nyebie umu-ya ndikom iwu, chikọta ukwu-ya n'ihe-ndina-ya, kubie ume, ewe chikọta ya na umu-nna-ya n'ala-mọ.

ISI 50

Josef we dakwasi n'iru nna-ya, kwakwasi ya ákwá, sutu kwa ya ọnu.

- ² Josef we nye ndi-orù-ya, bú ndi-dibia, iwu ịbasì ozu nna-ya; ndi-dibia ahu we ịbasì ozu Israel.
- ³ Ewe debezuere ya ọgu ubọchi abua: n'ihì na otú a ka anēdebezu ubọchi ndi anāḡasì ozu-ha: ndi ljipt we kwara ya ákwá ọgu ubọchi atọ na iri.
- ⁴ Ubọchi ikwara ya ákwá we gabiga, Josef we gwa ulo Fero okwu, si, Biko, ọ buru na ahutawom amara n'iru unu, biko, kwuenu na nti Fero, si.
- ⁵ Nnam merem ka m'ńua iyi, si, Le, mu onwem gaje inwu: n'ílìm nke m'doziworo onwem n'ala Kenean, n'ebe ahu ka i gēlìm. Ma ugbua, biko, ka m'rigo, l'ie nnam, lata.
- ⁶ Fero we si, Rigo, l'ie nna-gi, otú o mere gi ka i ńua iyi.
- ⁷ Josef we rigo ilì nna-ya: ndi-orù Fero nile, na ndi-okenye ulo-ya, na ndi-okenye nile nke ala ljipt,
- ⁸ na ulo Josef nile, na umu-nne-ya, na ulo nna-ya, we so ya rigo: nání umu-ntakiri-ha, na ìgwè ewu na aturu-ha, na ìgwè ehi-ha, ka ha rapuru n'ala Goshen.
- ⁹ Ma uḡo-ala ma ndi inyinya nēbu we so ya rigo: ọmuma-ulo-ikwū ahu we di oké uku.

- 10** Ha biarue ebe-nzocha-oka nke Atad, nke di n'ofè Jōdan, ha we were iti-aka-n'obi di uku di kwa ike nke-uku ti aka n'obi n'ebe ahu: ọ we mere nna-ya oruru-újú ubochi asa.
- 11** Ndi bi n'ala ahu, bú ndi Kenean, we hu oruru-újú ahu n'ebe-nzocha-oka nke Atad, ha si, Nka buru ndi Ijpt oruru-újú di arọ: n'ihì nka akporọ aha-ya Ebel-Mizraim, nke di n'ofè Jōdan.
- 12** Umu-ya ndikom we mere ya otú a dika ọ nyere ha iwu:
- 13** umu-ya ndikom we bubata ya n'ala Kenean, lịe ya n'ọba nke ọhia Makpila, nke Abraham zutara, ya na ọhia, ka ọ buru ihe-onwunwe nke gābu ala-ílì, n'aka Efron onye-Het, n'iru Mamre.
- 14** Josef we laghachi n'Ijpt, ya onwe-ya, na umu-nne-ya, na ndi nile soro ya rigo ilì nna-ya, m̀be o lisiri nna-ya.
- 15** Ma m̀be umu-nne Josef huru na nna-ha anwuruwo, ha si, Eleghi anya Josef gākpo ayi asì, ọ gēnyeghachi kwa ayi n'ùjú ihe ọjọ nile ayi mere ya.
- 16** Ha we nye otù onye iwu n'ebe Josef nọ, si, Nna-gi nyere iwu tutu ọnwu-ya, si,
- 17** Otú a ka unu gāsi Josef, Ariom i, biko, ́aghara njehie umu-nne-gi, na nmehie-ha, n'ihì na ọ bu ihe ọjọ ka ha meworo gi: ùbu a kwa, biko, ́aghara njehie ndi-orù Chineke nke nna-gi. Josef we kwa ákwá m̀be ha gwara ya okwu.
- 18** Umu-nne-ya we je kwa, da n'ala n'iru ya, si, Le, ayi gāburu gi ndi-orù.
- 19** Josef we si ha, Unu atula egwu: n'ihì na ọ bu n'ọ̀nọdu Chineke ka m'nọ?
- 20** Unu onwe-unu kwa, unu chere ihe ọjọ megidem; Chineke chere ya ka ọ buru ezi ihe, ime dika ọ di ta, idebe ọtutu ndi ndu.
- 21** Ma ùbu a unu atula egwu: mu onwem ganāzù unu na umu-ntakiri-unu. Ọ we kasie ha obi, gwa ha okwu nāba ha n'obi.
- 22** Josef we biri n'Ijpt, ya onwe-ya, na ulo nna-ya. Josef we di ndu ọgu arọ ise na iri.
- 23** Josef we hu umu Ephraim nke umu-umu nke-atọ: amu-kwa-ra umu Makia nwa Manase n'ikperè abua nke Josef.
- 24** Josef we si umu-nne-ya, Mu onwem gaje inwu: ma Chineke gēleta unu n'ezie, me ka unu si n'ala nka rigorue ala ahu nke Ọ nuru Abraham na Aisak iyi bayere ya.
- 25** Josef we me ka umu Israel nua iyi, si, Chineke gēleta unu n'ezie, unu gēsi kwa n'ebe a bugo ọkpukpum.
- 26** Josef we nwua, ọ ́ara ọgu arọ ise na iri: ha we ́asì ozu-ya etiye ya n'ìbe n'Ijpt.

For other languages please go to www.wordproject.org